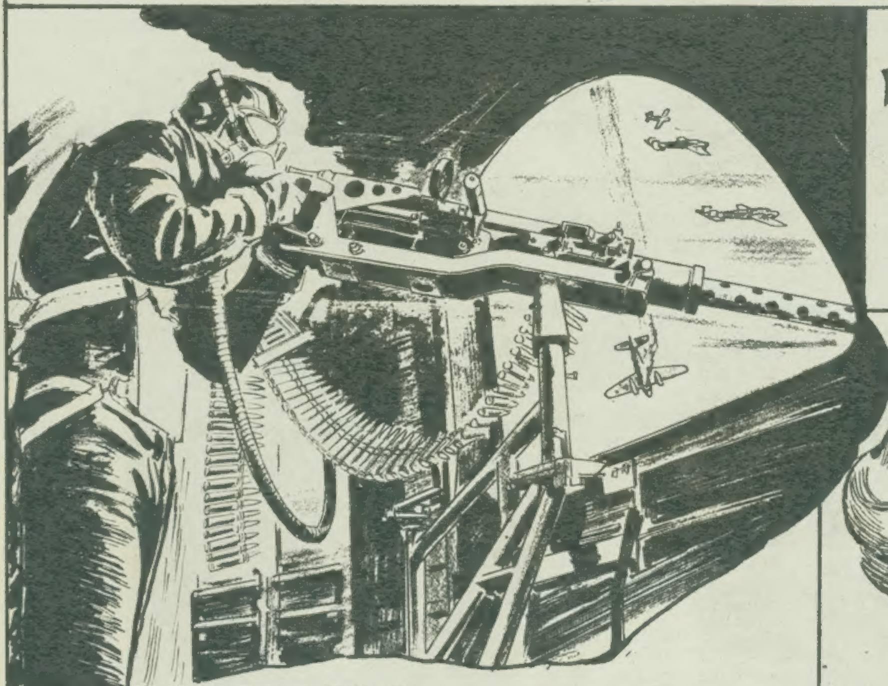
ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
БРОЈ 1373
6 динара
21.4.1978. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XXXIX

Ripley **Веровали или не!**

Наредник
Х. Д. ЕМБРИ
који је у II светском рату добровољно заменио болесног митраљесца у једном бомбардеру, заслужио је високо одликовање јер је отерао 4 непријатељска авиона мада је био рањен у главу, десну руку и ногу.

КАМЕНИ ПАС ЧУВАР
у Бел Илу (Француска) вајарско је дело природе.

Риба

ПИРАНА —
има толико оштре зубе да њима може да пробије чак и кожу крокодила.

КОНСТАНС БЕНЕТ
постала је почетком тридесетих година најбоље плаћена филмска глумица када је за 4,5 недеље снимања добила 150 000 долара.

ПРВОМ ЈЕДРИЛИЦОМ
коју је конструисао 1853. године Сер Џорџ Кејли из Бромптона, у Енглеској, летео је, по наређењу, његов кочијаш. Чим се једрилица спустила, кочијаш је дао оставку!

Оваква
ДЕЧЈА КОЛИЦА
која је вукао џиновски петао могла су се видети 1901. године на улицама Манчестера, у америчкој савезној држави Њујорк.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

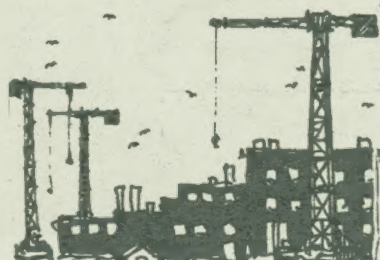

● Морзеова азбука била је први пут примењена 1883. године на првој америчкој линији Вашингтон — Балтимор.

● из влакана полистирола и смоле аустралијски хемичари израдили су нов, веома отпоран грађевински материјал. Мада је за десет процената скупљи од бетона, нови материјал се исплати јер за два пута смањује цену изградње. Наиме, он је неупоредиво лакши од бетона и због тога су превоз и монтажа јевтинији.

● инжењери Института за грађевинске машине у Николајеву, у Совјетском Савезу, конструисали су кран који поред досадашњих дизалица изгледа као прави див: висок је 110 метара и може да подигне 35 тона. „Гуливер" међу дизалицама биће коришћен при изградњи читавог низа грађевина од 30 до 35 спратова које, према већ готовим плановима, треба да буду подигнуте у Москви.

● по најновијој статистици број оних који пате од далтонизма све је већи. Стручњаци кажу да је узрок овоме лоша исхрана и рад који се обавља при вештачком осветљењу.

● пчеле прво одаберу цвет по боји, а тек онда по мирису.

● у свету има око 133 врсте сова. Неке од њих су мале као врапци, док су друге велике као кокошке.

● једна врста тропског љиљана који расте на Јави може да достигне висину од 2,5 метра.

● у кинеском градићу Чао Чоу постоји мост на коме се са обе стране налазе куће за становање и трговине.

● у неким областима Етиопије новорођенче добија као име прву реч коју мајка изговори пошто је оно угледало свет.

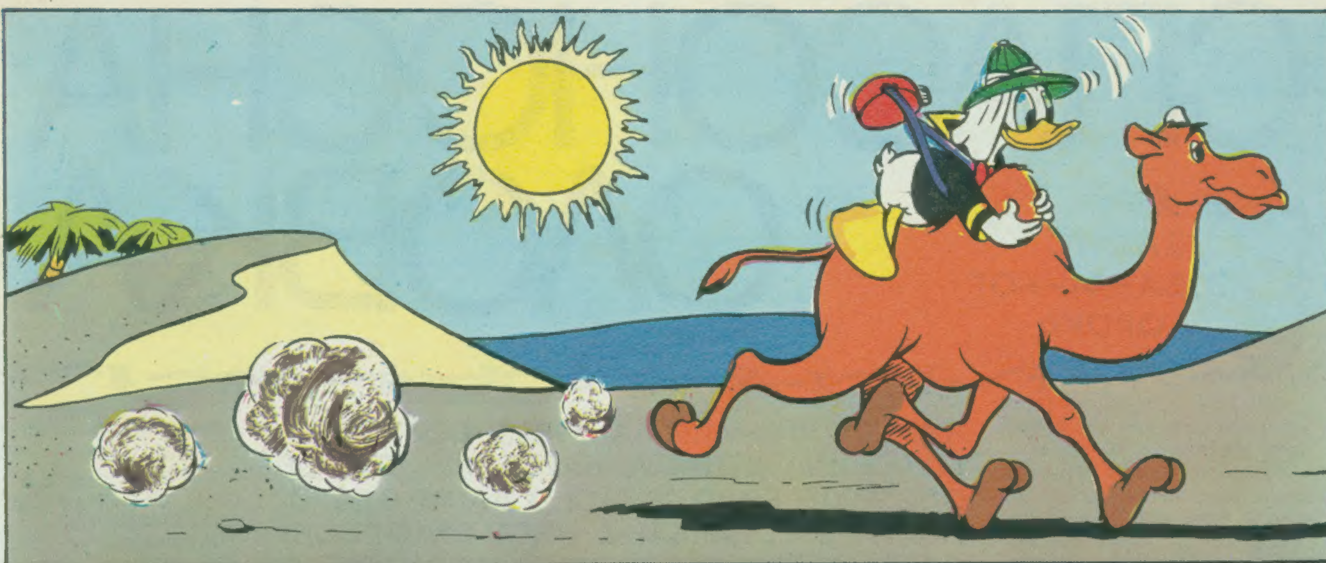

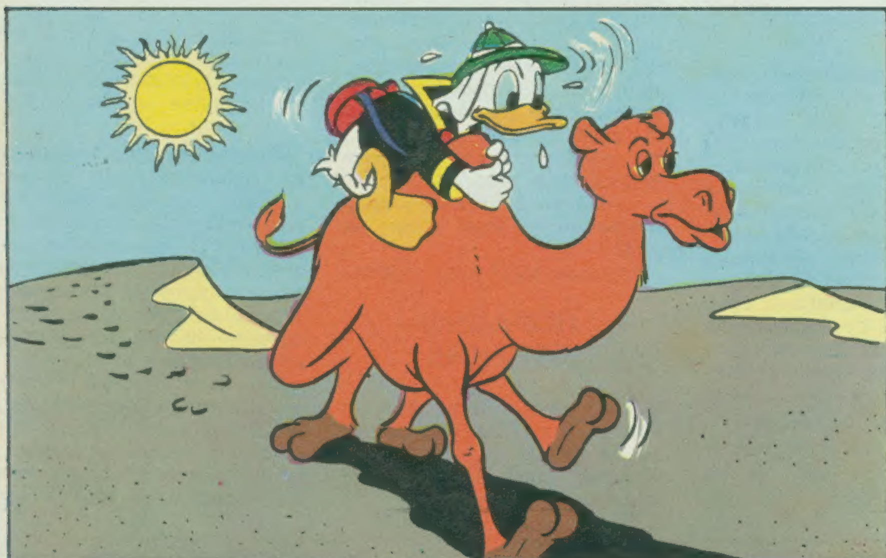
● једна група ентомолога (стручњака за инсекте) из Узбекистана добила је укрштањем свилену бубу која даје нит дужине и до 1400 м. Од обичне свилене бубе добија се влакно дугачко од 250—1000 м.

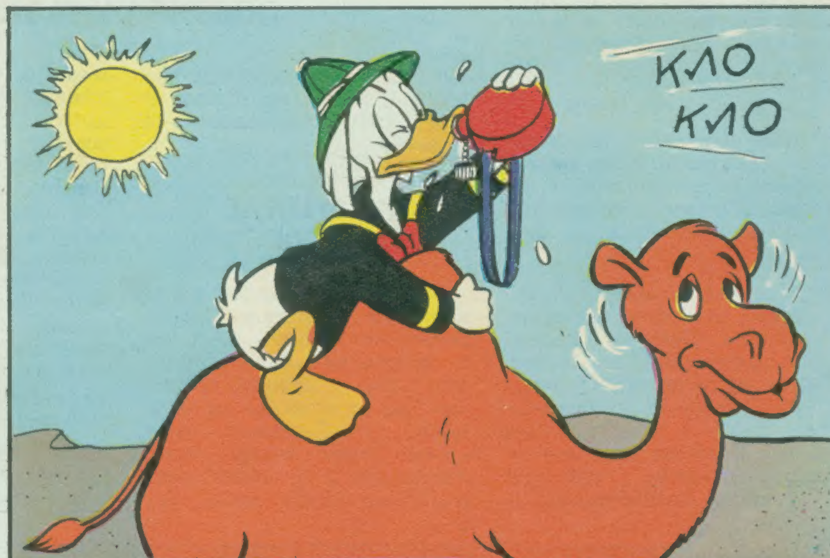

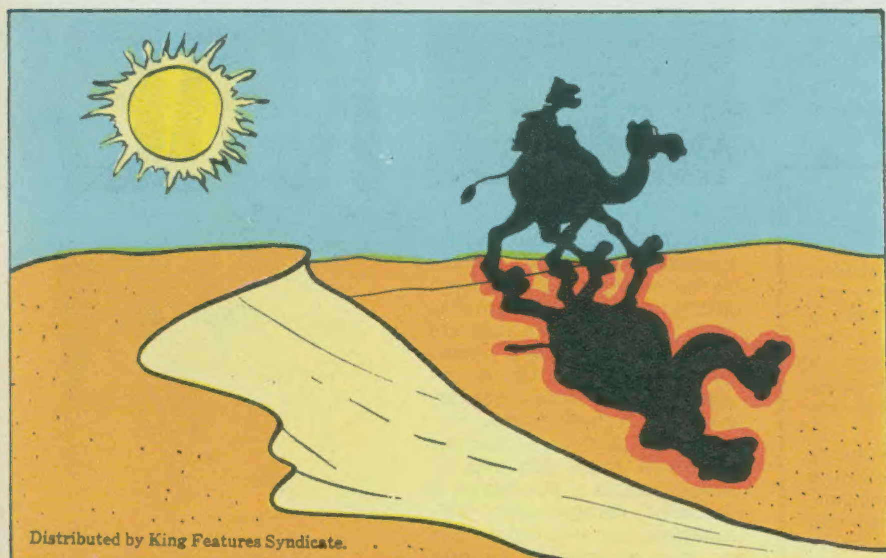
Walt Disney

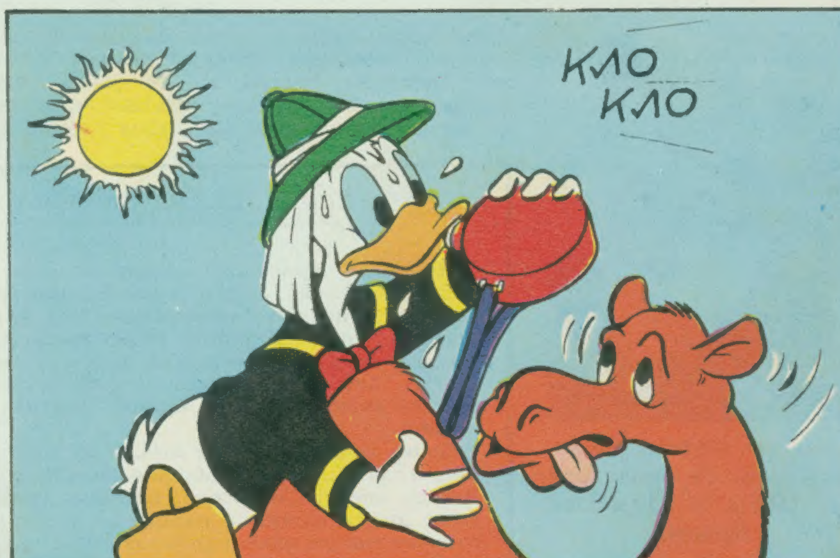
ПАЈА ПАТАК

СПАСОНОСНА ОЛОВКА

ЗАПИС ИЗ БАЊИЧКОГ ЛОГОРА

Невенку Туфегџић спасла је случајност

ЧИМ СУ КРВНИЦИ БАНУЛИ У СОБУ И ИЗМУЧЕНИМ ЖЕНАМА НАРЕДИЛИ ДА СЕ ПОСТРОЈЕ, БИЛО ЈЕ ЈАСНО ДА ЋЕ ОДБРОЈАВАТИ ЗА СТРЕЉАЊЕ. НИСУ ПРИМЕТИЛИ ДА СЕ ЈЕДНА ЗАТОЧЕНИЦА НЕОПАЖЕНО ПОВУКЛА УНАЗАД.

Није слутило на добро. Видело се то по Вујковићевом и Кригеровом изразу лица. Упали су у собу број 36 у пратњи стражара и неколико немачких војника сасвим изненада. Врата им је отворио кључар Лала и још с прага се издрао на заточенице:

— Диж' се и у строј!

Измучене жене послушале су без речи. Како су логорске собе биле велике, по некад и са више од стотину ухапшеника, строј се отегао.

У другој половини строја стајала је и тридесет осмогодишња Невенка Туфегџић, учитељица из Мачве. Муж јој је погинуо у рату. Био је један од организатора устанка у Подрињу. Она и кћи Радмила ухваћене су као позадинци у околини Рогачице. Дванаестогодишња Радмила пуштена је кући, а Невенка из Шапца у зиму 1941. спроведена на Бањицу.

ИСТУПИЋЕ СВАКА ШЕСТА!

Вујковић се нешто договарао са Кригером. Затвореницима је било јасно да су дошли да одбројавају за стрељање. У ствари, њихов бес био је знак да су скојевци у Београду опет извели неку акцију, или партизани у околини ликвидирали какву групу Немаца. У „нормалним" приликама, иначе, радили су друкчије. Пошто сачине списак логораша који ће бити стрељани, Вујковић и Кригер, кадшто само Вујковић, банули би увече између 20 и 21 часа у собу и вршили прозивку. Вујковић је уживао у томе. Одређени за стрељање одвођени су у самице где су проводили последњу ноћ. Ујутро су по њих долазили камиони. Била је ту и чета Немаца која је обављала стрељање и злогласни логорски лекар СС мајор Јунг, који је на стратишту у Јајинцама, Маринковој Бари или на Јеврејском гробљу жртвама, кредом обележавао предео срца како би војници били прецизнији!

Мачванска учитељица сети се дана када је ухваћена и спроведена у бањички логор. Гестапо и Специјална полиција доводили су ту заробљене партизане, илегалце, симпатизере Комунистичке партије, Јевреје, слободоумне грађане... Из размишљања је трже Вујковићев глас.

— Иступиће свака шеста! Потребне су нам жене за рад!

Била је зима 1942. године.

ПОРАЗНО ОТКРИЋЕ

Лаж, хтела је да крикне учитељица. Сви смо знали да се Вујковић, Кригер и њихови помоћници служе тим триком да не би слушали погрде које им добацују логораши пре одласка у смрт. Нарочито их је пекло извикивање поздрава Титу и Партији.

Погледала је Вујковића па Кригера. Који од њих двојице има крвавије руке? Ако је Драги Јовановић, управник и председник општине града Београда, заслужан што је троспратна зграда са сутереном бивше касарне 18. пешадијског пука на Бањици претворена у логор, онда управник логора Светозар Вујковић није ништа мање заслужан што су људи одатле одлазили у смрт. Сваког дана по двадесет, педесет, стотину, изму-

---

КРЛЕЖА

ДРАМА ОКО ДРАМЕ

»Кад би глупост бољела, људи би вриштали до неба!« — Мирослав Крлежа.

Иако је било хладно и снежно вече претпоследњег дана децембра 1920. године, загребачке улице су биле необично живе. Међутим, тај дан није у Загребу, као ни у другим градовима, био само у знаку испраћаја старе и дочека Нове године.

Истог дана влада Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца донела је злогласну „Обзнану", строг акт којим се потпуно забрањује сваки рад Комунистичке партије Југославије. Цела земља, а нарочито већи градови, као Загреб, били су прекривени великим плакатама „Обзнане". И баш те вечери на репертоару Народног казалишта у Загребу била је драма „Галиција" Мирослава Крлеже. Љубитељи театра, и не само они, похрлили су ка згради позоришта, не слутећи да ће се тамо, у режији „Обзнане" одиграти једна сасвим друга драма, која је била само увод у многе друге.

> **ПИСАЦ ЗА СВА ВРЕМЕНА**
>
> **Мирослав Крлежа је данас не само највећи наш књижевник, већ и један од најграндиознијих живих писаца у свету. Рођен је 7. јула 1893. у Загребу. После завршене ниже гимназије у Загребу и мађарске хонведске кадетске школе у Печују, био је на војним студијама у Лудовицејској академији 1913. године, али их није завршио.**
>
> **Почео је да објављује 1914. и од тада до данас Мирослав Крлежа је објавио неколико десетина томова поезије, фељтона, путописа, романа ,новела, драма, критика, памфлета, есеја. Крлежа изврсно говори неколико језика. Пре другог светског рата покренуо је часописе ПЛАМЕН, КЊИЖЕВНА РЕПУБЛИКА, ДАНАС и ПЕЧАТ, а после рата РЕПУБЛИКУ и ФОРУМ. Године 1950. основао је Лексикографски завод и по његовој замисли први пут је на нашем тлу штампана опсежна ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ.**
>
> **Главна дела су му романи НА РУБУ ПАМЕТИ, ПОВРАТАК ФИЛИПА ЛАТИНОВИЋА, БАНКЕТ У БЛИТВИ и „роман-река" ЗАСТАВЕ, затим драме ГОЛГОТА, ГАЛИЦИЈА, ВУЧЈАК, МИКЕЛАНЂЕЛО БУОНАРОТИ, КРИСТОФОР КОЛУМБО ,АРЕТЕЈ, ГОСПОДА ГЛЕМБАЈЕВИ, АДАМ И ЕВА, ЛЕДА. Од песничких дела најзначајнија су СИМФОНИЈЕ, БАЛАДЕ ПЕТРИЦЕ КЕРЕМПУХА И ПЈЕСМЕ У ТМИНИ. Од књига есеја и огледа познате су ИЗЛЕТ У РУСИЈУ, МОЈ ОБРАЧУН С ЊИМА, ЕВРОПА ДАНАС, ДЕСЕТ КРВАВИХ ГОДИНА, а од новела ХРВАТСКИ БОГ МАРС, ХИЉАДУ И ЈЕДНА СМРТ, итд.**
>
> **Крлежа је члан КПЈ од њеног оснивања, а друг Тито, с којим је лични пријатељ већ неколико деценија, одликовао га је због изузетних заслуга за нашу културу с неколико високих одликовања.**

Мада је у време кад је његова „Галиција", доцније названа и „У логору", доспела на даске загребачког Народног казалишта Мирослав Крлежа имао само двадесет и седам година, његово име није било ново и непознато. Напротив, оштрину његове мисли и пера већ тад су добро знали и упознали и заклети, многобројни Крлежини непријатељи. Сад су сви, и они „за" и они „против" Крлеже, с нестрпљењем очекивали његову нову драму — „Галицију" — која је већ својом именом најављивала „о чему се ради".

У галицијском покољу

Јер у рату, који се завршио две године пре очекиване премијере, баш у Галицији је заувек остало хиљаде и хиљаде људи из наших крајева, који су били приморани да ратују у саставу аустроугарске војске. Најзад, у галицијским ноћима, блату и покољу био је и сам творац „Галиције".

Сад је једну језиву слику беспоштедног и бесправног уништења људи,

чених глађу, батинама, хладноћом!... У томе му је помагао, каткад га и надмашивао, заменик гестаповског команданта логора, физичка и духовна наказа фолксдојчер Петар Кригер.

Вучјак без кога Кригер никуда није ишао почео је да режи на заточенице, а Вујковић да одбројава. Невенка је тек тада почела да размишља о могућности да буде „шеста“. Срце јој брже закуцало. Спопао је страх.

Заточенице су ћутале. Учитељица се најежила, осетила је то. Све те жене биле су јој миле и драге. Делиле су заједно зло и добро, уливале једна другој наду. Невенка је увек била насмејана, весела. Шалама је подизала морал својим сапатницама.

— **Шест. Изађи!** — парао је тишину Вујковићев глас.

СВЕ СЕ ОДИГРАЛО БРЗО

Инстиктивно, Невенка је спустила руку до гумене подвезице на десној нози и опипала је. Тим подвезицама држала је чарапе изнад колена, али је понекад испод њих крила оловчицу коју је кришом унела у собу. Логорске власти смрћу су кажњавале поседовање било каквог прибора за писање, често стрељале све из ћелије где је он пронађен.

Учитељица је боље опипала подвезицу и скаменила се: испод ње није било оловчице! Схватила је да јој је испала док је улазила у строј. Опрезно је окренула главу и бацила поглед уназад.

На одбројавање и страх ако на њу „падне“ број шест је заборавила, јер је знала да ће по Вујковићевом и Кригеровом одласку своју „смотру“ извршити и кључар Лала. Тај гад обилази строј спреда и отпозади. Видеће оловчицу,лецнула се. Поново је погледала под иза својих леђа. Оловчица је лежала на земљи на корак-два улево.

Одлучила је да учини нешто због чега је чекало стратиште ако буде примећена: да иступи из строја! Искористивши тренутак када нико није гледао у њеном правцу, хитро се повукла уназад, нечујно начинила два корака улево, стала ногом на оловчицу, сагла се и зграбила је.

Жене у строју испред ње разумеле су да се нешто дешава. Брзо су реаговале и размакле се, попуњавајући на тај начин празнину насталу Невенкиним повлачењем.

Храбра учитељица није се вратила на пређашње место да Вујковић или неко из његове пратње не примети комешање. Уместо тога, закорачила је мало напред и поново се нашла у строју, али два места даље од оног на коме је стајала малочас.

Све се одиграло брзо. Корачајући полако и бројећи, Вујковић је уперио прст на њу рекавши: „... три! ...“, затим наставио даље и стао код броја — шест. Жена на коју се сручио злокобни број иступила је оборене главе. Невенка је зурила. Не, то није истина! Па на том месту сам се ја налазила до пре неколико тренутака!

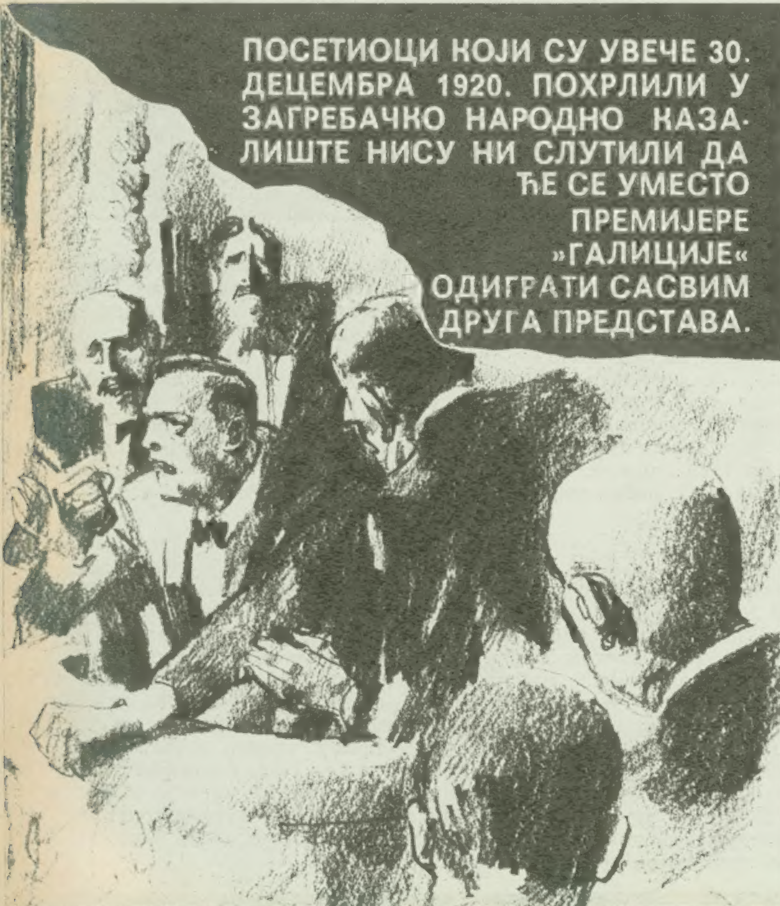
Ипак, било је то истина.

Невенка Туфегџић је преживела страхоте бањичког логора. Као пензионер живела је у Београду. Умрла је 1973. године.

М. Тодоровић

А ПРОТИВ „ОБЗНАНЕ“

ПОСЕТИОЦИ КОЈИ СУ УВЕЧЕ 30. ДЕЦЕМБРА 1920. ПОХРЛИЛИ У ЗАГРЕБАЧКО НАРОДНО КАЗАЛИШТЕ НИСУ НИ СЛУТИЛИ ДА ЋЕ СЕ УМЕСТО ПРЕМИЈЕРЕ »ГАЛИЦИЈЕ« ОДИГРАТИ САСВИМ ДРУГА ПРЕДСТАВА.

веома јасно прожету марксистичком погледом на свет, Крлежа смело преточио у — драму. Изгледало је као да је то отворен напад комунисте Мирослава Крлеже на премијеру „Обзнане“.

Полиција против Талије

У таквој атмосфери требало је да глумци одиграју Крлежину „Галицију“ пред препуном дворaном Народног казалишта. Али, тачно час пре него што је завеса требала да се подигне, посетиоци су се узалуд гурали пред улазом у загребачки Талијин храм.

У нервози која је расла сваког часа, уз присуство мноштва ревносне краљевске полиције, брзо се пронео глас да је представа — забрањена.

Под притиском наоружаних и на све спремних полицајаца, присутни су се разишли.

Загребачки „Јутарњи лист“ донео је 4. јануара, пет дана после ове необичне забране, коментар у којем, између осталог, пише: **„Млади интелектуални кругови, настројени болесним анархистичким романтизмом, стали су да стварају и литерарну и неку комунистичку културу. Ничу новине, брошуре, запаљују се „Пламени“, настају простачке пропагандистичке драме „Галиција“, која „случајно“ долази на репертоар н а р о д н о г казалишта у предвечерје комунистичког пуча!“**

Међутим, две године касније, у загребачкој ревији „Критика“ Крлежа је ипак успео да објави „Галицију“. У новој верзији, под насловим „У логору“, први чин ове исте драме штампан је 1934. године у познатом Крлежином часопису „Данас“ који је излазио у Београду.

Године 1937. „Галиција“ је приказивана у Осијеку и Скопљу, а годину дана касније и у београдском Народном позоришту. Међутим, и тад се догодио један случај који је, за тадашње прилике, био драматичан и аутентичан готово као и сама драма.

Прекините представу!

Министар просвете у краљевској влади тог доба био је злогласни поп Антон Корошец.

„Немирно седећи у својој ложи, министар Корошец, се, како се сећа Крлежа, послије првог чина се узнемирио до потпуне живчане неуравнотежености и својим викањем на управу изазвао прави скандал у кулоарима. Тражио је да се представа прекине одмах, а кад су га умирили, пристао је да се игра до краја, али последњи пут. Тако је и било.“

И заиста, „Галиција“ или „У логору“ није се појавила на даскама наших позоришта све до коначног ослобођења, кад је њена снага дошла до потпуног изражаја.

Али, Крлежа је био својеглавији, поносни и неподмитљиви Крлежа кад га је иста влада која је забранила „Галицију“ покушала и да одликује.

Наиме, његова друга позната драма — „Вучјак“ — приказивана је први пут у Загребу тачно три године после забрањене премијере „Галиције“. Иста драма, играна је и приликом првог гостовања загребачког Народног казалишта на сцени Народног позоришта у Београду 13. марта 1924. године. И тад је Крлежа одбио молбу канцеларије краљевих ордена да приликом „те прве свечане тзв. хисторијске посјете хрватског казалишта прими конвенционално краљевско одликовање“.

Како пише сам Крлежа, „уобичајена киша ордења није се била просула и све се свршило по протоколу без највишег пријема“.

И. Лончар

ПРИЧЕ О НАШИМ ГРАДОВИМА

ПРОШЛОСТ НОВОГ ПАЗАРА

ПУТ ПУТУЈЕ КАРА

На око сат и по североисточно од древне византијске тврђаве Рас, бивше престонице великог жупана Немање, основао је крајем 15. века силни турски освајач Иса-бег Исхаковић нову и на разгранатим путевима трговачким и караванским дотад непознату варош. Како се стари Рас између 1346. и 1459. године у књигама, записима и депешама спомиње и под именом Трговиште, где су и трговци дубровачки своју колонију имали, насеље Иса--бегово назваше Ново Трговиште, на језику турском Јени Базар а у народу нашем Нови Трг или Пазар.

Тако настаде овај град, прошлости богате и занимљиве садашњости, на путу од Истока ка Јадранском мору и Западу, од давног доба најезде турске и каравана дубровачких, до аустријске окупације и данашњег времена туриста и бензинског путовања. Нови Пазар као да је увек ишао у сусрет путнику, а не он овом граду коме бурна прошлост подари здања непролазне вредности, врхунске неимарске вештине, уметности и разноликих етничких одлика.

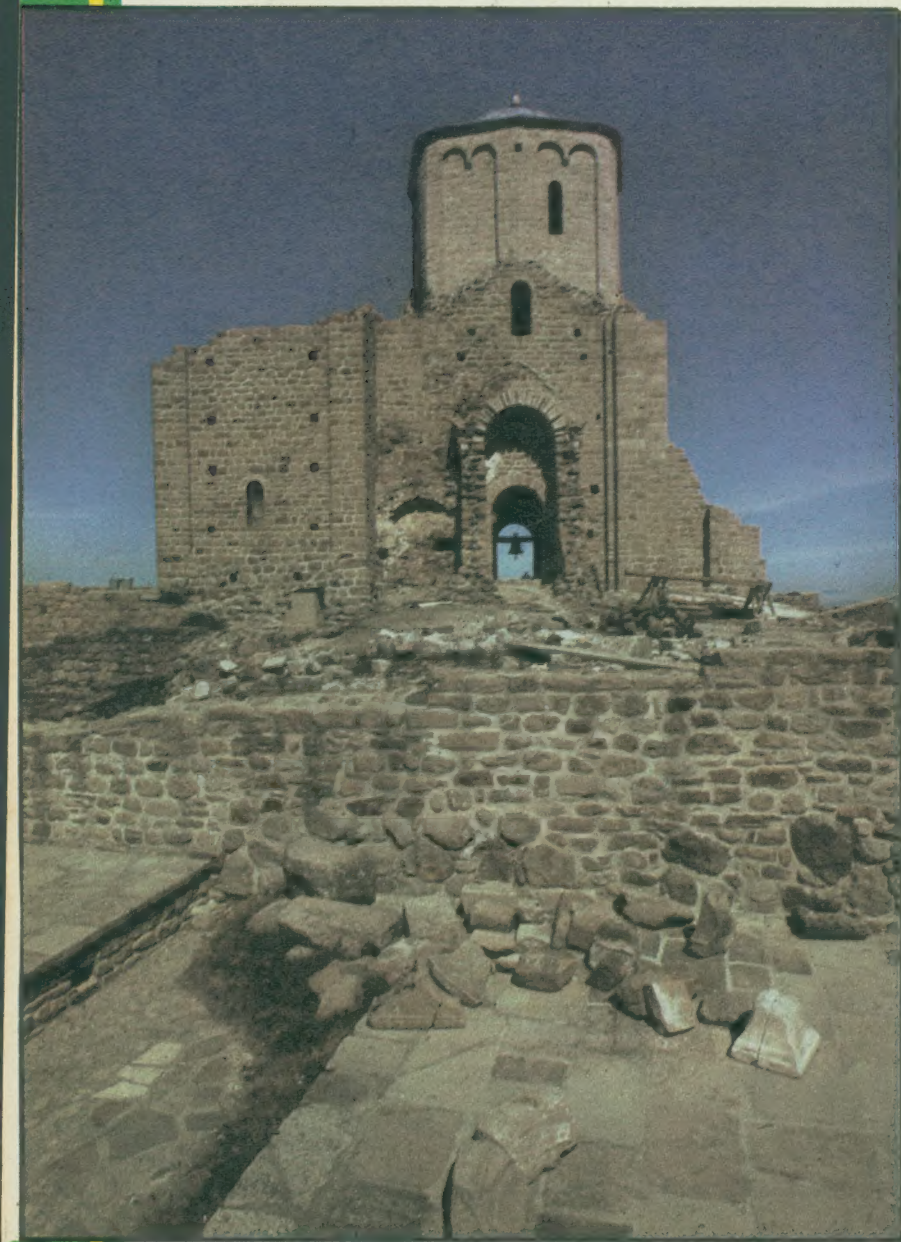
Цветајући кроз векове немирне и мирну садашњост, у долини реке Рашке, где га рукоположи Иса-бег, Нови Пазар постаде необичан град, поносан и на давне и на ове дане. И ретко где у земљи нашој, као у њему и околини његовој, има толико старина, средњовековних манастира и фресака, Нови Пазар, прастаро трговиште, живи данас градећи ново, а мудро чувајући оно што наследи од давних времена.

НЕЗАОБИЛАЗНИ АМИР-АГИН ХАН — Давне 1627, за три дана, караван од четири хиљаде коња натоварених вуном, воском и кожом, застаде на дугачком путу ка Дубровнику пред овим древним Амир-агиним ханом. Сматра се да га, као своју дику, подиже мудри Муслихудин ефендија у 16. веку, који изгради и велелепну Алтин-алем џамију. Ово старо здање, доцније названо по извесном Амир-аги, оличење градње и живота једног доба, некад се зваше и латински хан. Књиге староставне казују да хан неколико пута настрада у бојевима и похарама. Међутим, иако га непознати неимари саградише од набијене земље — „ћерпича“ — он пркосно остаде до данас.

ЧУДЕСНО ЗДАЊЕ ИСА-БЕГА — Из исламских верских прописа о умивању и прању тела и од гроша и добре воље Иса-бега Исхаковића, оснивача Новог Пазара, настаде овај чувени амам, надалеко познат по топлој води и благодети својој. То је типичан „Чифте“ или двојни амам: масивним зидом градитељи непознати поделише га на два дела — за мушкарце и за жене. У централним деловима налазише се „курне“ — мермерни лавабои за купање две особе. У амаму је увек била иста температура, јер се дим и топао ваздух нарочитим чунковима из ложишта разводио кроз зидове и испод мермерног пода. Први писани помен о овом данас реконструисаном здању потиче из турског катастарског тефтера од 1489. године. Новопазарски стари амам, којег са одушевљењем описује Евлија Челеби, сличан је Иса-беговим амамима у Скопљу и Сарајеву.

У ЗНАК ЗАХВАЛНОСТИ — Само главу једног зеленог брега, небо над њим и ништа више видео је из „камене пештере“, пећине стеновите, заточени Немања где га у трвењу за престо браћа бацише. И, казује легенда, гледајући без престанка у лепо брдо зарече се светом Ђорђу да ће на врху његовом саградити велелепну цркву, њему у захвалност, избави ли га из муке и тегобе. Светац, наводно, услиши усрдну молбу и жељу оснивача династије Немањића и када Немања ступи на престо као велики жупан, каменоресци и неимари, народ и живописци подигоше Ђурђеве ступове, најлепшу цркву чувене Рашке школе. Некада, док не опусти 1685, а топови га донекле разорише 1912. у балканским и у прошлом рату, овај манастир је имао два звоника, „два стлпа“, како је записано у оновременским књигама, по чему у народу и доби име Ђурђеви ступови. Зналци за рестаурацију, архитекте и грађевински стручњаци враћају данас овој надалеко гласовитој грађевини првобитни изглед и лепоту.

ВАН

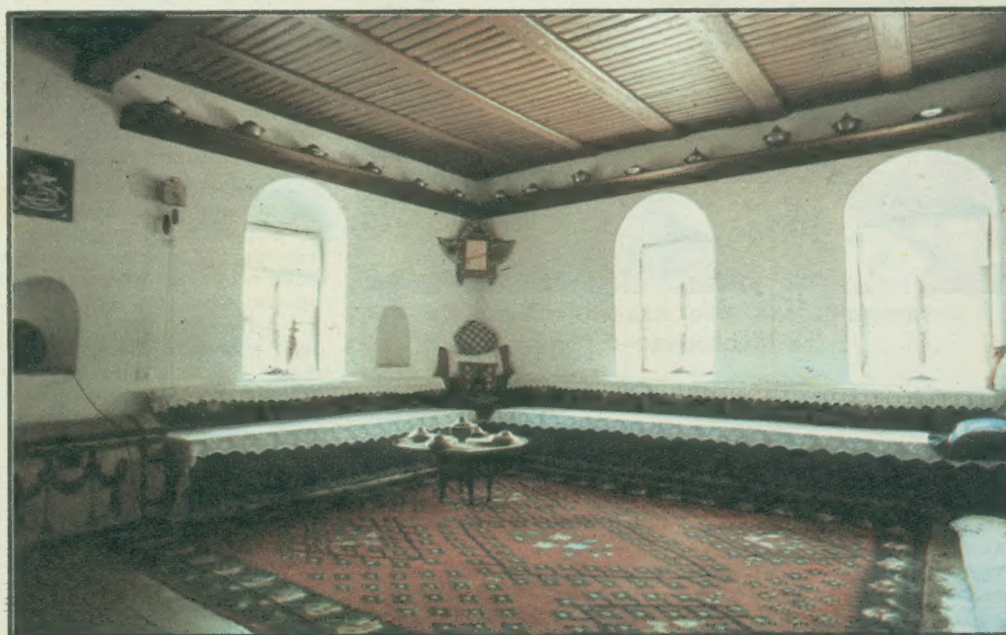
ОДСЕЦИТЕ ИМ ЈЕЗИКЕ! — Кад се избави заточења у пећини и ступи на престо као велики жупан, Немањи се указа једна нова опасност. Бејаше то богумилски покрет, који је све више захватао Рашку, стичући присталице чак и међу властелом. Знајући да ће нова вера, коју велики жупан одмах за јерес (кривоверство) прогласи, нанети само штету неопходном јединству државе, он сазва Сабор пред ову цркву Светих апостола Петра и Павла и нареди да се богумилима одсеку језици. Целати извршише Немањину заповест. После 26 година владавине Немања 25. марта 1196. године уступи престо свом средњем сину Стефану, затим се заједно са својом женом Аном замонаши у овој истој цркви и као монах Симеон повуче у своју задужбину Студеницу. Одатле отиде у Свету Гору где са сином Савом подиже манастир Хиландар. А црква Св. Петра и Павла је најстарија богомоља код Срба, подигнута, наводно, на месту где некада бејаше римски храм. Илирске вазе, накит, посуђе и стакло говори да је на том месту своје здање имао и овај народ.

ДОБРОЧИНСТВО ТРИ СЕСТРЕ — Пре око четири века, добротвор народни, великодостојник турски, учени и цењени Мевлана Муслихудин-ефендија, подиже као задужбину своју Алтин-алем џамију, грађевину смелих облика и чврсте градње. Овај „Златни камен", како у преводу гласи звучни назив постојаног здања, утка задивљени и захвални народ у легенду. И од 27 предратних а 16 садашњих новопазарских џамија, одувек је Алтин--алем, са својих 77 степеника у минарету витком, најпривлачнија била за око путника намерника. Бејаху, казује предање старо, три сестре, а свака лепота над лепотама. И нико од момака варошких, трговаца богатих или путника имућних не усуди се да запроси руку једне од три сестре — Алтуне, Халиме и Хаџире. Време је пролазило, а с њим венула лица бела сестара лепих. Кад већ, као неудате девојке, и у године зађоше, а младост и лепота заувек ишчезоше, учинише дело племенито — да им се имена не затру. Алтуна, наводно, подиже чудесну џамију, Халима чесму са здравом водом, а Хаџира неколико нових махала у вароши. Захвалан народ име им не заборави.

ОДАЈА ЗА ЋЕИФ И ЕГЛЕН — По здању на слици, где је данас смештен новопазарски музеј, најбоље се види неимарство турских мајстора. У њему је смештена ова велика и светла соба која потпуно личи на одаје где су време проводили бегови и аге, турски освајачи и великодостојници. Са неизбежним мангалом, нарочитом посудом за жар и филџане с кафом, ова просторија најречитије говори о унутрашњем уређењу имућнијих кућа од доба Иса-бега до 1912, кад Турци најзад напуштају овај град.

Текст: И. Лончар
Снимци: Љ. Патрногић

ПРЕ ШЕЗДЕСЕТ ГОДИНА УМРО ЈЕ ДЕБИСИ

ВЕЧИТО ПРОЛЕЋЕ ЈЕДНОГ ФАУНА

НАЗИВАЛИ СУ ГА КЛОД ОД ФРАНЦУСКЕ, КАО ДА ЈЕ КАКАВ ВЛАДАР, ЈЕР ЈЕ ТОЛИКО ЗАДУЖИО ФРАНЦУСКУ ИСТОРИЈУ МУЗИКЕ.

Дебиси је био веома необразован, готово неписмен! — написао је једном приликом сликар Жак-Емил Бланш, савременик композитора који је у историју музике ушао као неко ко је задужио француску уметност. А ево шта каже један данашњи музиколог, француски академик Жан Митле:

— Имао сам у рукама многа Дебисијева писма из деведесетих година, нарочито она која је упућивао Ернесту Шосону (француском писцу и свом великом пријатељу): сва врве крупним правописним грешкама!

ДЕСЕТ ГОДИНА ЗА ЈЕДНО ДЕЛО

Познавање правописа са музиком нема баш много везе. Ипак, да ли је Дебиси био необразован? Ево шта је, када се вратио са путовања у Бајројт, задивљен Вагнеровом музиком, причао свом професору са Конзерваторијума Ернесту Гироу:

— Ја замишљам другчији тип опере него што је Вагнерова. У њој музика почиње тамо где је реч немоћна да изражава; музика је створена за неизрециво.

Када га је Гиро упитао који ће му песник пружити спев да буде либрето за такву врсту опере, Дебиси је одговорио:

— Онај који ми, исказујући ствари тек делимично, буде дозволио да уцепим свој сан у његов, онај који буде замислио особе чија повест и боравиште неће припадати ниједном времену и ниједном месту; онај који ми неће „деспотски“ наметнути призор, него ће ми оставити слободу да понекад будем већи уметник од њега и довршим његово дело. Ипак, нека се не боји! Ја се нећу поводити за заблудама опере у којој се толико пева да поезија, као прогнана, долази у други ред...

Овај разговор показује како је „необразовани“ Дебиси истанчано умео да осети поезију и вредност речи. Он је пронашао дело које му је послужило као либрето његове једине, чувене опере: то је био спев „Пелеас и Мелизанда“ Мориса Метерлинка. Али, читаву деценију писао је Дебиси музику, па и после извођења није био сасвим задовољан оним што је постигао. Да га смрт није спречила, сигурно би и даље дорађивао ово своје дело! Изгледа да му је много лакше било да оно што жели изрази речима, него нотама, мада је музика била његова уметност!

Клод Дебиси снимљен испред зграде у којој је становао, у парисној улици Ди Буа.

Насловна страна првог издања »Пелеаса и Мелизанде«.

„Пелеас и Мелизанда“ ипак је најзначајније Дебисијево дело. Да ништа друго није компоновао, сама та опера била би довољна да га уврсти у бесмртнике, али пре ње — а и после — створио је Дебиси многа друга дела. По инспирацији и импресионистичком стилу постао је, могло би се рећи, поета природе и пролећног бујања: његови су наслови, на пример, „Облаци“, „Море“, „Игра валова“, „Пролећни рондо“... А по мишљењу многих критичара француску је музичку историју задужио толико, да су већ за живота почели да га називају Клод Француски — као да је какав владар!

Истовремено, неке Дебисијеве композиције су тако једноставне, а ипак мелодичне, да учитељи музике почетницима, одмах после првих нота „Бајера“, задају „Дебисија“. Ако је „Бајер“ музички буквар, „Дебиси“ би се могао назвати читанком... Како је живео овај чувени композитор?

У »ВИЛИ МЕРМЕРА И БУВА«

У Улици Хлеба, у градићу Сен Жермену, постојала је средином прошлога века једна стара кућа са дућаном за продају порцулана коју је држао Мануел Дебиси. Посао није цветао, па је порцуланџијин син Клод Ашил, рођен 1862. године, детињство проводио у правој беди. Уочи француско-пруског рата, када је дечаку било осам година, отац му је и буквално спао на просјачки штап, али је добио посао у општинској писарници. Тамо се зближио са људима напредних, левичарских схватања и убрзо постао припадник револуционарне народне гарде. Добио је чак чин капетана, али када је Комуна пропала — Мануел Дебиси осуђен је на четири године затвора.

Ти драматични доживљаји сигурно су обележили Мануеловог сина.

Мали Клод Ашил је, и поред тога што је одрастао у немаштини, учио клавир. Прва му је учитељица била тада чувена пијанисткиња Моте де Флервил — Шопенова ученица. Дечак је убрзо показао такав таленат и занимање за дирке од слоноваче, да је постало јасно како једино његово животно опредељење мора бити музика. Тако се, доцније, уписао и на Конзерваторијум.

Није се дуго чекало на прво велико признање: двадесет једногодишњи Клод Дебиси добио је **Награду Рима** за композицију, а она је предвиђала двогодишње усавршавање у Вечном граду, у вили Медичи. После пола века историја се понављала: исту награду освојио је чувени Дебисијев претходник Берлиоз, а остали су слични још по нечему. Берлиоз је напустио Рим после неколико седмица, а ни Дебиси није успео до краја да искористи наградни боравак: побегао је после двадесет месеци. Из његових писама са жигом Рима јасно је и зашто. Непрестано се жалио на инсекте који му ноћу нису давали мира, није подносио интернатску храну која га је, како је писао, лагано али сигурно тровала.

Никада, рекао је касније, није зажалио што је напустио „вилу мермера и бува“!

ДИРИГЕНТ КРШИ ПРАВИЛО

Иако је Дебиси у првој години свог пунолетства већ добио прву награду, могло би се рећи да се тек много доцније његов таленат испољио у пуној мери. Да ли је на то утицала париска средина — његови су пријатељи били тадашњи писци и песници Пјер Луи, Шосон, Пол Валери, Року је — или је пресудно било путовање у Вагнеров Бајројт, 1883. и 1884. године, када се вратио очаран музиком овог Немца препун идеја и инспирација, још не слутећи да ће баш он вагнеријанству задати смртоносни ударац? Можда је на Дебисијев стил пресудно утицала баш егзотична музика далеких крајева коју је први пут чуо на Светској изложби у Паризу 1889. године, када је Град светлости добио још једно своје знамење, Ајфелову кулу. Или све заједно...

Углавном, када се увече 22. децембра 1894. године диригент Гистав Доре поклонио после првог извођења Дебисијевог прелудијума „Поподне једног фауна“, дворану је захватио делиријум одушевљења. Забележен је случај без преседана у једној тадашњој концертној дворани: диригент је прекршио правило и пристао да још једном подигне палицу — за свирање на „бис“!

Са „Пелеасом и Мелизандом“ догодило се сасвим супротно. Опера у чије је компоновање Дебиси уложио целу деценију — није се допала публици која је присуствовала премијери 1902. године. За нека уметничка дела потребно је, како се то каже, да прође доста времена док их публика схвати и прихвати, па је то био случај и са „Пелеасом“ оцењеном доцније као револуционарном.

Умро је од рака црева 25. марта 1918. године и сахрањен без много почасти, јер је још трајао први светски рат.

М. Крстуловић

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved.

ЕЛ ГРАН МИЛОВАН

КАКО ЈЕ ЈЕДАН МЛАД ГОЛМАН ПОСТАО ВЕЛИКИ ВРАТАР СВЕТСКОГ ГЛАСА НА ЈЕДНОЈ ЈЕДИНОЈ УТАКМИЦИ.

Свет је био запрепашћен — Југославија одушевљена. Једна група младића испраћена је на далеки пут преко Океана, а из Монтевидеа стигла је само вест да су фудбалери из Југославије победили репрезентацију Бразила.

У једном тренутку у то није чак нико ни веровао. Иако Рио де Жанеиро није много удаљен од Монтевидеа два листа су објавила — погрешан резултат. Један је саопштио да су Бразилци победили са 3:2, а други је обавестио читаоце да је сусрет завршен нерешено — 2:2. Када је истина избила на видело, огорчени навијачи су упали у редакције и поразбијали све на шта су наишли.

Било је то на Првом првенству света у Уругвају 1930. године.

НИКО ИХ НИЈЕ ЗНАО

У то време није се путовало као данас. Ево шта о томе каже Александар Тирнанић, у то доба десно крило југословенског тима и најмлађи репрезентативац, доцније прослављени савезни капитен и признати фудбалски стручњак.

— Нисмо ни ми сами веровали да ћемо отићи чак у Монтевидео. Сећам се добро кад смо кренули. Моша Марјановић није понео ни капут. Узео је само коферче сматрајући да ће се све то брзо завршити.

У ствари, фудбалери су остали на путу два и по месеца. Прву утакмицу у Монтевидеу одиграли су 14. јула, а вратили се у Београд тек 1. септембра.

— Путовали смо бродом. Било је врло занимљиво, зато што је за нас све било ново. Једино нам је сметала бура. Неки од нас су добили праву морску болест.

Брод се звао „Флорида", а на њему су југословенски фудбалери успевали чак и да тренирају.

—По читаве дане зурили смо низ пучину, играли карте или шах. Нисмо могли да трчимо. Због тога смо само радили гимнастику.

Кад су стигли у Монтевидео домаћини су их сместили у један хотел заједно са Французима и Американцима. Југословенски исељеници су им приредили сјајан дочек.

— О нашим изгледима нико није водио рачуна. Сматрало се да смо у фудбалу још почетници.

То Прво светско првенство окупило је 13 земаља, а Европу су представљали само Француска, Белгија и Југославија.

ПРОТИВ НАЈБОЉИХ

Бразилци су у то време оцењивани као фудбалери највишег светског домета. Њихов вечити ривал био је Уругвај, који је већ био овенчан славом победника Олимпијског турнира у Амстердаму 1928. Непосредно пред ово светско првенство репрезентација Бразила је у Рио де Жанеиру успела да победи екипу Уругваја.

Због тога су Бразилци претпостављали да ће сигурно стићи до финала и да ће се у тој одлучујућој утакмици борити са репрезентацијом Уругваја за светску титулу. О тој препреци, која се звала Југославија, готово нису ни размишљали.

Сусрет је одигран 14. јула на великом стадиону у Монтевидеу, а привукао је око тридесетак хиљада гледалаца.

Тај југословенски тим забележен је златним словима у нашој фудбалској историји:

Јакшић — др Ивковић, Михајловић — инж. Арсенијевић, Стевановић, Ђокић — Тирнанић, Марјановић, Бек, Вујадиновић, Секулић.

Све сами Београђани изузев тројице који су позајмљени из француских клубова. Још у то време било је наших фудблера који су играли у иностранству. Данашњи одлазак југословенских играча у друге земље није никакав изузетак.

Тирнанић о томе прича:

—Кад смо стигли у Марсеј, придружили су нам се тројица наших другова који су играли у Француској. Били су то Ивица Бек, Љубиша Стевановић и Бане Секулић. Они су имали много више искуства од нас. Због тога је њихово присуство у нашој средини било заиста корисно.

Па ипак, таква југословенска екипа није могла да има никакве нарочите изгледе у дуелу са Бразилцима. Сматрало се да ће победа сигурно припасти Бразилцима, утолико пре што се играло на тлу Јужне Америке.

ВЕЛИКИ ДАН ЈЕДНЕ РЕЗЕРВЕ

Можда је најтеже било голману Миловану Јакшићу. На њега је пала огромна одговорност. У то време најбољи голман у Југославији је био Макс Михелчић. Није кренуо на пут, па је дужност вратара поверена Миловану Јакшићу.

Енергични Крагујевчанин, рођен 1909, те 1930. године први пут је обукао државни дрес. Био је члан клуба „Соко", а пре него што се кренуло за Монтевидео само два пута је играо у националном тиму. Оба пута — против Бугарске. У Београду је било 6:1 за нас, а у Софији — 2:2.

Искуство — сасвим скромно, али жеља — огромна.

Његов највећи пријатељ био је др Милутин Ивковић, који је у Монтевидеу био капитен југословенске репрезентације. Он је Јакшића увек храбрио и трудио се да му улије самопоуздање.

— Јакша је био диван човек. Био је и врло добар голман, али никако није волео да вади лопту из мреже онда када би она продрла у гол. Због тога смо ми остали морали то да чинимо уместо њега.

Тако Александар Тирнанић описује Милована Јакшића који је, много година доцније, у својству вође пута „Црвене звезде" умро на једном гостовању у Египту 1953.

— Увек је носио рукавице. Био је невероватно еластичан и хитро доспевао из угла у угао. Понекад, личио ми је на правог човека од гуме.

КАКО СЕ ПОСТАЈЕ ВЕЛИКИ

Утакмица са Бразилом постала је једна од наших златних фудбалских успо-

мена. Већ у 22. минуту Југословени су повели са 1:0.

—Бане Секулић је снажно шутирао са левог крила. Лопта се одбила од стативе а ја сам притрчао и убацио је у гол.

Тако је Александар Тирнанић постигао први погодак на светским првенствима.

— Нешто касније добио сам лопту од Арсенијевића и одмах послужио Ивицу Бека. Овај је опалио као из топа. Нисам могао да верујем: против Бразила водимо са 2:0.

С тим резултатом отишли смо на одмор.

— Када смо се вратили на терен, изгледали смо сви самоуверени. На нашу велику жалост, лева полутка Бразила Прего смањио је резултат на 2:1 у 62. минуту.

— Јакша је био љут као рис. Добацио ми је да више никада неће извадити лопту из мреже. И тада је настало право фудбалско чудо.

Бразилци су заиста били велики играчи, али је Милован Јакшић био још бољи голман.

— Њихов вођа навале Патуско у једном тренутку улетео је сам у казнени простор. Шутирао је из све снаге. Гађао је утао. За свакога то би био сигуран погодак. За нашег Јакшу то је била само прилика да изведе изванредну параду.

Није то био једини ударац који је одбранио Милован Јакшић тог 14. јула 1930. године.

Лист „Ел диа" писао је после утакмице:

„Југословени су на голу имали голмана који је лично на споменик. Овај пријатан младић, чији израз лица одаје истинску доброту, био је феноменалан. Њега није могла да савлада никаква сила, ни изблиза ни издалека. Лопта је увек ишла само ка њему као да је била привезана за њега неком невероватном магијом".

★ ★ ★

Захваљујући Јакшићу, Југословени су победили са 2:1, да би на следећем мечу савладали Боливију са 4:0. У полуфиналу су изгубили од Уругваја са 1:6, али су на крају заузели ипак треће место.

То је најуспешнији пласман Југословена на светским првенствима уопште.

Милован Јакшић је одиграо преко пет стотина утакмица за свој клуб „Соко", који је доцније променио име и постао БАСК. Државне боје бранио је — 14 пута. Њега данас више нема, али је остала дивна успомена на великог голмана и још већег спортисту.

И на назив „ел гран Милован" који је својевремено добио у Монтевидеу.

Стојан Протић

МИНИ - КВИЗ

1. За ког великог природњака везујемо име острва Галапагос?
2. Знате ли ко су биле Бушатлије?
3. Ко је први донео у Европу пауна?
4. Жрвањ је:
5. Ко је у хеленској митологији био врховни бог, отац богова?

ОДГОВОРИ:

1) За славног енглеског природњака и физиолога Чарлса Дарвина (1809 — 1882). На острвима Галапагос или Корњачиним острвима (вулканска острвска група у Тихом океану) живе џиновске корњаче које су Дарвину помогле да разјасни процес еволуције; 2) Бушатлије су биле наследне скадарске паше у 18. и 19. веку. Потичу из села Бушат код Скадра. По народном предању потомци су Ивана Црнојевића; 3) Александар Велики, 331. године пре наше ере. Он је толико био одушевљен лепотом ових птица да је сматрао да је само због њих вредело освојити Индију; 4) Велики округао воденични камен са отвором у средини; 5) Зевс, син бога Хрона и Реје. Обично је представљен са муњом у руци.

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

ТАНАКИН КРВАВИ ЛЕТ

НЕБЕСКИ СОКО ЈЕ КРУЖИО НАД ПЛАНИНОМ ФУЏИ КАД ЈЕ УГЛЕДНИ ПУТНИК УРЛАЈУЋИ НАСРНУО НА ПИЛОТА . . .

Изнајмивши авион за приватни лет, истакнути економист се са својом женом осигурао на 20 хиљада фунти (преко 710 хиљада динара) у случају несреће у ваздуху. Да је двадесетогодишњи пилот Шинго Сатаке иједног тренутка наслутио чудовишну намеру брачног пара, сасвим сигурно, не би им дозволио ни да приђу „Небеском соколу"!

ВИСОКО ОСИГУРАЊЕ

Пилоту се толико осигурање ипак учинило претерано високо. Али 68-годишњи економиста је био водећи јапански академик, а његова десет година млађа жена Кими била је радо виђена у токијском високом друштву. Тако су полетели 15. септембра, топлог поподнева, са фотографом Казуо Хосаком као копилотом. Са аеродрома Кофу, близу Токија, наставили су према острву Ошима.

Путници су се, очигледно, лепо забављали на Ошими освежавајући се безалкохолним пићима, а онда су полетели натраг за Токио. У 4.50 били су две хиљаде метара изнад мора.

Доктор Танака је потапшао пилота по рамену и учтиво га замолио да узлети још више. „Желели бисмо да још боље видимо планину Фуџи", рекао је.

Изненада, др Танака је раздерао своје седиште, хистерично урлићући, а онда је зарио нож у пилотова леђа, неколико пута.

Тада је госпођа Танака извукла хируршки нож из своје ташне и замахнула према Хосаки, копилоту. Авион је измакао контроли рањеног пилот и почео да се спушта право у море, али је стари пар наставио да боде оба човека. Танака, још увек дивље вриштећи, у једном моменту је отворио врата авиона. Хосака је покушао да га спречи, али га је госпођа Танака опет напала. Доктор се бацио у амбис а за њим и његова жена.

АВИОН ПОСРЋЕ

Сатаке је лежао згрчен, у несвесном стању, у свом пилотском седишту. Мада је летео као фотограф много пута, Хосака никад пре није пилотирао. Некако је, ипак, успео да се прихвати пилотских команди. Авион се несигурно њихао изнад Токијског залива.

Хосака се сећа: „Када сам преузео команду, то ми је изгледало једноставно. Све оно што сам раније гледао и слушао од пилота, одједном се искристалисало у мојој глави . . .

Када се Сатаке освестио, није могао да се покрене, али је био у стању да ми даје упутства. Све ми се то чинило нестварно. Као да сам био у бунилу — причао је Хосака касније.

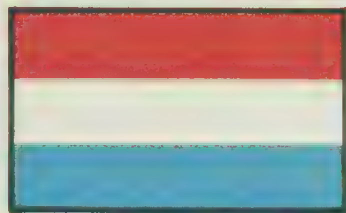
Прошло је четрдесет минута од када је брачни пар Танака почео своју самоубилачку акцију. Двојици крвавих, тешко рањених људи, то време проведено у кошмару изгледало је као вечност. У 5.30 контролори лета на токијском аеродрому угледали су, не верујући својим очима, како се „Небески соко" стуштио са неба право на писту Ц, двапут се преврнуо, занео, да би коначно стао. Убрзо су стигла кола хитне помоћи . . .

Полиција је открила да је угледни брачни пар Танака наменио тако високо осигурање — двојици рођака!

Полиција је касније нашла поруку самоубица, у којој једино кажу да су желели заједно да умру. Чак и у Јапану овакав „савез смрти" је необичан. Још чудније је било незнање академика Танаке: његови рођаци, потенцијални добитници осигурања, нису га по закону могли подићи!

Н. К.

ЛУКСЕМ

Стешњена попут сендвича између Белгије, Француске и СР Немачке, налази се једна од најмањих држава Европе, Луксембург. Толико је мали — има само 2.586 квадратних километара — да сусед суседа који одлази на посао опомиње да у аутомобилу опрезно притиска папучицу гаса да се не би нашао — с друге стране границе! На том заиста малом простору који је, ето, ушао у анегдоту, живи око 340.000 становника од којих готово трећина отпада на странце.

Велико Војводство Луксембург, како гласи званичан назив ове државе, постоји већ читав миленијум. Наиме, 12. априла 936. године арденски војвода Сигефрој заменио је своје поседе у Фелену за добро утврђени замак на стенама што се стрмо уздижу изнад речица Алзет и Петрус. Име тог замка Луцилинбуркук, што у преводу значи „мали дворац", временом је прешло у Луксембург и постало назив земље и њеног главног града.

АРМИЈА 400 ВОЈНИКА

Све до 15. века потомци војводе Сигефроја толико су јачали и проширивали своју земљу да је она у то време била четири пута већа него данас. А онда почиње период стране доминације: на престолу војводства смењују се Шпанија, Аустрија, Француска. Независна држава, Луксембург ће постати тек 1815. године једном од одредби Бечког конгреса. Педесетак година касније Лондонским уговором војводство ће добити статус неутралне државе. Све земље, потписнице, држале су се уговора осим Немачке која је чак двапут повредила границе Луксембурга: први пут 2. августа 1914, а други пут 10. маја 1940. године.

Вођени примером Велике војвоткиње Шарлоте и целе владе која је приступила савезницима, становници су се једнодушно одупрли оку патору. Тако су октобра 1941. године омели попис становништва, а септембра 1942, у знак протеста због припајања њихове земље Трећем Рајху, прогласили генерални штрајк, један од првих у окупираној Европи.

Три године по ослобођењу, тачније 1948, Луксембург је напустио статус неутралне земље и увео обавезни војни рок који је, одлуком Великог војводе Жана, 1967. замењен добровољним служењем војске. Од тада оружану силу чине 400 војника и 700 жандарма.

ИЗВОЗ КРУНИСАНИХ ГЛАВА

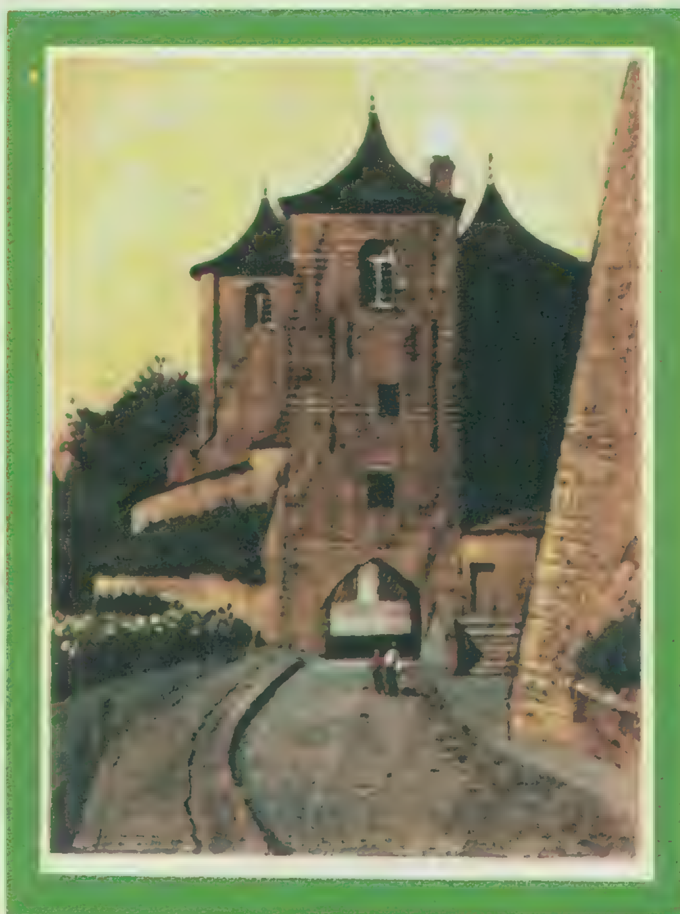
Чињеница да је Луксембург једна од најмањих држава у Европи, наводи и на помисао да је сиромашна. Међутим, управо је супротно: он спада у земље са највишим дохотком у свету! Захваљујући пре свега својим челичанама. Луксембург данас производи око 18 тона веома квалитетног челика по глави становника, што је далеко изнад просека производње у индустријски најразвијенијим земљама света. Примера ради, у САД се произвoди 0,6 тона по становнику, СР Немачкој 0,7, Француској 0,4...

Тако Луксембург сада живи од извоза челика за разлику од оног доба кад је „извозио" крунисане главе, потомке Сигефроја и Кунигунде. Осим четири цара Светом Римском Царству, војводство је дало и по неколико краљева Пољској, Чешкој и Угарској.

Значајне приходе Луксембург остварује и од пољопривреде: мада уситњена (понеке њиве не прелазе величину 10 x 20 метара), испресецане су каналима за наводњавање што, уз умерену климу, омогућава добре приносе. Један од највећих проблема војводства је вишак пољопривредних производа. Наиме, често не може да се пронађе тржиште за сав произведени бутер, кромпир, говеђе и свињско месо.

Значајну ставку у приходима представља и туризам: хиљаде туриста сваког дана долазе у главни град земље да би се дивиле његовим стрмим, кривудавим уличицама, које често почињу или се завршавају степеницама, 20 километара дугим катакомбама, зградама подигнутим уз саме ивице клисуре Алзете, добро очуваним бедемима бројних утврђења и замкова.

Посебну атракцију туриста, а уједно и главну карактеристику града Луксембурга, представља стотинак мостова који својом грациозношћу или масивном конструкцијом плене пажњу посетилаца. Њиховој импресивности много доприносе и имена готово увек везана за прошлост богату догађајима. Међу најлепше мостове спадају Пасарело, висок 72 метра, који са 25 изванредно лепих лукова премошћује Алзету, Адолфов мости чији распон лука износи 84 метра и Шарлотин мост, дуг око 350 метара.

На слици се види улаз у средњовековно утврђење Три нуле које се, као и многе друге грађевине из тог доба, налази на стеновитом платоу изнад речице Алзет.

ЈАКО СРЦЕ — НЕОПХОДНО

Честа мета туриста је и палата војводе сазидана 1572. године, која је некo време била и Наполеонова резиденција. Не мању пажњу изазива и црква Нотр Дам која представља ремек-дело архитектуре. Пењући се и спуштајући луксембурშким улицама, једног тренутка се бане пред њен улаз да би се, продужујући следећом улицом, стигло до врха њеног торња, високог око стотинак метара!

Зато нимало не зачуђује кад се каже да 80.000 становника главног града мора да има „јако срце, снажне ноге и здрава плућа" — то

Радио-програм који се емитује на пет светских језика, како се сматра, прати око 50 милиона слушалаца.

БУРГ

ВЕЛИКО ВОЈВОДСТВО НАЛАЗИ СЕ НА ТАКО МАЛОМ ПРОСТОРУ ДА СУСЕД СУСЕДА ОПОМИЊЕ — НЕКА ОПРЕЗНО ПРИТИСКА ПАПУЧИЦУ ГАСА КАКО СЕ НЕ БИ НАШАО С ДРУГЕ СТРАНЕ ГРАНИЦЕ!

Ходници градских катакомби дугачки су око 20 километара.

им је неопходно да би опстали у граду чије се улице „пењу до под небо и суновраћују у провалију".

Ниједном туристи неће бити тешко да се снађе у Луксембургу ако зна немачки или француски. Било шта да запита на једном од ова два језика, добиће љубазан одговор Луксембурџана. Објашњење је прилично јеноставно: у овој, једној од последњих монархија Европе, постоје — три службена језика! То су француски, немачки и такозвани патоа, нека врста франко-мозелског дијалекта германског порекла, обогаћеног многим француским изразима.

У школама земље, која иначе нема свој национални универзитет, деца уче и један и други језик. У кући обично говоре луксембуршки, то је одомаћен патоа дијалект. Међутим, занимљиво је да се немачки и француски користе равноправно — свакоме су припали одређени сектори: име на улица, фирме на трговинама, текстови на возним и аутобуским картама, јеловници и неки чланци у новинама исписани су на француском. Али, зато су готово све новине штампане на немачком, а и црквене проповеди се држе на том језику. За њега се опредељују и лекари, инжењери и учитељи. За разлику од њих, професори, правници и државни функционери су прихватили француски.

О. Вукадиновић

Посебну чар Луксембургу дају његове грађевине смештене по ободу стрмог кланца чије стране спаја стотинак мостова.

Марсовци нису више зелени

НАПРЕДОВАЊЕМ НАУКЕ, МАШТАЊА О БУДУЋНОСТИ ПОСТАЈУ МАЊЕ ФАНТАСТИЧНА, А ВИШЕ НАУЧНА.

Сви који бар мало знају када је лансиран први вештачки сателит у свемир, сигурно ће бити изненађени када овде буду прочитали да је тако нешто било припремљено још пре пола века! Требало је да 15. октобра 1929. године полети једна немачка ракета, али је лансирање пропало због — лоших временских прилика. После се није чекало на неки лепши дан, јер повод да се ракета лансира није могао да се од гађа: премијера филма „Метрополис“ Фрица Ланга. Ракета је била само добро смишљен рекламни потез!

Ипак, Фриц Ланг је веома студиозно припремио тај подухват, па је за конструисање ракете ангажовао тада великог научника, „оца“ астронаутике Хермана Оберта. Режисеру је било много стало до научне подлоге свог рекламног потеза, због тога што је његов филм био научнофантастичан. Један од првих из тог жанра... Ипак, утемељивач научне фантастике енглески писац Херберт Џорџ Велс изјавио је, после приказивања „Метрополиса“, да је то „један од најружнијих филмова икада направљених“! **Научна фантастика имала је тада већ тридесет четири године и као ретко који правац у уметности — мада ово није „чиста“ уметност — тачно се зна када је зачета: са „Временском машином“ Херберта Џорџа Велса. Тај роман изишао је 1895. године. Исте кад су рођени стрип и филм, друге две карактеристичне тековине нашег доба.**

Многи познаваоци Велсовог дела сматрају да је од 120 његових „чудних“ романа „Временска машина“ најсавршенија. У њему се говори о проналазачу Џорџу који је помоћу своје машине доспео до — 802701. године! Имао је шта и да види! У то тако далеко будуће време на Земљи су, у идиличном амбијенту, живели Елои, чудан народ без вољених и обезнађених људи. Из Земљине утробе сваке ноћи излазили су страшни, крволочни Морлоци који су се хранили незаштићеним Елоима.

Била је то, кажу историчари књижевности, викторијанска опсесија „ужасом подземних дубина“, карактеристична за британску научну фантастику, насупрот америчкој, која ће читаоце плашити „ванземаљцима“. Али, у време кад је ова књижевна врста била још у повоју, значајни аутори рађали су се још с европске стране Океана.

Ако Жила Верна (1828—1905) сматрамо претечом научне фантастике, онда је Енглез Артур Конан Дојл — прави следбеник овог жанра и свог прослављеног земљака Велса. Ипак, он је у историји књижевности, попут још неких писаца, запамћен по делима друкчије врсте. Тако би се могло рећи још и то, да је и кинематографија научнофантастичног жанра још дуги низ година цртала идеје Верна и Велса: први филмови у којима је било говора о страхотама или чудесним достигнућима будућности били су „Пут на Месец“, „Пут око света за 80 дана“, „Освајање Пола“ и други. Режирао их је Француз Жорж Мелиес и тако постао први човек који је на платно пренео маштања о будућности...

И много доцније неисцрпни извор за режисере била су дела Х. Џ. Велса, па су снимљени филмови „Острво доктора Мороа“ — о научнику који на усамљеном пацифичком острву чини најстрашније медицинске експерименте са људима — па „Невидљиви човек“ или „Први људи на Месецу“. Књишки сладокусци мишљења су да ови филмови ни изблиза нису успели као дела која су им послужила за сценарија...

УСПЕХ »ПРИНЦЕЗЕ СА МАРСА«

И тако, док су европски писци и режисери, са више или мање успеха, маштали и размишљали о будућности не „летећи“ даље од Месеца, а понајчешће остајући „чврсто“ на Земљи, Американце је већ од почетка овог века опседао свемир и удаљене галаксије. Месец је био за њих одвећ „близу“ — или нису желели да нарушавају романтичне представе о њему. У сваком случају, чим се појавио роман „Принцеза са Марса“ — први из циклуса о јунаку Џону Картеру (типичног ли америчког имена!) — доживео је огроман успех. Џон Картер је, ношен тајанственим силама, доспео до „црвене планете“, Марса, где се одмах сусрео са једним његовим становником — зеленим створењем високим четири и по метра, са четири руке и огромним кљовама!

Аутор Џона Картера био је Едгар Рајс Бароуз, први човек који је од научне фантастике успео да направи вртоглави бизнис: објавио је седамдесет књига у тиражу о стотину милиона примерака, а лансирао је још 1912. године лик који и данас није много изгубио од популарности, Тарзана.

Могло би се Бароузу замерити да му је машта била на скромном нивоу, или да његова фантастика нема много везе са науком. Ипак, он је успео да заинтересује до тада највећи број читалаца. А његов земљак, издавач Хуго Грензбек постао је и нехотице, 1926. године, човек који је „крстио“ ову врсту: популарни лист који је он издавао назвао је „Часопис научне фантастике“. **Тако је пронађено и име за књижевно-филмско-стрипски род који је већ био веома популаран.**

Грензбеков лист, штампан на великом формату најјевтиније новинске хартије, у којем су излазили романи самог издавача — један од најпопуларнијих имао је „пригодан“ наслов „Ралф 124 Ц 41 + : А Романса године 2660“ — данас су тражени антиквитети. Али, колико је од „лудих“ двадесетих година наовамо сама наука напредовала неслућеним корацима, толико је и научна фантастика — постла научнија!

Јављају се писци-филозофи, као што је био Енглез Олдос Хаксли, који научну фантастику снагом речи и маште уздижу до неслућених висина. Хаксли је, на пример, радњу свог роман „Храбри нови свет“ ставио у далеку будућност.

КИНГ-КОНГ ЧЕКАО НА СЛАВУ

Пре њега, настало је у Холивуду и данас гледано чудовиште Франкештајн, 1931. године, па за њим „Кинг-Конг“ (1933), заљубљени циновски мајмун који ће, међутим, причекати до наших дана да би га милијарде продуцента Дина де Лаурентиса прославиле... Нешто после Кинг-Конга Алекс Рејмонд нацртао је Флаша Гордона 1934. и његове свемирске епизоде још трају...

Велики писци, класици данашње научне фантастике, као што су Пољак Станислав Лем, или амерички писац Реј Бредбери, Артур Кларк и Исак Асимов, имају велики углед и велику популарност. Новом замаху тог жанра можда је понајвише допринела телевизија, бројним серијама за децу и одрасле — подсетимо се само на успех „Освајача“ или „Звезданих стаза“...

Шездесете године доносе нову филмску технику „синераму“, тако погодну да Стенли Кјубрик сними своје ремек-дело „Одисеју 2001“ — филм направљен по истоименој приповеци енглеског писца Артура Кларка. **Прошле године снимљени филм „Ратови звезда“ добио је највише оцене критике и публике.** Овога пута књига је написана доцније, према филму, када је постало јасно какав ће приход донети. **Тако је последња деценија донела нови замах научне фантастике. Никад човек није био сведок већих успеха технологије, нити је његова машта бујније слутила будућност!**

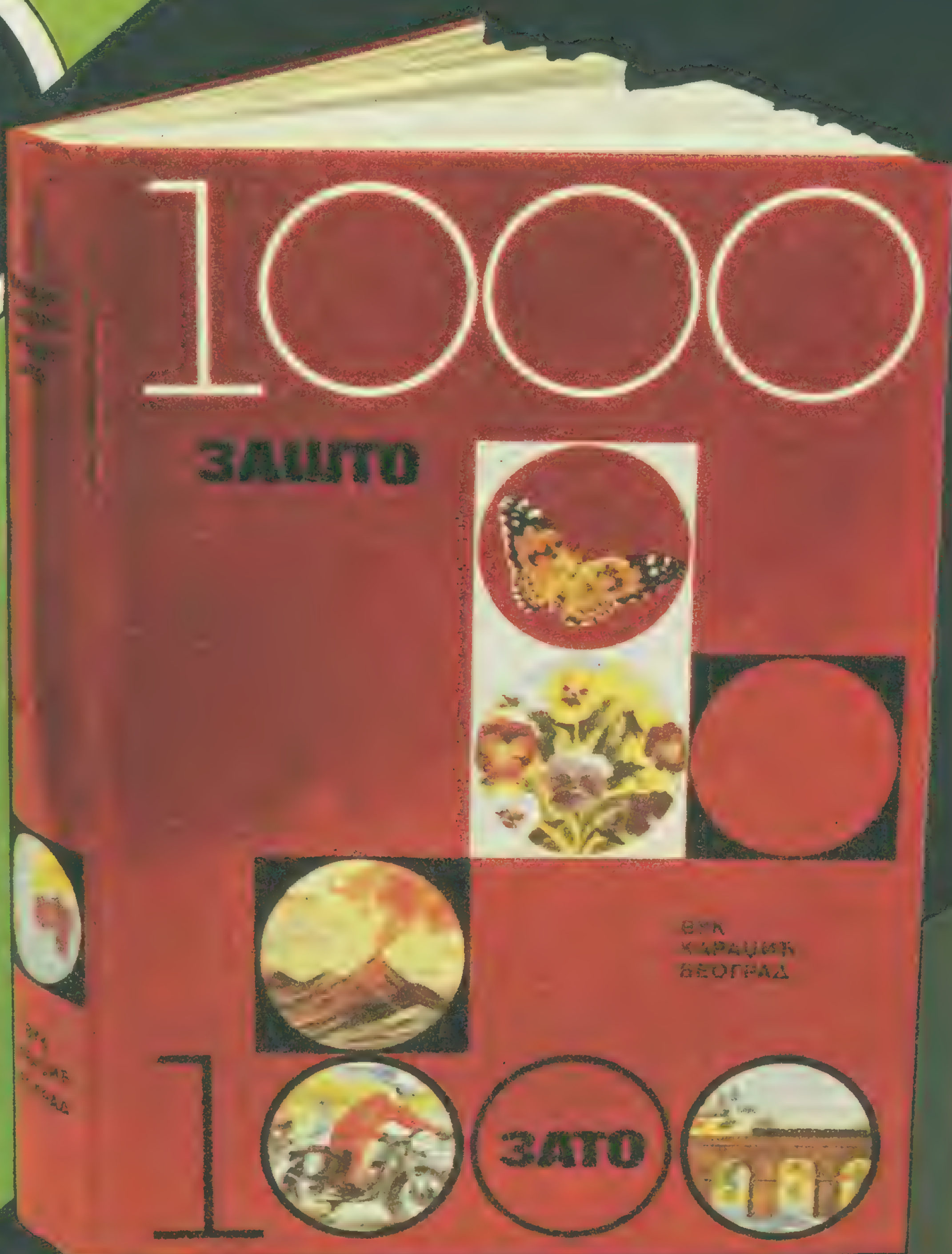
М. К.

КРОЗ ЦЕО СВЕТ

Судбина голубова на Тргу Светог Марка у Венецији однедавно брине љубитеље животиња. Наиме, ове птице последњих година толико су се намножиле да од њих туристи буквално немају где ногу да ставе. О прљању околних зграда не треба ни говорити. Због тога је донета одлука да се хиљаду голубова убије. Један богати Италијан, Антонело Руфо ди Калабрија, одлучио је да их спасе и пренесе на своје имање у околини Рима. Питање је само да ли ће и голубови пристати на ову присилну миграцију.

Богата ризница одговора на многобројна дечја питања

Ова дивна књига неопходна је потреба сваког ученика јер пружа читав низ сазнања о свету који га окружује. Прилагођена је свим ђачким узрастима. То је књига која може да се чита редом, или без реда, по сопственом избору, забаве или сазнања ради.

„ХИЉАДУ ЗАШТО — ХИЉАДУ ЗАТО" је поучан, забаван, користан и пре свега информативан приручник.

Књига је писана једноставно и популарно, на 483 стране двостубачног текста, формата 28,5 x 20,5 см, луксузно је опремљена и богато илустрована, у тврдом повезу са пластифицираним корицама.

Купци из Београда могу подићи књигу сваког радног дана до 15 часова у предузећу „ВУК КАРАЏИЋ", Краљевића Марка бр. 9.

Цена књиге је *200.*— динара. Може да се купи за готово и на отплату.

КУПЦИ „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" УЖИВАЈУ ПОПУСТ ТАКО ДА КЊИГУ ДОБИЈАЈУ ЗА 180.— ДИН

Сва обавештења можете да добијете на телефон 620-371.

ЗАШТО

ИП
»ВУК КАРАЏИЋ«
11001 БЕОГРАД,
Краљевића Марка бр. 9

ПОРУЏБЕНИЦА

жиро рачун 60802-603-15421

Овим неопозиво купујем књигу „1000 ЗАШТО — 1000 ЗАТО" по цени од *200* — дин.
ЗА ГОТОВО — ПОУЗЕЋЕМ ПО ПОВЛАШЋЕНОЈ ЦЕНИ са попустом од *10* % плаћање поштару приликом пријема књига

НА ОТПЛАТУ у *2* месечне рате почев од ____________ *197* . год. Рате ћу уплаћивати редовно по пријему рачуна и уплатница. У случају спора признајем надлежност II општинског суда у Београду.

Презиме и име занимање ____________________

Адреса стана пошт. број и место ____________________

Назив и адреса радне организације ____________________

____
(Печат и потпис овлашћеног лица)

Овера о запослењу

Поруџбеница се оверава само при куповини књига на отплату. Пензионери уместо овере прилажу одрезак предпоследњег чека од пензије

____
(Својеручни потпис купца)

Бр. л. карте ____________

СУП ____________

ЗАТО

У раним поподневним часовима, 11. јануара 1917. године становнике Њујорка узнемирио је низ експлозија, која су из минута у минут постајале све јаче и страшније. Ускоро се пронела вест да је у фабрици граната, близу Кингсленда, на око 16 километара од највећих докова њујоршклог пристаништа, избио пожар у једној хали. За неколико минута пламен је захватио целу фа брику. Чим су зажарени језици стигли до првог сандука са гранатама, запаљива смеса у чаурама је експлодирала, гранате су узлетеле високо у ваздух, а затим поново падале на фабрику и њену околину.

А када се после четири часа пламен стишао, а дим разишао, испоставило се да је пожар уништио: 275 хиљада готових граната, 300 хиљада чаура, 100 хиљада детонатора, 440 хиљада кошуљица за гранате, огромне залихе тротила... Укупна материјална штета износила је 17 милиона долара.

Истрага је убрзо установила да је пожар избио поред струга једног радника, за кога су остали рекли да је немачки досељеник, запослен у тој фабрици само неколико месеци, и који је — без трага нестао. А пожар је изазвао помоћу крпа натопљених у раствор фосфора и — запаљивом оловком.

Била је то једна од највећих диверзија изведених до тада на неком војном објекту. А њени починиоци били су немачки агенти и шпијуни који су започели „тајни рат" у многим државама света, још много пре него што је иједан фашистички војник крочио ван граница своје земље.

Експлозивне жвакаће гуме

У ЈЕДНОЈ АМЕРИЧКОЈ ФАБРИЦИ ЗА ИЗРАДУ ГРАНАТА ИЗБИО ЈЕ СТРАШАН ПОЖАР. БИЛА ЈЕ ТО ОБЈАВА ТАЈНОГ РАТА КОЈИ СУ ЗАПОЧЕЛИ ФАШИСТИ, МНОГО ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ОТВОРЕН ИЈЕДАН ФРОНТ

МАГНЕЗИЈУМ УМЕСТО КРЕМА

Паљење разних војних и индустријских постројења било је једно од најглавнијих начина немачке диверзије, у разним земљама Европе и савезним америчким државама, за време првог и другог светског рата, као и у периоду између њих. Водећи тај тајни рат, Немци су преко својих добро обучених шпијуна-диверзаната решавали три основна задатка: онеспособљавали су за рад многе важне објекте, готово сигурно су уништавали доказе на основу којих би могли да буду откривени, и уносили пометњу и неспокојство међу своје непријатеље. При том су се служили најразличитијим средствима за диверзије, од којих нека изгледају веома безазлено и наивно. **Такве су, на пример, бомбе у бомбонама или жвакаћим гумама!**

Већ током првог светског рата немачки диверзанти били су убачени у многе америчке фабрике за производњу слаткиша. Ту су уместо слатког фила, у бомбоне и чоколаде стављали магнезијум помешан са смесом једног фосфорног једињења. А када би, касније, купац ставио у уста такву бомбону филовану експлозивом, прво би се лако отопио шећерни слој, а потом би се са пљувачком помешао и фил од магнезијума: у том тренутку нагло би се ослободила велика количина топлоте која је палила фосфор. У устима, једњаку и желуцу настајале су страшне опекотине, па није тешко замислити колико је деце на овај начин страдало.

НЕ ПОМАЖЕ ВОДА

Почетком 1915. године, немачки хемичар Валтер Шеле, настањен у Њу Џерсију, добио је од своје владе специјалан задатак: да хитно пронађе што ефикасније експлозивно средство. Доктор је одмах прилегао на посао, и већ после двадесетак дана успео је да конструише до тада непознату врсту бомбе — **запаљиву цигару**. Састојала се од оловне цеви, с обе стране залепљене воском, у чијој је унутрашњости била постављена бакарна преграда: она је одвајала сумпорну од једне друге врсте киселине. Сумпорна киселина полако је нагризала бакарну плочицу и у тренутку када би је пробила, помешала би се са оним другим хемијским једињењем из суседне преграде... Тада је долазило до страшне експлозије праћене белим пламеном и веома високом температуром.

Ове „цигаре" најчешће су употребљаване за потапање бродова који су у својој унутрашњости носили неки запаљив материјал, као и за уништавање војних објеката. Касније су усавршене, па су од „цигара" настале **запаљиве оловке**. Потпуно су подсећале на обичне; само што је из њих вађен графит, а уместо њега стављана стаклена цевчица напуњена експлозивним материјалом, хемијским једињењем названим **термит**, који, када се запали, ослобађа темпертуру и од 3.000 степени. Управо због те особине, ова оловка је горела до краја, па се дуго није могла открити, то јест, доказати средство које је изазвало експлозију.

Касније су Немци усавршили овај Шелеов изум, па су термит почели да користе и за **запаљиве бомбе**, први пут употребљене 1940. године, у Лондону. Тада су у разним деловима овог града избијали огромни пожари, који нису могли да се угасе водом, јер она само подстиче горење термита и шири пожар.

КОВЕРАТ БЕЗ АДРЕСЕ

Немци су употребљавали и — **коверат**, једно од најопаснијих диверзантских средстава, које је ФБИ успео да открије тек 1941. године. Наиме, спроведена је опсежна истрага поводом низа загонетних пожара који су избијали на америчким бродовима (од првог светског рата, па до 1940. године због пожара је уништено 47 америчких бродова, а многи од њих су би-

ли тешко оштећени). Тек у јесен 1941. године, на једном броду у корпи за отпатке, пронађен је коверат из кога је цурила нека течност и просипао се бели прах. ФБИ је дошао до закључка да је тај коверат, заправо — запаљива бомба; у два посебна одељка налазиле су се одређене хемијске материје, које експлодирају чим се коверат јако стегне, односно притисне

За паљење шума Немци су употребљавали — **цепелинит**. То је био балон напуњен водоником, за чији је доњи део причвршћена запаљива оловка. Пуштани су обично када је повољан ветар који их је носио до одређене шуме: тада би водоник из балона почео нагло да излази, летелица би се спустила до крошњи дрвећа, а чим би додирнула прву грану активирала се експлозивна оловка. Пожар је био неминован.

ОПАСАН КУПУС

Темпирана бомба са сатним механизмом први пут је употребљена за уништавање британског павиљона на Светској изложби у Њујорку, 4. јула 1940. године. Ипак, најлукавија варијанта ове бомбе представљала је тачну имитацију кутије за конзервисану храну која, чим се отвори, одмах експлодира. Немци су, такође, измислили и — **купусне бомбе** — у главицу овог поврћа, између листова, постављали су експлозив са сатним механизмом...

Диверзанти су често прибегавали и разним триковима да ове бомбе не би биле одмах откривене: њихов изглед опонашао је облик неког предмета који се свакодневно употребљавао. Тако је 1937. године у ложионици једног енглеског брода пронађена бомба која је и обликом и бојом потпуно подсећала на комад угља.

А за обарање авиона служила је — **праскавица**. Она је обликом подсећала на запаљиву оловку, али је на једном крају имала навоје: диверзант — авиомеханичар стављао ју је, уместо неког завртња, у мотор авиона. Када би се летелица попела на знатну висину, тада би се активирала ова бомба са сатним механизмом: приликом експлозије она је палила и бензинске паре... и авион се распадао у парампарчад.

А да би упропастили већ направљено оружје, Немци су се служили најразличитијим методама и средствима, од којих су, свакако, најнаивније деловали — обична кафа или обичан чај! У фабрикама за израду топова довољно је било да диверзант сипа неколико капи врелог чаја или кафе у цев која се хлади после изливања. То је доводило до стварања непримерних пукотина, које су се шириле и продубљивале већ приликом прве употребе овог оружја: после тога оно је морало да буде бачено у старо гвожђе.

Б. Јеремић

ТАЧАН КАО ХРОНОМЕТАР

Оно што нису могли да учине Њутн, Лајбниц, Хајхенс и Хал, пошло је за руком Џону Херисону, дрвосечи из Јоркшира.

Близила се зима која је у тим крајевима Енглеске веома оштра и хладна. У јоркширским шумама одзвањали су удари секира у огромна дебла а дрвосечама је зној са лица текао у потоцима. Џон Херисон је већ почео да осећа умор у сваком делу тела.

— **Џоне, јеси ли чуо?** — изненада га упита друг који је с њим радио. — **Мој рођак морнар ми је причао да је Адмиралитет расписао награду ономе ко изуме хронометар.**

Херисон за тренутак застаде. Њега су одувек занимали разни часовници и у свом скромном дому имао их је неколико које је сам направио.

— **Колика је награда?** — знатижељно упита.

— **Велика, веома велика!** — спремно му одговори друг, мислећи колико би требало да ради за ту примамљиву своту новца.

ЗА ИЛИ ПРОТИВ

Размишљајући о оном што је чуо, Херисон је наставио да сече.

— **Вреди покушати!** — рекао је у себи.

Међутим, да је у том тренутку знао да ни умовима као што су Њутн, Лајбниц, Хајхенс и Хели није пошло за руком да конструишу марински часовник за одређивање лонгитуда, сигурно би и он одустао.

Његова идеја се свидела Џорџу Грахму, чувеном лондонском часовничару од којег је добио сву материјалну помоћ. Дрвосеча из Јоркшира радио је неуморно пуних шест година. Најзад, 1735. године марински хронометар понуђен је Адмиралитету.

— **Награда мора да буде моја** — самоуверено је тврдио Херисон. — **Мој изум испуњава све услове конкурса.**

Херисонов хронометар, тежак незамислив 32,5 килограма, испробан је на броду „Центурион" и показао да функционише тачно и беспрекорно. Међутим, о 20.000 фунти стерлинга није било — ни говора.

— **Инструмент се показао добрим** — рекли су дрвосечи у Адмиралитету — **али морате да га усавршите! Даћемо вам државну помоћ да несметано наставите започети рад.**

Бродски хронометар

ПОМОЋ БРОДОВИМА И АВИОНИМА

На отвореној пучини бродови, на основу географске дужине (лонгитуда), одређују број степена, минута и секунда што представља, у ствари, разлику меридијана на којем се налази брод и оног сталног који пролази кроз Гринич. За овај метод одређивања положаја на мору употребљава се већ 250 година справа која се зове хронометар и која је у стању да у свакој прилици тачно покаже време на нултом меридијану. Добијени подаци овом врстом часовника упоређују се са астрономским подацима времена за место чија се дужина тражи.

Међутим, хронометар није изум неког познатог научника тадашњег времена, већ проналазак једног шумарског радника који је допринео великом напретку у морепловству.

Све је почело оног дана кад је 1714. енглески адмиралитет расписао награду од 20 хиљада фунти стерлинга ономе ко изуми марински хронометар. Једини услов био је да код пловидбе од шест недеља тако одређена лонгитуда полазне и завршне тачке не показује грешку већу од 30 морских миља.

КУК ПРЕСУЂУЈЕ

Џон Херисон опет се бацио на посао и нови модел хронометра завршио је 1758. године. Бродови на линији од Енглеске за Индију испробали су га у два наврата. Адмиралитету су саопштени резултати:

— **У одређивању лонгитуда са новим хронометром, грешка не прелази ни једну наутичку миљу!**

— **Случајност** — закључио је Адмиралитет и наредио нове пробе са још строжом контролом. Међутим, и у следећим испитима инструмент је показивао још већу тачност! У тим данима жучне дебате за или против са пута око света вратио се капетан Кук који је одушевљено изјавио:

— **Херисонов инструмент сам користио на целом путу и потпуно се уверио у његове предности. И сада могу да вам кажем да више у морепловству не постоје никакви проблеми око утврђивања места пловидбе на отвореном мору.**

Тиме је Херисонов успех био потпун. Сада је примио половину расписане награде, а другу половину тек 1773. кад је парламент изгласао посебан закон о давању премија. Његови први модели хронометра од дрвета и бронзе чувају се у Гринич кој опсерваторији и данас могу, после толико година, савршено да раде.

Д. К.

BABALU стрип

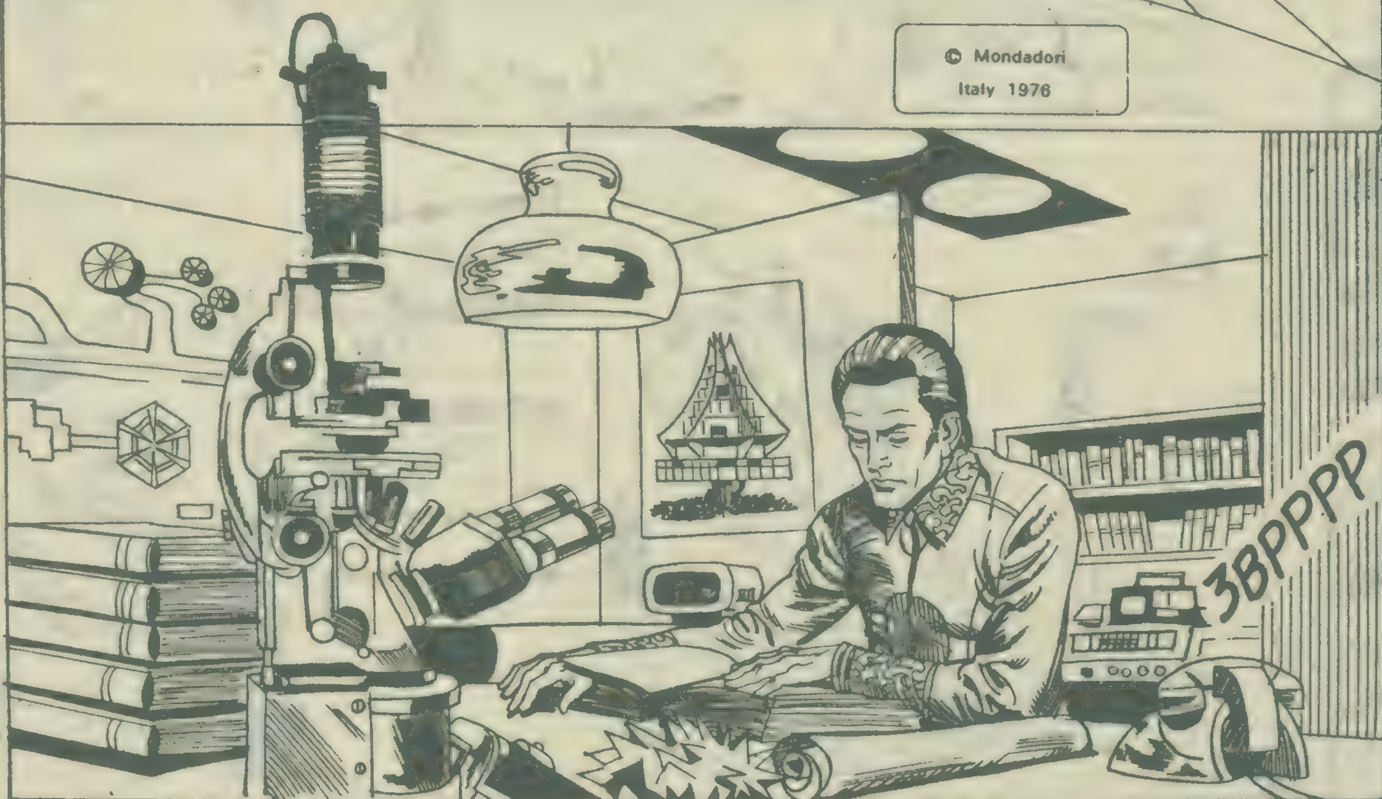

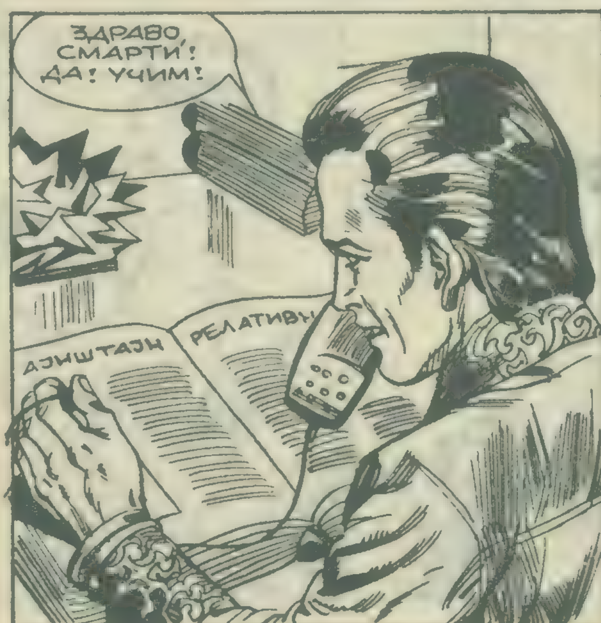

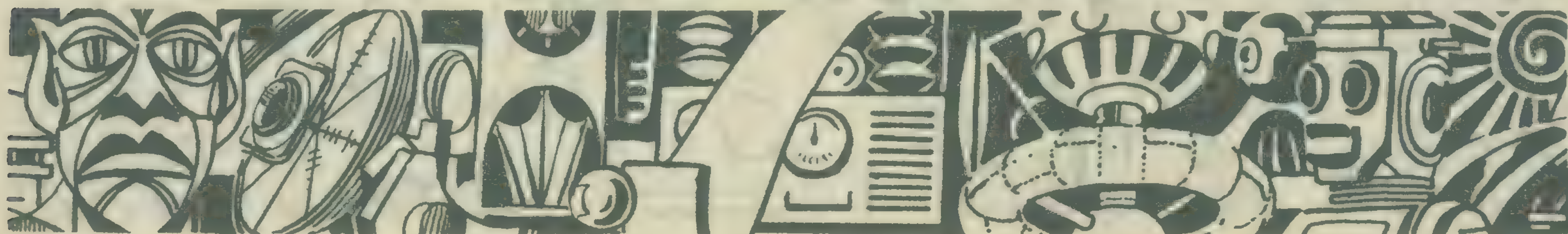
СЕНТИМЕНТАЛНИ РОБОТ

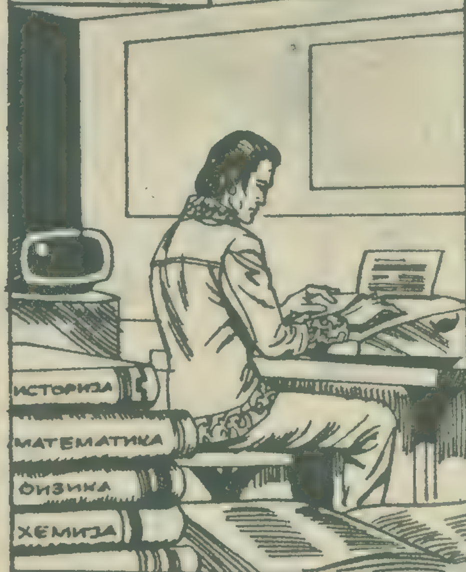

СЕНТИМЕНТАЛНИ РОБОТ

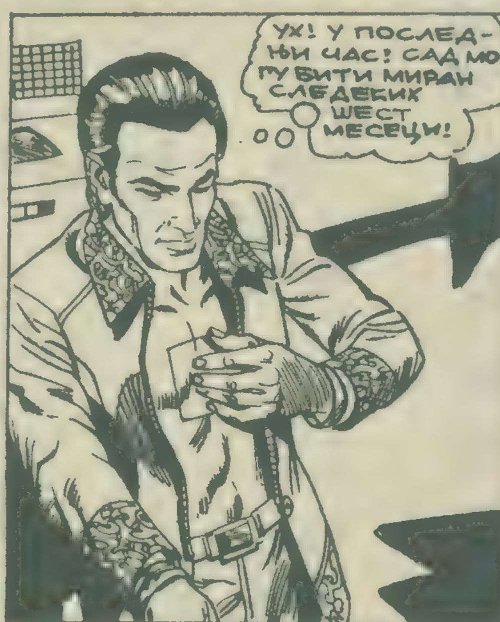

СЕНТИМЕНТАЛНИ РОБОТ

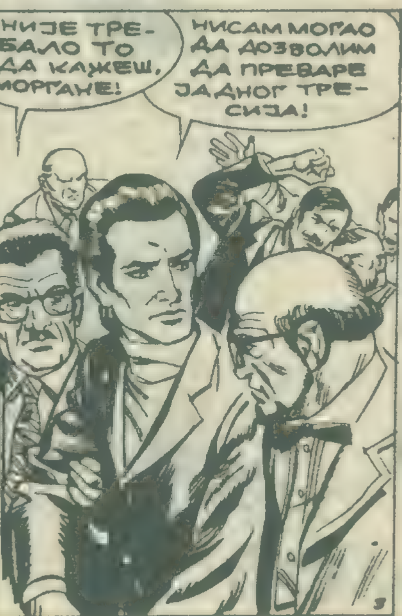

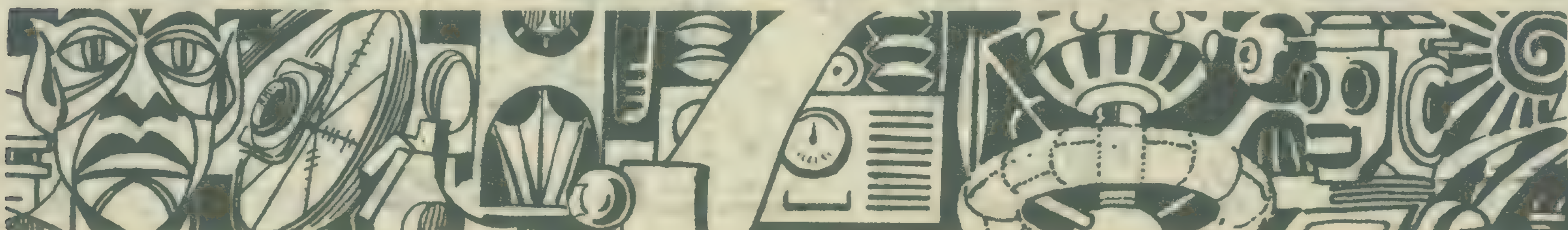

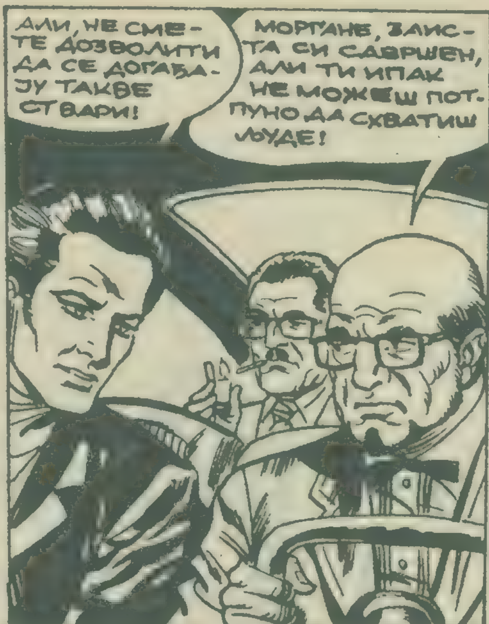

СЕНТИМЕНТАЛНИ РОБОТ

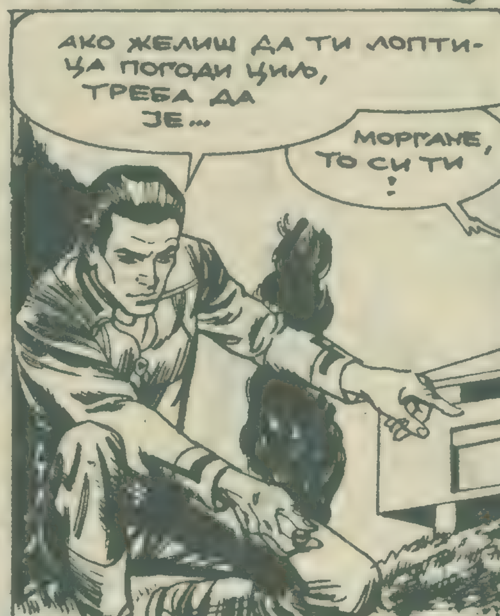

СЕНТИМЕНТАЛНИ РОБОТ

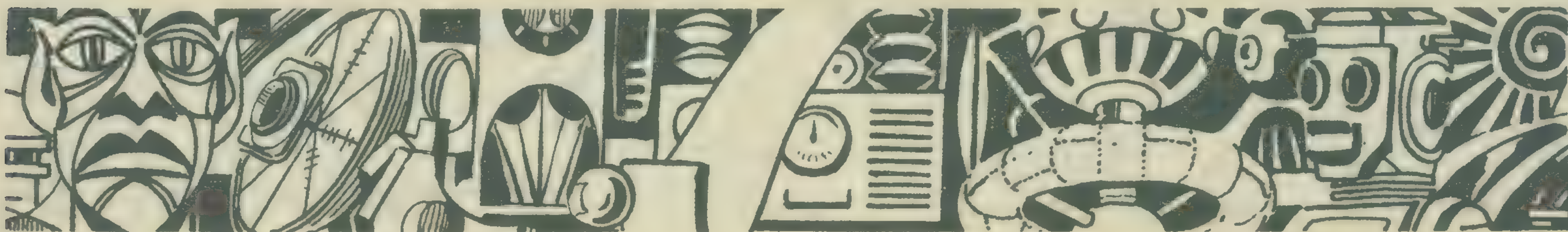

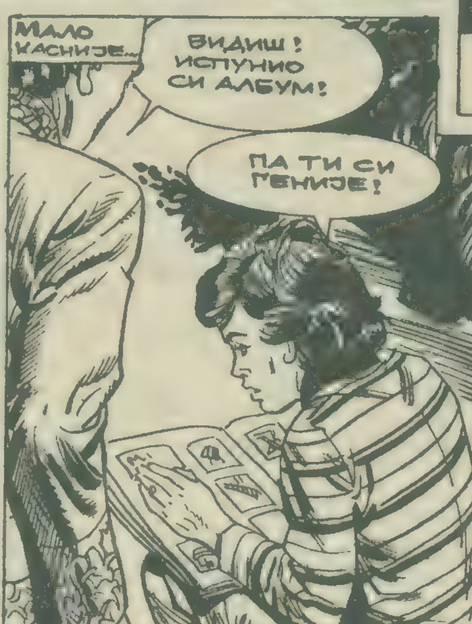
СЕНТИМЕНТАЛНИ РОБОТ

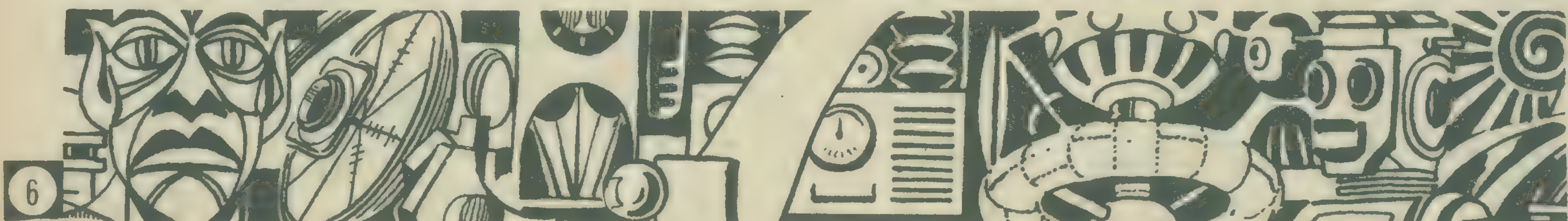

СЕНТИМЕНТАЛНИ РОБОТ

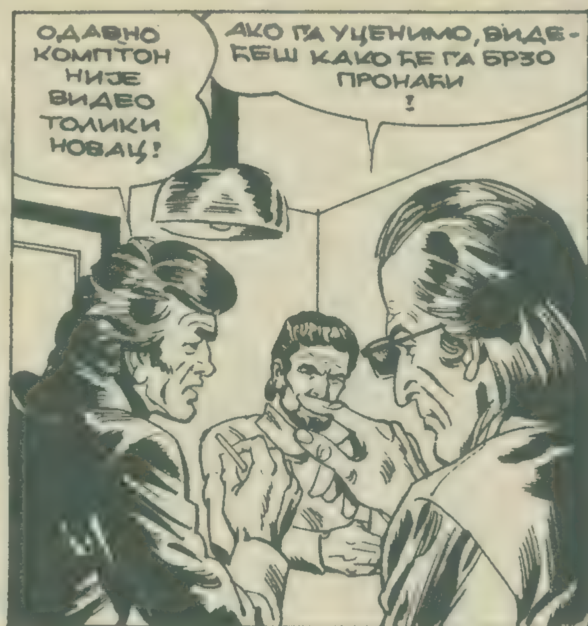

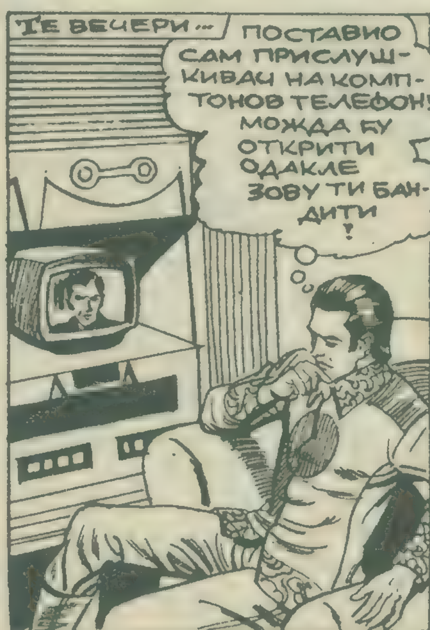

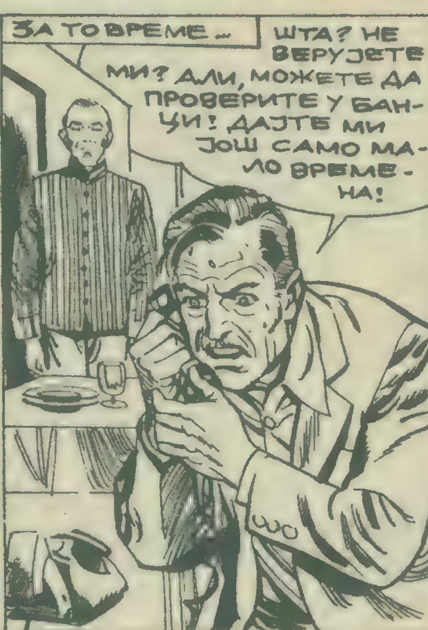

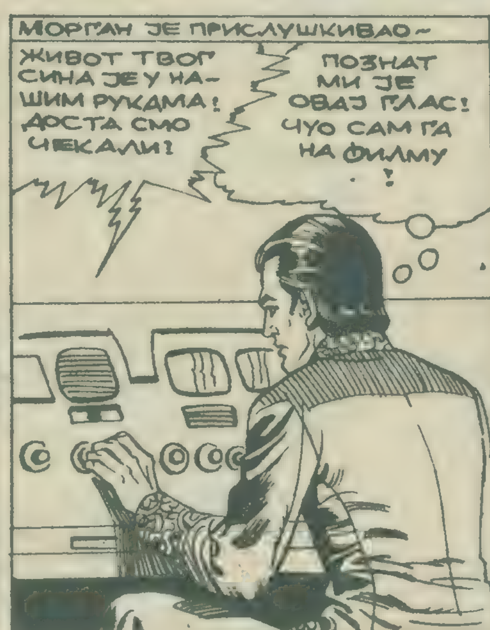
СЕНТИМЕНТАЛНИ РОБОТ

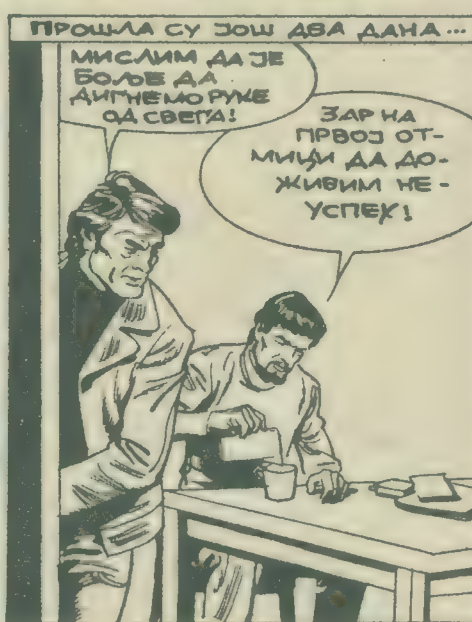

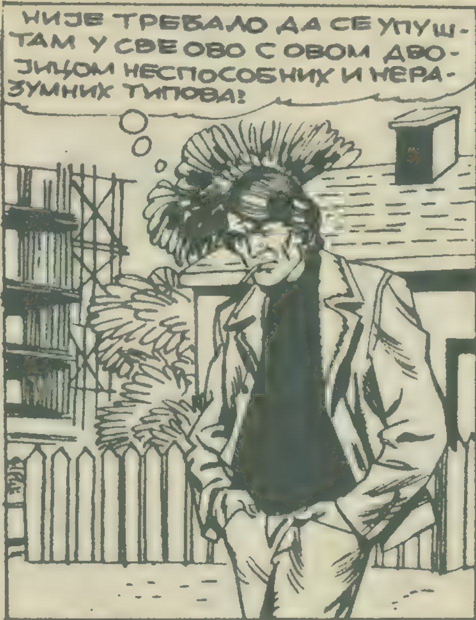

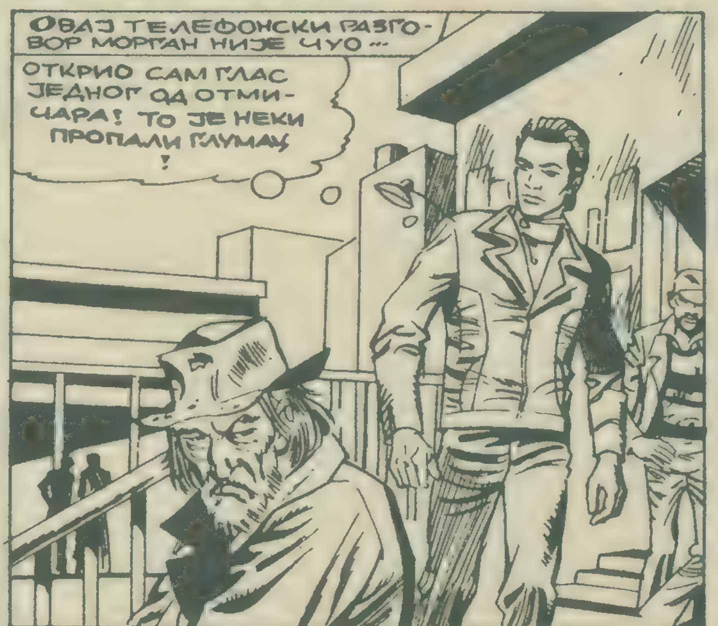
СЕНТИМЕНТАЛНИ РОБОТ

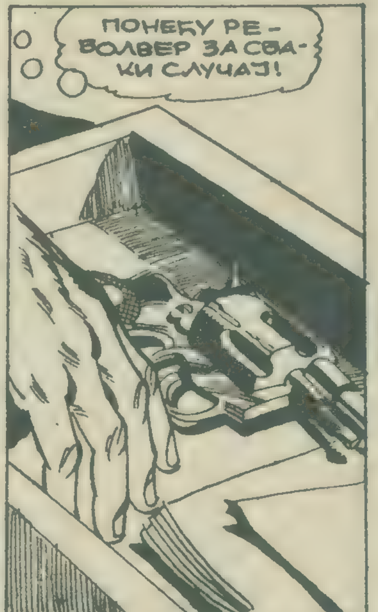

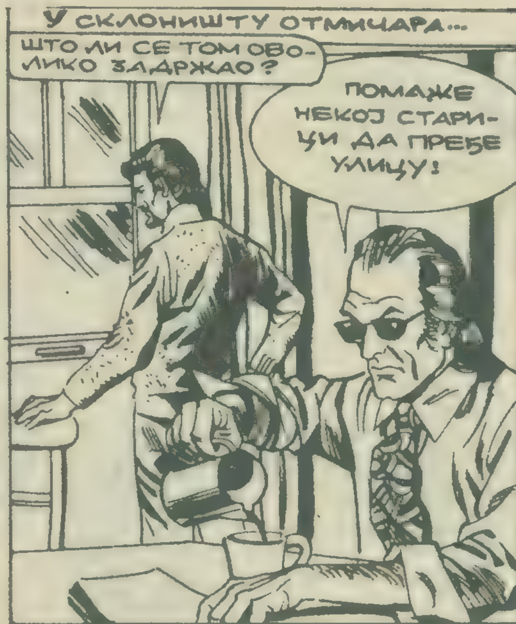

СЕНТИМЕНТАЛАН РОБОТ

УБРЗО...
ШТА ЋЕМО СА ДЕЧАКОМ!
НЕМАМО ВРЕМЕНА ДА МИСЛИМО И НА ЊЕГА! МОЖДА ЈЕ КОМПТОН ЈАВИО ПОЛИЦИЈИ!

МОРГАН СЕ ПРИБЛИЖАВАО СКЛОНИШТУ ОТМИЧАРА...
ТО БИ ТРЕБАЛО ДА ЈЕ У БЛИЗИНИ ОВОГ ГРАДИЛИШТА!

ОВДЕ ЋУ ДА ЗАУСТАВИМ АУТО...

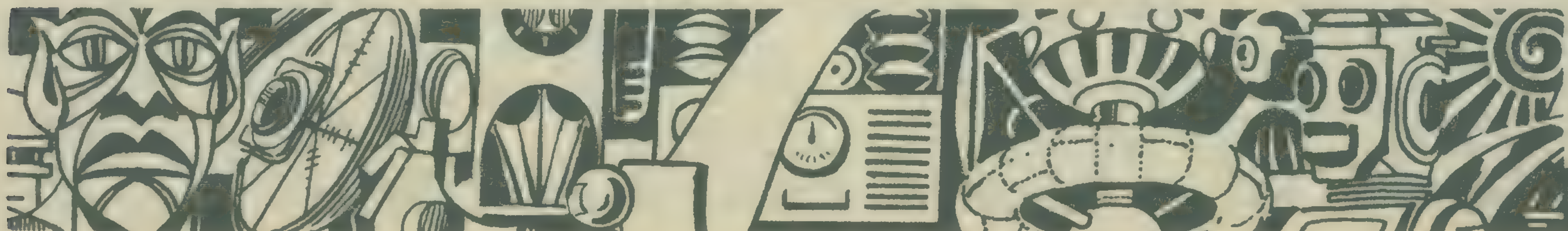

У ТОМ ТРЕНУТКУ...
...МАЛИ ЏИМИ ЈЕ ОСЛОБОЂЕН ЈУТРОС! КАЖЕ ДА СУ ГА ДРЖАЛИ У КУЋИ КРАЈ ЈЕДНОГ ГРАДИЛИШТА!

ОТМИЧАРИ СУ ИЗНЕНАДА ПОБЕГЛИ ОСТАВИВШИ ДЕЧАКА ЗАКЉУЧАНОГ У ЈЕДНОЈ СОБИ! ЏИМИ ЈЕ ИСКОЧИО КРОЗ ПРОЗОР И САМ ДОШАО КУЋИ! МЕЂУТИМ, ОЦА ЈОШ НИЈЕ ВИДЕО! НЕ ЗНА НИКО КУДА ЈЕ ОТИШАО...
ИЗГЛЕДА ДА САМ СТИГАО КАСНО!

ОДЛУЧИО ЈЕ ДА ПРЕТРАЖИ КУЋУ...
ТРАГОВИ АУТОМОБИЛСКИХ ГУМА СЕ ЈАСНО ВИДЕ!

НАПУСТИЛИ СУ СКЛОНИШТЕ НА БРЗИНУ!

КАДА ЈЕ СИШАО У ПОДРУМ...
УБИЛИ СУ КОМПТОНА!

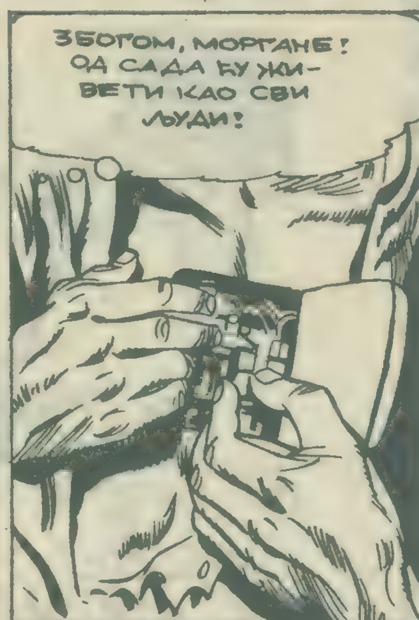
СЕНТИМЕНТАЛНИ РОБОТ

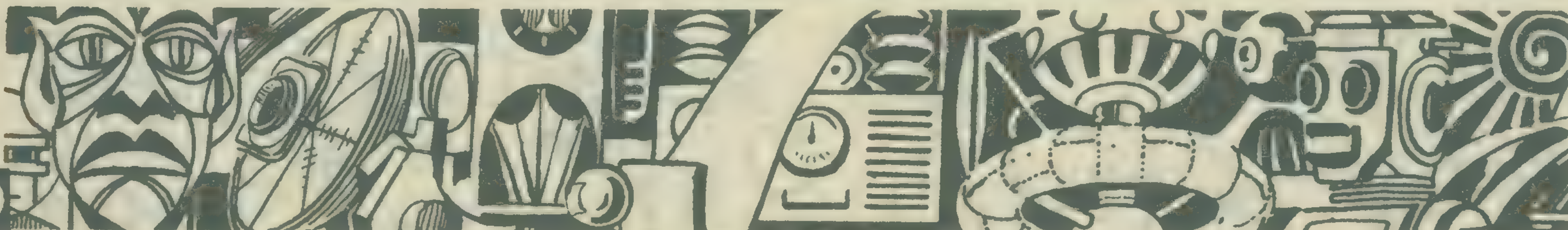

НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

ДАЛЕКО ОДАТЛЕ ЏЕФ БЛЕЈК ЈЕ ТРЕНИРАО СА СВОЈИМ ПРИЈАТЕЉЕМ ТУАНГ-ФУОМ...

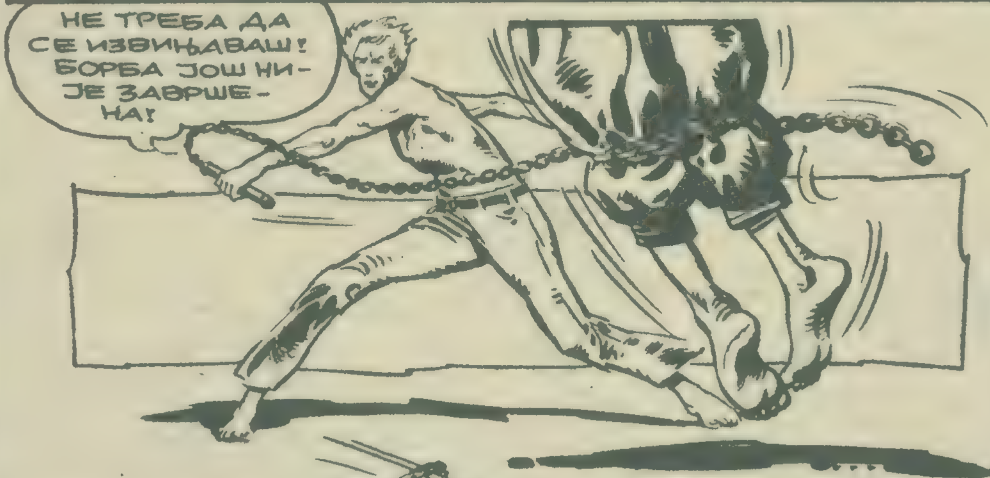

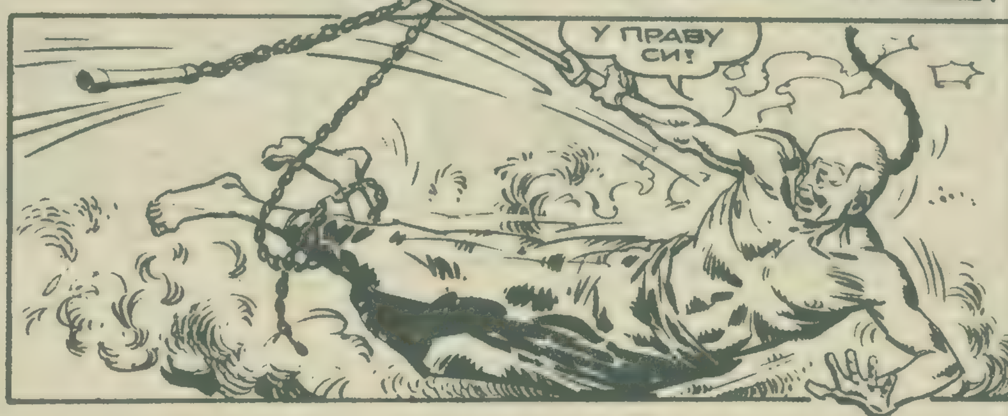

НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

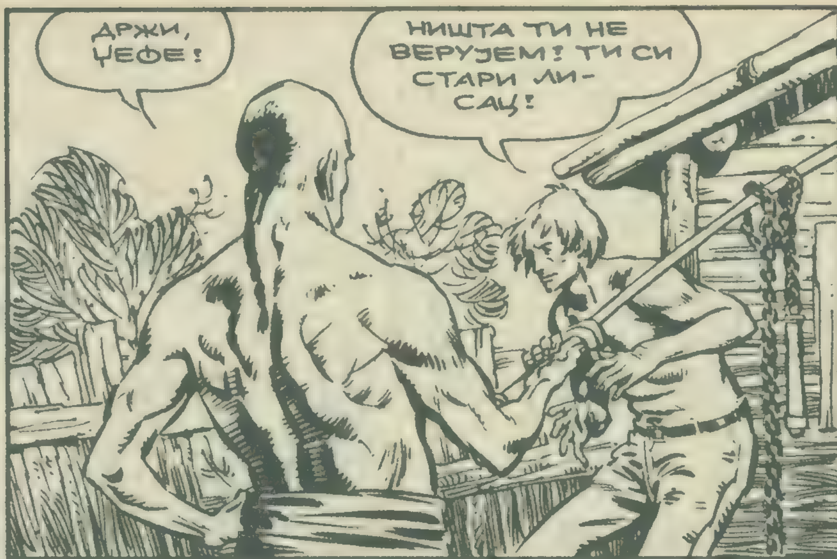

НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

У ТОМ ТРЕНУТКУ...

НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

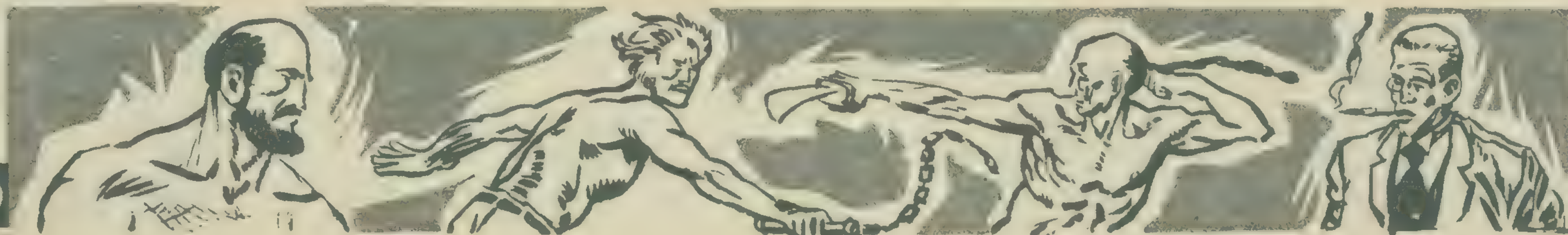

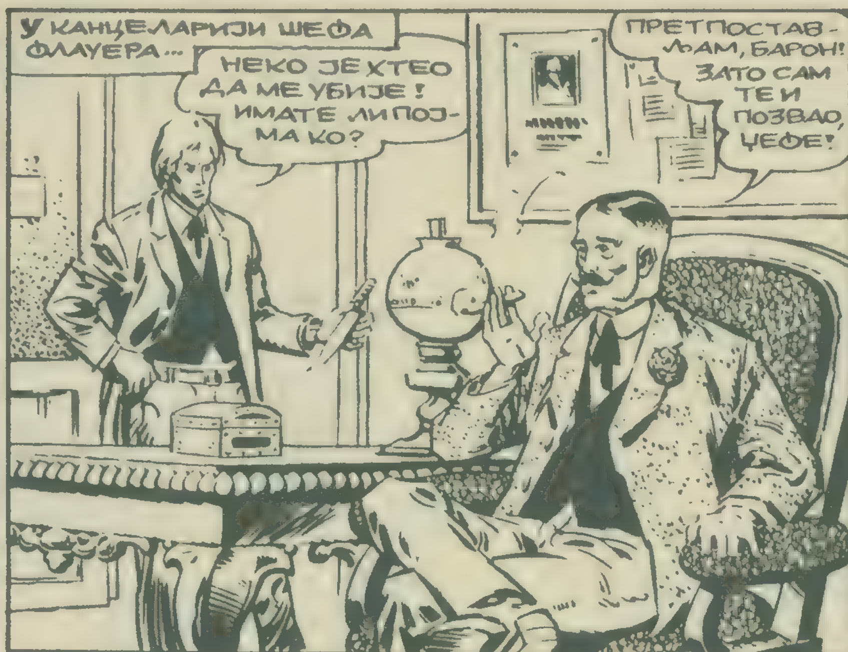

НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

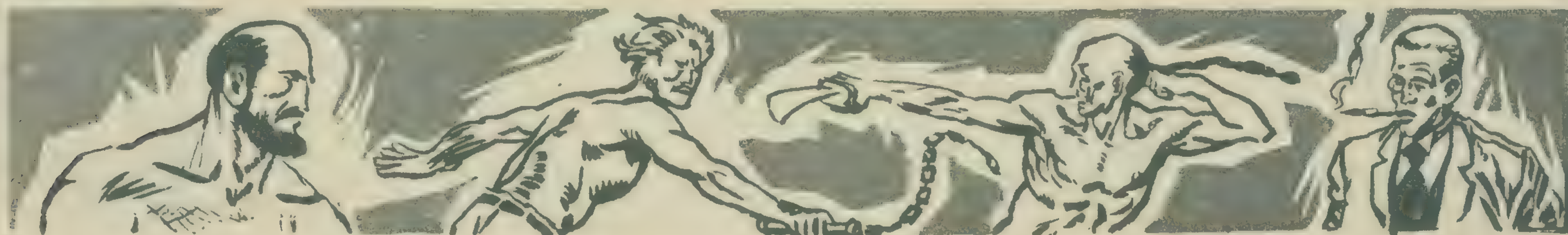

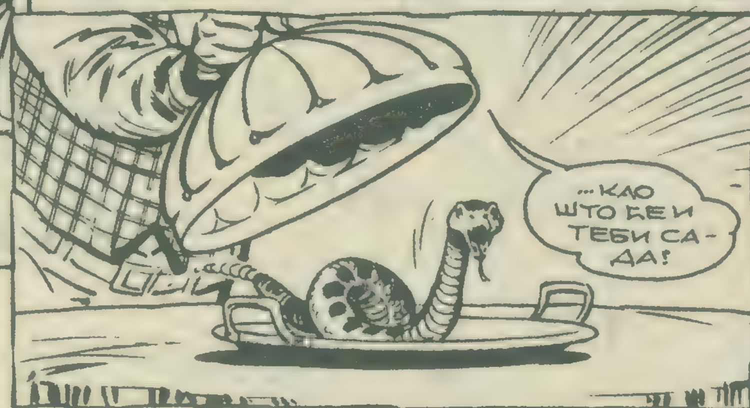
НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

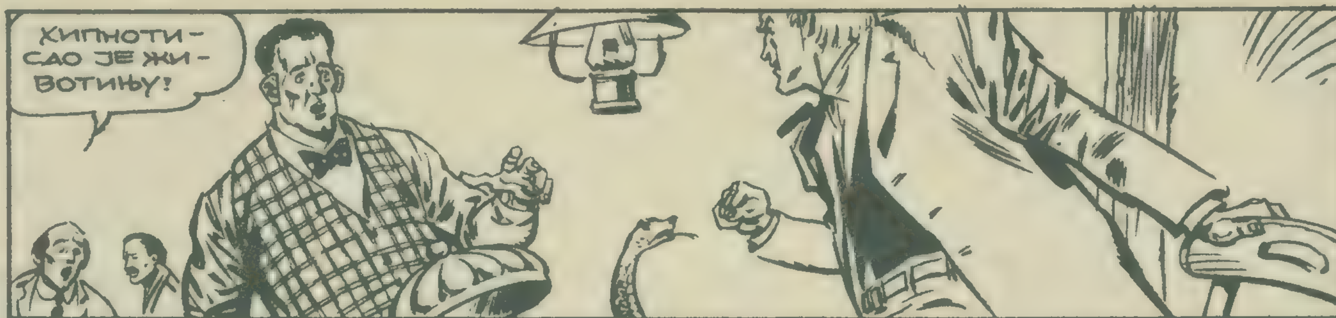
ЏЕФ БЛЕЈК ЈЕ ПОРЕД СВЕГА БИО И ДОБАР ХИПНОТИЗЕР...

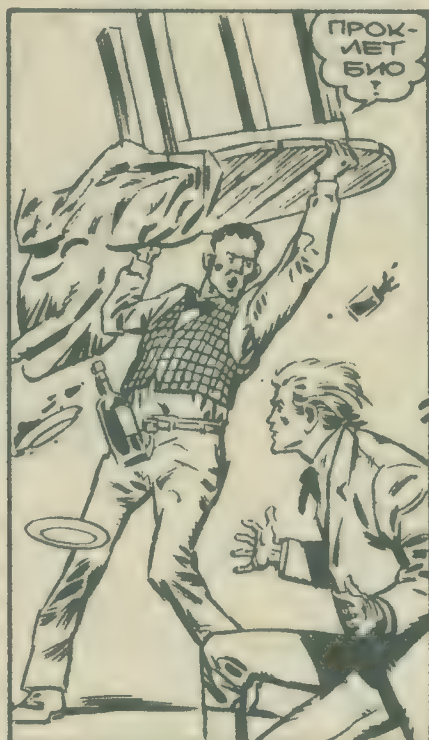

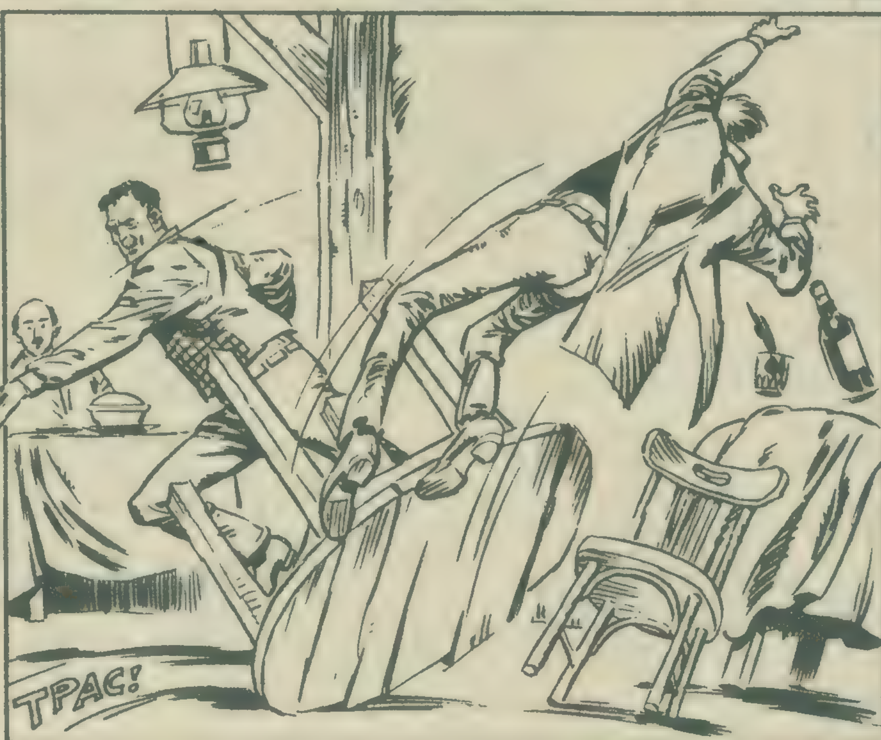

НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

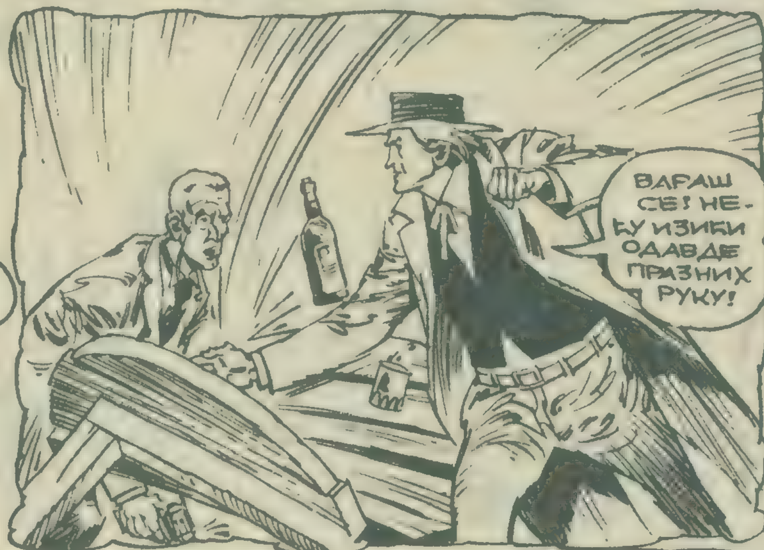

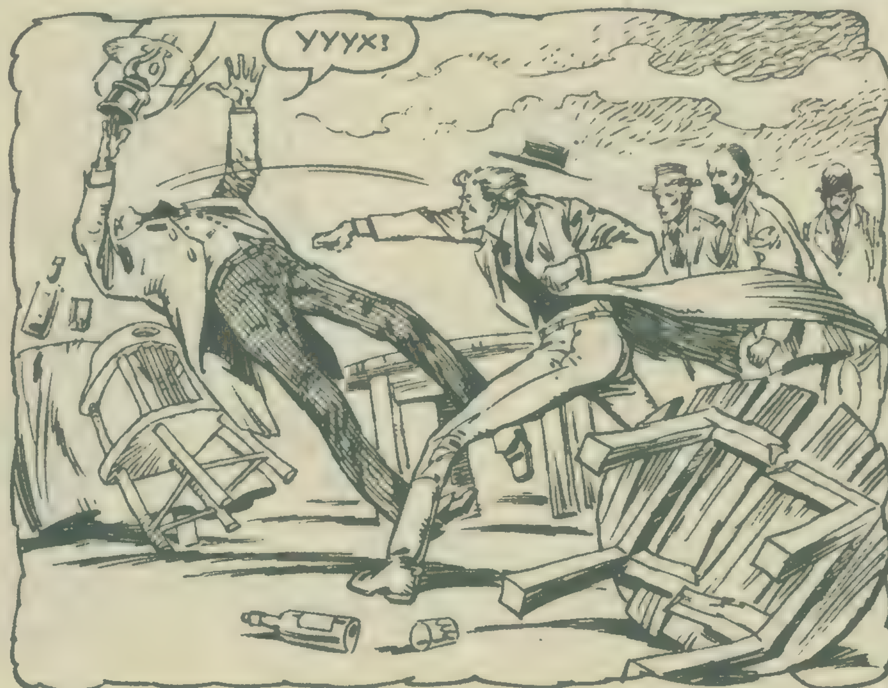
НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

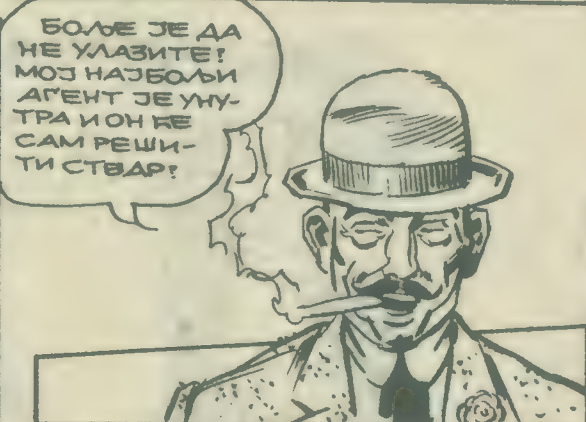
НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

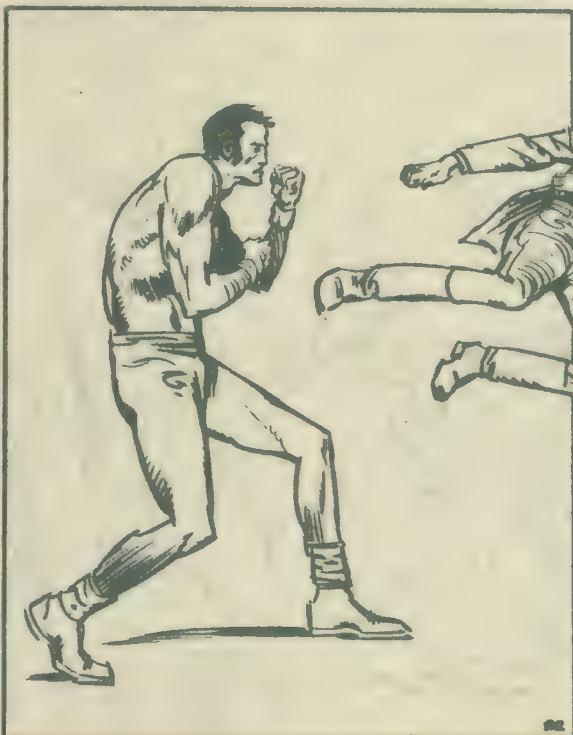

ЗА ТО ВРЕМЕ НА УЛИЦИ...

ПРОКЛЕТ БИО!

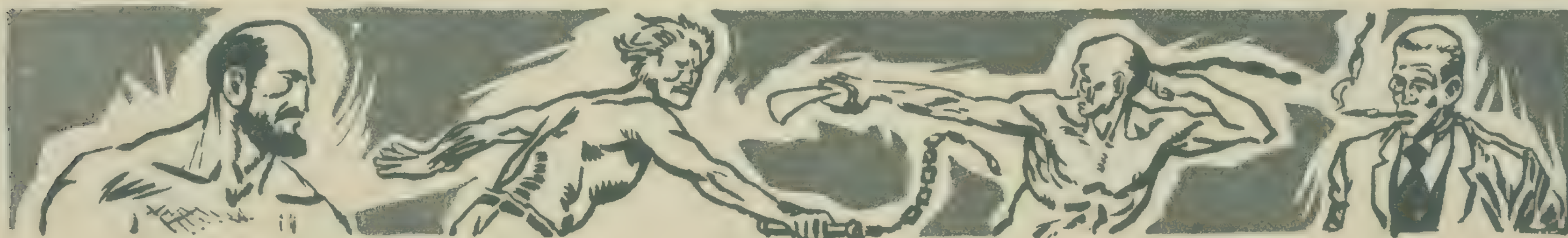

АААЈ!

ШТА ЧЕКАТЕ? НАВАЛИТЕ НА ЊЕГА!

ЧУЈЕТЕ ЛИ ШТА ВАМ ШЕФ КАЖЕ?

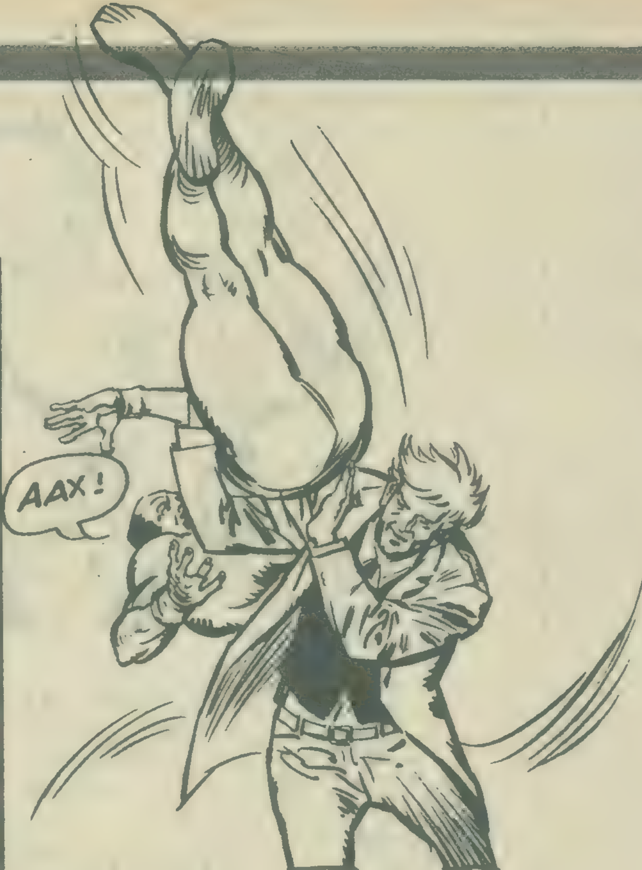

МИСЛИШ ДА СИ ПАМЕТНИЈИ И ЈАЧИ ОД НАС! САД ЋЕШ ВИДЕТИ!

НЕУСПЕЛА ОСВЕТА

У ИДУЋЕМ БРОЈУ КОМПЛЕТАН СТРИП: **флаш гордон**

ПОПАЈ
BY BUD SAGENDORF

ЗАШТО СВАКУ РЕЧЕНИЦУ ПОЧИЊЕШ СА „НЕ СМЕШ", „НЕ МОЖЕШ"?
!
?

У НАЈБОЉЕМ СЛУЧАЈУ ОДГОВОРИ МИ: „СУВИШЕ СИ МАЛИ"!

КАО ДА ТО ШТО ЈЕ НЕКО МАЛИ ИМА ВЕЗЕ С ВЕШТИНОМ И СПРЕТНОШЋУ!

НЕ ЗНА НИ ОН БАШ СВЕ!
СИГУРАН САМ ДА МОГУ!
И ПОКАЗАЋУ МУ!

ТРААС
УПОМОЋ!

КЛАДИМ СЕ ДА ЈЕ ОПЕТ ПРОБАО!
1-29

!
?
НИЈЕ ТО ЗАТО ШТО САМ МАЛИ! КРИВА ЈЕ ОВА ПРОКЛЕТА ОДЕЋА КОЈУ МЕ ТЕРАШ ДА НОСИМ!
BUD SAGENDORF

У ПОТРАЗИ ЗА ИЗГУБЉЕНИМ БЛАГОМ

ЗЛАТО СА „ДРАГЕ МЕРИ"

Мало и безначајно острво Кокос у Тихом океану уписано је у све боље географске карте само зато што се верује да је на њему сакривено баснословно богатство из Лиме.

Почетком прошлог столећа Јужноамериканци су подигли стег слободе и у низу ратова за независност настојали да збаце јарам пребогате шпанске империје која је увелико боловала од старачке склерозе.

Генерал Сан Мартин је 1821. године из Боливије победоносно марширао према перуанској престоници Лими и луци Калао коју су држале трупе шпанског вицекраља Пезуеле.

Луку Калао с мора је блокирала ослободилачка армада лорда Кокрејна који је, као убеђени протестант, сматрао да му је једина дужност да удара по католичкој Шпанији, па је зато и ступио у јужноамеричку морнарицу.

Пад луке Калао и Лиме било је питање часа. Богати Шпанци су у паници од команданта луке затражили бродове у које би могли укрцати своја блага и побећи према Европи.

ЗЛОЧИН НА ПУЧИНИ

— Сењорес, сви шпански бродови су у борби! — слегао је раменима командант. **— Могу само да вам дам један савет. У луци се налази шкотски трговачки брод „Драга Мери". Понудите капетану добру награду и он ће вас одвести из Калаоа!**

Капетан Виљем Томсон је пристао да на „Драгу Мери" укрца најбогатије Шпанце и њихова богатства. Шкотланђанин Томсон и његови морнари су ужарених очију пуних шест сати посматрали како штиве „Драге Мери" гутају баснословне драгоцености из црквених и манастирских ризница, злато отето од Инка из државних установа, приватна богатства у драгуљима, злату и сребру и сандуке с осмоуглим шпанским дублонима.

Кад је „Драга Мери" била толико претоварена да су јој бокови једва за метар извиривали из воде, капетан Томсон је наредио морнарима да дигну сидра и развију једра. „Драга Мери", на коју лорд Кокрејн није обраћао пажњу, несметано је исповила из луке.

Три дана и две ноћи је Вилијем Томсон намргођено грицкао своју лулу, а морнари међусобно нервозно шапутали. Треће ноћи капетан је наредио морнарима да богате путнике једноставно побацају у узбуркани Пацифик.

Трговачки брик „Драга Мери" постао је пиратски брод. За њим су у потеру кренули многи бродови, али је „Драга Мери" заувек нестала.

НА ГРАНИЦИ СЕНКЕ И СВЕТЛОСТИ

Неколико недеља после Томсоновог злочина пирати с „Драге Мери" ухваћени су кад су се из чамаца за спасавање искрцали на костариканској обали. Пошто су бродови у међувремену на пучини пронашли неколико лешева за које се утврдило да су то подављени путници из луке Калао, власти с пиратима нису губиле време: војници су их по кратком поступку повешали, једног до другога.

Од капетана Томсона и „Драге Мери" није било ни трага ни гласа.

Двадесет година касније морнар Џон Китинг који је опловио сва мора света упознао се у Новој Шкотској, у Канади, са старим морским вуком Вили Томсоном који је, упркос кашљу од којег се увијао као црв, непрекидно пућкао лулу. Китинг и Томсон постали су одлични пријатељи. Кад је Томсон пао у постељу Китинг га је неговао као оца. Пре него што ће умрети, стари капетан поверио му је тајну.

Испричао му је да је он, у ствари, капетан Томсон с „Драге Мери". Кад је побацао у море богате Шпанце, окренуо је прамац на север и бацио сидро у једном заливу острва Кокос, далеко ван трговачких линија. Сакрио је богатство из Лиме на острву, а онда је с „Драгом Мери" запловио према Костарики. На десетак миља од копна запалио је брик и с посадом се укрцао у чамце за спасавање. Намеравали су да се представе као бродоломци с неког енглеског брода. Чим су се докопали обале, Томсон се одвојио од својих морнара. Имао је среће и изгубио се у унутрашњости пространог континента.

— Моји морнари су завршили на вешалима! — испричао је Томсон. **— Ако је неко од њих и спасао главу, никад неће моћи да пронађе место где је скривено благо. Ја никад више нећу отићи на Кокос. Зато ћу тајну поверити теби. Слушај ме и памти! Искрцај се у Заливу наде између два острвцета. Пођи уз поток 350 корака, крени затим 800 метара на север-североисток. Видећеш врх налик на зуб. Кад сунце залази за зуб, баца сенку која личи на кондора раширених крила. На граници сенке и светлости је пећина означена крстом. Ту је благо!**

Џон Китинг је по Томсоновој смрти неколико пута нестајао незнано куд и увек по повратку био пун злата, драгуља и шпанских златника.

НЕСТАЛИ БЕЗ ТРАГА

Џон Китинг је лутао од луке до луке разбацујући новац на коцку, теревенке и жене. Кад се у Мелбурну тешко разболео од прекомерног пијанчења, поверио је тајну пајташу из крчме, скитници Николасу Фиџералду. Тај несрећник који се готово никад није трезнио није могао да искористи тајну. Једном је Китингову причу, један план Кокоса и једно писмо, продао за боцу-две лошег вискија капетану Карзону Хау.

Не зна се шта је капетан Хау урадио с документима

мале слабости ВЕЛИКИХ ЉУДИ

● Мачке су одиграле „велику улогу" у — литератури. Ернест Ренан, филозоф и књижевник, водио је своју мачку на сва путовања. Позната је и Ришељеова љубав према мачкама — имао их је четрнаест, а романсијер Пјер Беноа седамнаест. Добричина Франсоа Копе, песник, усвајао је све мачке које би затекао пред својом капијом.

● Чувени дански астроном Тихо Брахе добијао срчане нападе чим би угледао зеца или лисицу а велики холандски хуманиста Еразмо Ротердамски није могао да поднесе мирис рибе и добијао је високу температуру кад би га осетио.

● Италијански филолог Скалигер ужасавао се зелене салате, а енглески краљ Јаков II бледео је и падао у несвест пред мачем извађеним из корица, вероватно, због тога што је његов отац Карло I погубљен у Лондону мачем, 1469. године.

која је добио од Китинга, али је већ 1872. године основана финансијска група „Друштво за проналажење блага у Јужном Пацифику" која је располагала Китинговим списима и мапом. Стручњаци су за рачун тог друштва, на основу темељитих историјских истраживања, закључили да се на Кокосу налазе драгоцености од тадашњих 65 милиона долара. Акционари тог друштва нису на Кокосу пронашли ништа, али је отад неугледно парче земље дугачко 8, а широко 4 км, обрасло кокосима над којима се уздижу три вулканска врха, изгубљено у Пацифику у висини Колумбије, постало циљ многих авантуриста и људи жељних злата.

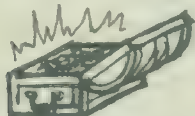
За благом су трагали и адвокат, будући председник САД, Френклин Делано Рузвелт, светски шампион у брзини на аутомобилима и моторним чамцима сер Малколм Кембел, енглески адмирал Николсон и чувени морепловац и пустолов капетан Тони Мангел. Нико од њих није на Кокосу нашао закопано благо.

Белгијанац Бергманс је 1931. године имао више среће. Он је на основу информација, за које се не зна где и како их је добио, копао на острву Кокос. По повратку у Њујорк, за 11.000 долара продао је један кип богородице висок 60 сантиметара од чистог злата. Да ли је нашао још нешто не зна се.

Богати цвећар из Лос Анђелеса Џон Форбс поверио је једног дана пријатељима да је у заоставштини својих предака пронашао једно писмо капетана „Драге Мери" Вињема Томсона с подацима о „благу из Лиме". Форбс је био толико убеђен да ће пронаћи благо да је, једну за другом, опремио пет експедиција које су месецима без резултата превртале земљу и камен острва Кокос.

Пре петнаестак година три смела Француза — Робер Верњ, Жан Портел и Клод Шалије — покушала су да острву Кокос отму златну тајну.

Робер Верњ се сам вратио у Француску. Испричао је да су његова два друга једног дана запловила на извиђачки пут око Кокоса и да се нису вратили. Није знао да објасни шта се са њима догодило. Било како било, Клода Шалијеа и Жана Портела нико више никада није видео.

Крваво злато с „Драге Мери" још лежи, како тврде сви ловци на сакривена блага, на малом острву у Пацифику. Још на Кокос долазе пустолови омамљени причама о богатству. Свако од њих се нада да ће пронаћи златну богородицу високу 2 м, реликвијаре, дијамантске крстове, осмоугле шпанске дублоне и читаво брдо других богатстава.

А. Р.

НА ЛЕЂИМА УБИЦЕ

ЈЕДНОГ ДАНА ДОШАО ЈЕ НА ИДЕЈУ ДА ПОЈАШЕ КЕНГА, ДИВЉЕГ ЖДРЕПЦА, КОЈЕМ НИКО НИЈЕ СМЕО ДА СЕ ПРИБЛИЖИ ОТКАД ЈЕ УСМРТИО ЈЕДНОГ ВАКЕРА.

О чему сам говорио, Брок? — упитао је оштро наставник петнаестогодишњег дечака стојећи пред његовом клупом.

— Па, овај... Извините, господине, нисам чуо — одговорио је збуњено Стенли Брок, утонуо у маштања о далеким, непознатим земљама.

— Надам се да ћеш од сада бити пажљивији! — рекао је наставник и, вративши се за катедру, наставио предавање.

— Хоћу, господине, не брините — одговорио је дечак и већ у следећем тренутку заборавио на тек изречено обећање: поново је у мислима крстарио непрегледним саванама и влажним, пуним тајни џунглама.

ОТАЦ ЈЕ КРИВ

Са 17 година Стенли Брок је одлучио да напусти не само школу, која га нимало није интересовала, већ и родну Енглеску. Желео је да окуша живот у природи, подстакнут необичним и занимљивим причама оца који је низ година провео као официр у Британској Гијани (све док ова земља није постала независна). Схвативши да је сам „главни кривац" због дечакових идеја да се отисне у свет, отац Брок се није противио одлуци свог сина. Тако се једног врелог летњег јутра 1953. године Стенли Брок искрцао у Џорџтаун, главни град Гијане, са само десет фунти у џепу.

Како је знао да не може да рачуна ни на какву помоћ са стране, вижљасти момак се није либио да прихвати први посао који му је понуђен: тако је постао помоћни радник на великој фарми говеда недалеко од града Деленани.

Прво што је по доласку на фарму морао да научи било је да јаше и баца ласо. А то није било нимало лако, тим више што је сваки Броков покушај био пропраћен смехом осталих радника, углавном Вапишана Индијанаца, за које се говори да се рађају, живе и умиру у седлима. Па ипак, упорни младић није одустајао. Ускоро се већ сасвим добро држао у седлу и вешто баратао ласом, али требало је да прође још дуго времена пре него што је успео да стекне поштовање осталих каубоја на фарми.

БРАВО, ВАКЕРО!

— Да бих се доказао, знао сам да морам да учиним нешто што још нико на фарми није успео — рекао је у једном интервјуу новинарима Брок. — Тако сам дошао на идеју да појашем Кенга, дивљег ждрепца којем нико није смео да се приближи откад је усмртио једног радника. Већ при првом покушају да узјашем коња-убицу, којег смо у међувремену назвали Ђаволом, био сам бачен на земљу пре него што сам уопште и стигао да схватим шта се догађа. Једини резултат који сам постигао било је — неколико сломљених ребара! Упркос очекивањима на фарми, овај неуспех је у мени само још више учврстио жељу да успем да припитомим коња. Све своје слободно време следећих неколико месеци делио сам између лутања по савани и штале у којој се налазио Кенг. Моја упорност најзад је уродила плодом: крајем године већ сам могао да уђем у ждрепчев бокс, а да он не почне претећи да рже.

Не знам чему имам да захвалим за успех: потајном доношењу зоби или благости гласа којим сам му се обраћао? Било како било, тек ја сам једног лепог децембарског дана изјахао из штале, поносно седећи на Кенговим леђима. Дочекали су ме одушевљени узвици Индијанаца.

— Браво, вакеро!

Било је то први пут да ме назову вакером, а то је значило да су ме најзад прихватили. То, и радост што сам успео да придобијем Кенга учинили су ме веома поносним.

Неколико месеци касније Стенли Брок је постао надзорник на ранчу а то је, између осталог, значило и честа путовања у Џорџтаун. Али, и још нешто: више слободног времена. Сваки тренутак кад није био заузет пословима на ранчу, Брок је проводио у савани проучавајући живот дивљих животиња. С времена на време, пратио је и групе природњака на њиховим експедицијама у дивље и неприступачне пределе Јужне Гијане.

ЏЕЗАБЕЛ СЕ УПЛАШИЛА

Броково изванредно, мада аматерско, познавање дивљих животиња донело му је и чланство у Британском краљевском удружењу зоолога. Године 1967. успео је да ухвати један примерак до тада непознате врсте слепог миша који су научници назвали vampyressa brocki. Било је то велико признање једном аматеру.

Брок се није задовољавао само посматрањем животиња у природи. Неке од њих, припитомљене, држао је у кући. Његова љубимица била је Лимо, изванредно лепа женка пуме о којој је чак написао и две књиге.

Велики број животиња ухватио је голим рукама, укључујући ту и једну боа-констриктор, змију која достиже дужину и до 6 метара! Његова „жртва" била је и једна врста армадила, животиње која својим изгледом веома подсећа на тенк.

Понекад се, међутим, догађа да и сам Брок постане жртва, чак и у случајевима кад су његови штићеници већ давно били припитомљени. Тако је једног дана, Џезабел, женка сивог орла са распоном крила од читава 2 метра, нагло слетела на његову испружену руку. Брок је за тренутак изгубио равнотежу, затетурао се и подигао слободну руку тражећи неки ослонац. Огромна птица, тешка преко 10 килограма, наслутивши за тренутак опасност, забила је своје оштре канџе у Брокову руку и раздерала му мишић, упркос томе што је носио специјалну заштитну рукавицу.

Крајем шездесетих година име Стенлија Брока било је већ добро познато природњацима целог света. Један од продуцената ББЦ чак је одлучио да сними филм о њему. Убрзо, Брок је добио и понуду једне америчке телевизијске компаније да сними читаву серију под називом „Дивље царство". Прихватајући је, Стенли Брок је отпочео каријеру путујућег репортера-природњака.

О. В.

ВИЂЕЋЕМО ТЕ, НЕВИДИО!

— НА ЈЕДНОМ МЕСТУ КАО ДА СУ СЕ ПРОТИВ НАС УРОТИЛИ ВОДОПАД, ВИР, ОБРУШЕНО СТЕЊЕ. ДАЉЕ НИСМО МОГЛИ.. — СЕЋА СЕ БОЖИДАР КОНТИЋ, ЧЛАН ЕКСПЕДИЦИЈЕ КОЈА ЈЕ КРЕНУЛА ДА ОСВОЈИ ПОСЛЕДЊИ НЕОСВОЈЕНИ КАЊОН У ЕВРОПИ.

Не, није то била дрхтавица од ледене воде. Тресли смо се од страха, надошлог и неприкривеног. Више нисам знао да ли ми се то кошуља лепи за леђа од хладног зноја или од малопређашњег пливања.

— Полако, Шуња, полако! — викао је поред мене један промукао глас. **— Пази где забијаш клин, стена се дроби.**

Горе, у врху стене високе близу триста метара, Никола Шуња Мрваљевић се већ више од сата борио са каменом немани. Истина, и напредовао је, али сваки његов корак пропратили смо бојажљивим уздахом. Шта ако се... Нећу, не желим да мислим. Искусан је он, зна да се чува!

И онда, када се томе нико није надао, ка стени се упути Ратко Гага Лучић. Нисмо успели ни да се повратимо од запрепашћења, а он је углављивао прве клинове.

— Врати се, Гага! — први се, чини ми се, снашао Милош Бојановић. **— Немаш довољно конопаца. Сачекај бар да Шуња доведе помоћ!**

Сад су била два страха, а и мрак се примицао. Шуња се ускоро више није видео, игледа да се докопао врха. Можда ће брзо довести по-

моћ? Али, шта оно ради Гага? Па...

Двеста метара над амбисом висило је немоћно Гагино тело.

ЈЕДАНАЕСТ ОДВАЖНИХ

Предео око Дурмитора од вајкада је био пун тајни, посебно кањони његових река Пиве, Таре и Комарнице. И док су сви они поклекли пред човеком чак и кањон реке Таре који, због дубине (просек 1.000 метара), зову и „европским Колорадом", камени усек Мале Комарнице вековима се није дао.

Мештани су са страхом приповедали столетну легенду о Галу, пастиру који се незнано кад изгубио у тој тами недокучивих дубина. У том Невиђбогу или Невидију, како га назваше, почивао је, каже предање, и неки крилати змај, па се кретање у близини врхова кањона избегавало.

Ако га „бог није видио", покушаће људи, мислили су још 1957. године чланови експедиције београдског „Геозавода". Узалуд. Необављена посла вратила се и, седам година доцније, експедиција коју је предводио познати спелеолог др Јован Петровић. Он је, између осталог, тврдио да је Невидио последњи неосвојени кањон у Европи.

Тај Невиђбог неодољиво је привлачио и изазивао и нас у Планинарско-смучарском друштву „Јаворак" из Никшића. Зар ту, нама пред носем, један кањон да пркоси. И решисмо да га, после опсежних припрема, по сваку цену савладамо.

У петак 31. јула 1965. године нас једанаест — Милош Бојановић, вођа експедиције, Бошко Вулановић, Стево Вујачић, Никола Шуња Мрваљевић, покојни Ратко Гага Лучић (две године касније изгубио живот на хуманом задатку спасиоца), Павле Вучуровић, Владо Мићуновић, Миодраг Ковачевић, Милан Пешић, Милан Тадић и ја, Божидар Фрањо Контић — прођосмо кроз уска врата кањона.

БЕЗ КОМПАСА

И тек што смо загазили у ледену воду Мале Комарнице пред нама се испречио један дубок вир. Вода је пенушала сударајући се са литицама кањона. Једини начин да савладамо ту прву препреку било је пливање. Без оклевања и не питајући никог, први је скочио Гага Лучић. Није му требало много, а већ је био на средини вира. И кад се чинило да га је савладао, вода га је занела пут стења. Очајнички је покушавао да исплива борећи се против струје тако да је изгледало да плива у месту. Изнемогао и обневидео од милиона капљица воде што су се одбијале од околног стења, Гага је ипак успео да се, добро смо видели, последњом снагом, рукама, одгурне од стења и неким чудом вртлог га је избацио на другу страну. Повезани конопцима ускоро смо и ми пошли за њим.

И тако, корак по корак, наизменично пливајући, веслајући и пребацујући се „ваздушним лифтом", савлађивали смо препреке. А онда као да су се пред нама заверили водопад, вир, обрушено стење, и каменчићи са врха почели су да нас бомбардују. Против њих ни заклон није много помогао јер се оно одбијало од суседних стена и немилосрдно тукло по нама.

Хладноћа и исцрпљеност учинили су своје, па смо за тренутак остали без „компаса". Нисмо знали куд ни како даље. А онда, после краћег већања, пала је одлука — покушаћемо да изађемо из кањона. Само како?

Неодлучност је прекинуо Шуња Мрваљевић. Без речи је дохватио конопац и клинове и кренуо ка врху кањона.

У ПАУКОВОЈ МРЕЖИ

Нисмо могли ни гласа да пустимо видећи како Гага немоћно виси. Међутим, он се није дао. За тренутак је успео да ногом напипа мали испуст у стени и ту се учврсти. Покушао је да извади клин, али, најежио сам се, клин прво залупа по стењу, а онда пљусну у воду поред нас. Шта сад? Био је то последњи клин...

И ко зна докад би то потрајало, да се Гага, снагом само њему знане воље, није ухватио укоштац са стеном: прстима је неуморно дубио камен покушавајући да нађе ослонац за руке. Амбис је неумољиво зјапио под њим.

Срећом, ускоро је успео да се узвере до једног већег испуста, а мало затим стигао је Шуња са хрпом конопаца и Гага се нашао у безбедности. Одмах за њим испела су се још четири члана експедиције.

Међутим, нас петорица, због мрака који је онемогућавао даље пентрање, били смо осуђени да преноћимо на једном малом испусту, не ширем од метар и по. Од дотурених конопаца исплели смо „паукову мрежу" и клиновима се причврстили за стење.

Али сна није било: сваки неконтролисан покрет значио би и суноврат у реку која се сада налазила на стотинак метара испод нас. Шта све нисмо радили да бисмо остали будни: Милош Бојановић и ја неколико сати дубили смо стену да би преварили сан. Један од нас, више се не сећам ко, гласно је певао. Ја сам после ратовања са стеном дуго бројао звезде. И тако до јутра. А ноћ се отегла. Пуних четрнаест часова остали смо ту привезани док нису сишли остали чланови експедиције који су преноћили ван кањона.

И следећег дана поново смо пливали, веслали и пребацивали се „ваздушним лифтом". У једном тренутку кањон је био широк једва један метар, па смо чам це морали да изврћемо да бисмо их провукли.

Кањоном смо пролазили и »ваздушним лифтом«.

Сасвим неочекивано, кад смо већ мислили да је излаз пред нама, огромна стена попречила нам је пут. Река је кроз њу продубила дуго корито и на крају се, добро смо чули, спуштала у водопад. Како сад? Преко стене нисмо могли, а ко да крене кроз тунел који смо одмах, с правом, назвали „Кањон камиказа". Ко зна шта је на крају и колико је висок водопад!?

И док смо се немоћно згледали, Стево Вујачић се без размишљања бацио у отвор и полетео као избачен из катапулта. Знам само да су ми се ноге одсекле: шта ако вода пада на стење, шта ако...

На срећу, ускоро смо чули Стеву како нас дозива те се убрзо, један по један, бацисмо у отвор и савладасмо и ту последњу тешку препреку.

Око три часа после подне нашли смо се на излазу. Кањон Невидиа, дуг 2,5 км, а висок и до 500 м, коначно је био виђен.

П. Милатовић

ХУСАРИ — РАТНИЦИ НА КОЊУ

Маршал Неј, чувени француски хусарски командант, био је познат као најхрабрији међу храбрима. У бици код Ватерлоа под њим је страдало пет коња, али је он истрајао.

У СМ

Уз звекет сјајних сабљи и рзање коња, 17. хусарски пук војводе од Брунзвика јурнуо је право на француске снаге распоређене око сеоцета Марла — тур. Било је то у августу 1870. године, у јеку жестоких окршаја француско-пруског рата.

Француски војници падали су покошени смртним ударцима пруских хусара, а група њихових официра, одсечена у крвавом метежу, нашла се у клопци. Међу опкољенима се налазио и маршал Базен, врховни заповедник француских снага.

Један од пруских официра препознао је маршала и повео своје људе у јуриш у намери да га убије или зароби. Иако су опкољени пружали отпор, било је јасно да неће још дуго издржати.

А онда се ваздух испуни звуком топота коњских копита у галопу: 5. хусарски пук француске коњице кренуо је да у последњем тренутку спасе свог заповедника. У једном јединном јуришу храбри француски хусари успели су да разбију Брунзвикове коњанике и да спасу свог маршала. Уз помоћ копљаника наставили су борбу све док Пруси нису били принуђени да се повуку.

Био је то само један од многобројних подвига по којима су француски хусари ушли у историју. И три највећа војника Наполеонове војске — маршал Неј, генерал Келерман и Жоашен Мира — били су хусари.

КИЦОШИ А ЈУНАЦИ

Један од њих, Неј, заслужио је својом невероватном неустрашивошћу и надимак „најхрабријег међу храбрима". У бици код Ватерлоа овај храбри хусар борио се натчовечанском издржљивошћу за свога цара. Извукли су га из гомиле мртвих, обливеног крвљу, пошто је претходно пет коња под њим убијено, а он и даље настављао да се бори.

Да би попунио редове своје војске за борбу против Турака, краљ Матија I Корвин издао је наредбу по којој је сваки двадесети човек са већих имања морао, опремљен коњем, копљем и оклопом, три месеца да служи војску. Тако су средином 15. века у Мађарској створени први хусарски одреди који се већ у првим сукобима са Турцима истичу неустрашивим

РТ ИЛИ СЛАВУ

ПОЧЕТКОМ ПРОШЛОГ ВЕКА ГОТОВО СВЕ ЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ ИМАЛЕ СУ У САСТАВУ СВОЈИХ ВОЈНИХ СНАГА И ХУСАРСКЕ ПУКОВЕ.

изненадним нападима, муњевитим јуришима, вештином извијања.

Временом, ови храбри коњаници постају најелитнији род мађарске војске ко-

Једанаести хусарски пук био је понос британске војске. Када је принц Алберт од Сакс-Кобурга стигао у Енглеску да би се оженио краљицом Викторијом, био је тако задивљен елеганцијом хусара из овог пука да је затражио да припадну његовој личној пратњи.

ји се, поред пословичне војничке вештине, издвајао од осталих делова војске и по сјају униформи.

Били су то прави кицоши: њихове кратке, тешке тунике украшавале су траке, на главама високе војничке капе са сјајним перјаницама, а преко левог рамена носили су кратке доламе које би у току јуриша лепршале на ветру. Лепота униформи и неустрашивост мађарских хусара постали су узор за многе земље Европе. Почетком 19. века готово да није било земље која у саставу својих војних снага није имала и хусарске пукове. Француска, Холандија, Белгија, Русија, Аустрија, Немачка, Шведска и Енглеска — све су оне створиле хусарске чете по узору на мађарске.

За Наполеонове владавине, хусари су били понос француске војске. Носили су црне, високе војничке капе украшене белим гајтанима, кокардама и разнобојним перјем. Њихове дуге косе служиле су и као заштита од удараца непријатељских сабљи. Били су наоружани мускетама и сабљама. Важили су за војнике који су изузетно храбро ратовали и умирали.

УМЕСТО КОЊА — ТЕНКОВИ

Пре битке код немачког града Лицена, у којој је Наполеон 1813. године поразио пруско-руске снаге, његов 10. хусарски пук имао је у свом саставу двадесет и пет људи којима је цар доделио Легију части. Доцније, на прозивци после битке, само петорица од ових јунака могла су да се одазову.

И Немачка је имала своје хусаре. Најпознатији је био 17. пук Црних хусара. Образовао га је 1809. године војвода од Брунзвика за борбу против Наполеона. Зла ратна срећа натерала их је да отплове у Енглеску где ступају у службу краља Џорџа III. У бици код Ватерлоа под заповедништвом Велингтона истакли су се изузетном храброшћу. Када је 1867. године Хановер постао део Пруске, 17. хусарски пук улази у састав њене нове војске.

Хусари су први пут уведени у енглеску војску 1806. године. У бици код Балаклаве, луке која је у кримском рату била база енглеских трупа, генерал Кардиген смело је повео 700 коњаника свог 11. хусарског пука равно међу Русе, али је убрзо, уз тешке губитке, одбачен. Овај јуриш увео је његове хусаре у историју.

Преласком на модерно наоружање значај и улога коњице почели су да се губе. Коњи и сабље хусара нису могли да се супротставе машинкама и тенковима, а некада сјајне униформе замењене су мање блештавим, али далеко практичнијим каки-униформама.

Између два светска рата све већи број земаља претварао је своје хусарске одреде у механизоване оклопне јединице.

М. И.

ХИТ-СТРАНА

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

МОЈА ПРВА ЉУБАВ

Музика и текст: Ђорђе Балашевић
Пева: РАНИ МРАЗ

Тад још нисам ништа знао
и још нисам веровао
да на свету туге има.
Једино ми важно било

да постанем лево крило
ил' центарфор школског
тима.

Тад сам изненада срео
најтоплијег лета део,
то су њене очи биле.
Имала је косе плаве
и у њима, на врх главе,
белу машницу од свиле.

Прва љубав дошла тихо,
незвана, сама,
за сва времена скрила се
ту негде
дубоко у нама.

Кад је прошло ђачко време
падежи и теореме
и стрипови испод клупе.
Није више била клинка,
почела је да се шминка
и да жели ствари скупе.

Тако ми је сваког дана
бивала све више страна
слутио сам шта нас чека.
Па сам престао да бринем
како да јој звезде скинем,
постала ми је далека.

Прва љубав дошла тихо . . .

Данас је на седмом небу
кажу ми да чека бебу
нашла је сигурност,
срећу, дом.
Има мужа инжењера,
пред којим је каријера
и место у друштву високом.

Ја још крадем дане богу,
ја још умем, ја још могу
да сам себи створим
неки мир.
Ја сам сретан што постојим
пишем песме, звезде
бројим,
још сам онај исти ветропир.

Прва љубав дошла тихо . . .

РАНИ МРАЗ

Прошле јесени домаћу поп-сцену усталасала је композиција „У раздељак те љубим". У рекордном року плоча је продата у 200 хиљада примерака, постала је песма број један свих радио-станица. Рефрен песмице „У раздељак те љубим" постао је свакодневна узречица у говору, што на неки начин сведочи да су домаћи слушаоци сити медитација присутних у последње време у овој врсти стваралаштва.

Аутор те хит-нумере Ђорђе Балашевић, са тадашњом својом групом ЖЕТВА, преко ноћи постаје личност број један домаће поп-музике. И баш тих дана када се „Раздељак", готово без икакве рекламе, успињао ка врху топ-листа, пронела се вест да се састав ЖЕТВА из Новог Сада распада. Многи су то протумачили неспособношћу чланова састава да поднесу терет славе. Међутим, права истина је другачија. У жељи да остану независни, Ђорђе и вокална солисткиња Верица Тодоровић одлучују да се одвоје и оснују нови састав, коме тих хладних новембарских дана 1977. године дају одговарајући назив РАНИ МРАЗ. Непосредно по формирању групе, када је нада младих Новосађана да ће се наћи међу водећим у свету музике почела да јењава, „мразовцима" пружа руку композитор Анђело Влатковић који им несебично помаже у тим првим, свакако најтежим корацима.

Резултат те успешне сарадње је наступ групе на Фестивалу забавне музике у Опатији, после чега је дошла и прва плоча. У Опатији су певали композицију „Моја прва љубав", симпатичну и за уво пријатну забавну мелодију. Мада су остали без фестивалског признања, Ђорђе и његови другови су још једном потврдили да тренутно у Југославији немају конкурената и да ћемо о групи РАНИ МРАЗ чути још многе похвале. Обе нумере на плочи првенцу, „Моја прва љубав" и „Кристифоре, црни сине", потврђују основну тежњу чланова састава да певају о необичним темама или бар, ако је тема експлоатисана (као „Моја прва љубав"), на необичан начин. Данас се група састоји од четири члана, три младића, другова из детињства, и једне девојке, двадесетогодишње студенткиње југословенске књижевности Верице Тодоровић. Њен сопран даје нарочити квалитет интерпретацији песама за које сама пише вокалне аранжмане. Ђорђе Балашевић је гитариста, певач, песник и један од најзаслужнијих за све оно што је до сада урађено. Трећи члан групе је Владислав Кнежевић, студент електротехнике, који свира гитару са дванаест жица. На крају, ту је и можда најзанимљивија личност: Слободан Павковић, фудбалер Војводине, млади репрезентативац Југославије и велики заљубљеник у музику који, кад му то дозволе професионалне обавезе, несебично помаже својим друговима свирајући бас-гитару.

МАРЈАН МИШЕ

Пре седам-осам година Марјан Мише није ни слутио да ће му певање постати део живота. Тада су се његови планови вртели највише око фудбала за који је испољавао велики таленат. Међутим, дошао је позив за одслужење

МОНИ КОВАЧИЋ

Последње вечери Фестивала забавне музике у Опатији симпатије публике готово напречац освојила је једна млада девојка. То је седамнаестогодишња Мони Ковачић, најмлађи учесник и дебитант у правом смислу те речи. Песма коју је те вечери извела „Брез љубезни ми живети ни" („Без љубави нема ми живота") њено је прво фестивалско и диско-остварење код нас. Наиме, Мони Ковачић, по мајци Љубљанчанка, а по оцу Американка, тренутно живи у

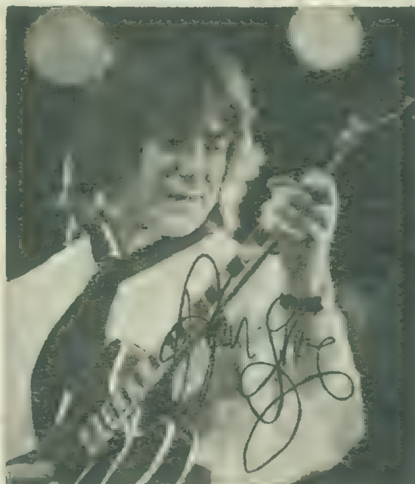
војног рока. Као и многим младићима, тако је и Марјану војска значила прекретницу у животу. У војничком клубу у Пули почиње његова сарадња са музиком која га касније толико окупира да одлучује да крене несигурним али и примамљивим путем естраде. По одслужењу војног рока 1974. године, учествује на музичком фестивалу „Мој први успјех" у Славонском Броду. Прва награда публике и стручног жирија нагоавештавају велике могућности младог певача. Убрзо је дошао позив за снимање прве плоче и гостовање у Совјетском Савезу. Следећи фестивалски успех Марјан је забележио у Суботици где композицијом „Она је ту" осваја награду публике. Снимио је још две мале плоче и добио позив из Совјетског Савеза.

„Плови, плови бијели брод" постиже запажен успех, а на Словенским попевкама припада му друга награда публике. Почетком ове године на карневалфесту у Цавтату публици се представља песмом „Машкаре", а на Опатији 78 интерпретира композицију „Шта ми вриједи што сам згодан".

ЛИЧНА КАРТА чланова састава СМОКИ

Певач и гитариста Крис Норман (Chris Norman) рођен је 25. октобра 1950. у месту Редкар. Ожењен је, има плаве очи и плаву косу. Висок је 173 см.

Соло-гитариста Алан Силсон рођен је 21. јуна 1951. у Брадфорду. Висок је 170 см, има плаву косу, зелене очи, неожењен.

Басиста Тери Атли (Terry Uttley) рођен је 9. јуна 1951. у Брадфорду. Ожењен је, има тамносмеђу косу и плаве очи, висок 173 см.

Бубњар Пит Спенсер (Pete Spencer) рођен 31. октобра 1948. године. Ожењен је, има смеђу косу и зелене очи, висок 173 см.

Салцбургу и до сада је имала неколико успешних турнеја по Европи и Америци, а била је и учесник великог музичког фестивала у Рио де Жанеиру. Мада стално борави у Салцбургу, њене везе са родним крајем мајке веома су чврсте. Још као девојчица долазила је за време школског распуста у Љубљану где је и завршила четврти разред основне школе.

Мони Ковачић спада у ред оних које сматрају да успех у свету шоу-бизниса, који је одабрала као свој животни позив, није ствар среће и случаја. Свој оптимизам и веру у успех заснива на развијању и усавршавању природног талента. Због тога данас похађа школу ритмичког плеса, узима сате соло-певања, а похађа и течајеве глуме. Све те елементе сматра подједнако важним јер су јој амбиције везане за мјузикл. Тренутно наступа са сопственом пратећом групом са којом се већ појављивала на телевизији и снимала плоче. Како каже, планова има много. Везани су за успех на међународном плану мада жели успети и у домовини своје мајке.

ФОТО-ПРИЧА

СМОКИ (SMOKIE)

Данас вам у фото-причи представљамо енглески састав СМОКИ који је тренутно један од најбољих и најпопуларнијих у свету.

Ово је прва заједничка фотографија групе начињена 1967. године када је састав наступао под именом ЕЛИЗАБЕТАНЦИ (THE ELIZABETHANS). У групи су тада били Алан Силсон, Тери Атли и Крис Норман (други здесна је њихов школски друг.)

Година 1973. веома је значајна за састав. Бубњар Пит Спенсер придружио се групи КАЈНДНИС (KINDNESS), како су се „Смокијевци" тада звали.

Прва ЛП плоча „Пошаљи те даље" (»Pass It Around«) појавила им се 1975. и донела популарност. Пре изласка ове плоче састав је променио име у SMOKEY. Амерички певач Смоки Робинсон (SMOKEY Robinson) прети да ће их тужити због истог имена. Да би избегли неугодности, „Смокијевци" мењају последња два слова, али изговор остаје исти.

Децембра 1976. састав је издао сингл „Живети поред Алис" (»Living Next Door to Alice«) и први пут доспео на америчку топ-листу.

Убрзо су позвани да одрже први концерт у САД. „Смокијевци" су постали нераздвојни пријатељи и да би то овековечили, овако су се сликали.

- У 1977. години кренули су на велику турнеју по Европи и доказали да су водећи састав на светској поп-сцени.

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем скоро нове плоче: B. B. King — »Lucille Talks Back«, THE EDGAR WINTER GROUP — »Shock Treatment«, BLOOD SWEAT & TEARS — »Miror Image« и Alice Cooper — »Muscle of Love«.
Горан Станковић,
Ул. 13. фебруар 35,
18000 Ниш

Молим читаоце „Политикиног забавника" који поседују ЛП плоче Џимија Хендрикса: »War Heroes« и »The Best of Jimi Hendrix« и желе да их продају да ми се јаве.
Влатко Георгиев,
Ул. Сане Георгиев 32,
92000 Штип

Желио бих да продам потпуно нове ЛП плоче следећих састава: STATUS QUO (»Uo + Live« — дупли албум), Ritckmore, Rod Stewart (»Atlantic Crossing«), BEE GEES (»Children of the World«) и 5000 VOLTS (»5000 Volts Are«).
Мустафа Бубало,
Ул. X херцеговачка бригада 34/1,
79250 Коњиц

1 ПРОЛЕЋНА ЧОРБИЦА
(ЗА 4 ОСОБЕ)

Исецкајте корен целера и две шаргарепе на коцкице и ставите их у лонац. Додајте две супене кашике уља и три кашике воде. Динстајте док не омекша, затим додајте кашику брашна и наспите литар воде. Кад вода проклључа, убаците велики кромпир или пет-шест малих кромпирића и велику кашику пиринча.

У готову чорбицу спустите једно цело јаје и по жељи посолите.

2 ПИРЕ ОД СПАНАЋА
(ЗА 4 ОСОБЕ)

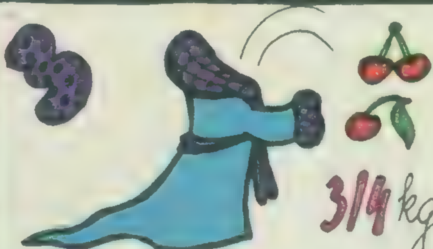
Килограм спанаћа очистите и добро оперите, па га ставите у велику цедиљку и прелијте врућом водом. Затим спанаћ исецкајте наситно. У шерпу ставите 50 грама бутера, спанаћ, додајте два децилитра вруће воде и пола коцкице кокошије супе. Кад је спанаћ куван, додајте чашу топлог млека и добро промешајте.

Пре него што спанаћ изнесете на сто испржите за сваког по два јајета „на око".

3 ТРЕШЊЕ У ШЛАФРОКУ

Уместо трешања могу послужити исечене крупније јабуке. Умутите 160 грама меког брашна, 1/4 литра млека, два жуманцета, мало соли и шећера по вољи. Засебно умутите два беланцета у шне и додајте тесту. Треба да буде густо као за палачинке. Узмите око 3/4 kg трешања са петељкама и повежите по пет трешања.

Затим овако повезане трешње умачите у тесто и ставите на врело уље. Кад је тесто испржено, извадите га из тигања и пре служења трешњама откините петељке.

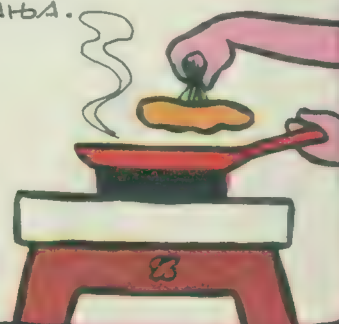
160 gr

1/4 l

ЗА ЉУБАВ СКОРПИЈА

ПОСЛЕДЊЕГ ДАНА ГАНГУРА, ВЕЛИКОГ ПРАЗНИКА ЗА ВРЕМЕ КОЈЕГ СЕ ОБАВЉАЈУ ВЕНЧАЊА, ИНДИЈСКА ДЕВОЈКА КОЈА ПРИЖЕЉКУЈЕ МЛАДОЖЕЊУ НАЦРТАЋЕ НА ЗИДУ СВОГА ДОМА 32 »МЕХНДИ« ЗНАКА . . .

„Мехнди“, како Индијци називају биљку кане, расте у Африци и југозападној Азији. Већ вековима, на Средњем истоку и у Индији жене њоме боје косу, користи се и као ефикасан лек против разних врста кожних болести и опекотина.

ПРИНЦЕЗА ИЗ ПАТАЛИПУТРЕ

Жене Раџастана, индијске државе југозападно од Делхија, познате су по томе што каном на длановима, прстима и стопалима исцртавају прелепе шаре.

У шездесет и четири вештине, које по древној индијској традицији жена треба да савлада, убраја се, поред бојења зуба, мазања тела миришљавом сандаловином, шафраном и миртом и уметност кана-сликарства.

Иако се веровало да су је у Индију донели муслимани, корени ове вештине сежу у много даљу прошлост. На зидовима чувеног будистичког пећинског храма Елоре (5—9 век пре н.е.) древни мајстори насликали су сцене које све-

доче о њеном постојању још у то прастаро доба: на једној од фресака, принцеза из Паталипутре, града у античкој Индији, одмара се у сенци дрвета док јој њене дружбенице украшавају руке и стопала цртежима.

Масовна примена кана-сликарства на телу почиње, међутим, у 16. веку, у доба када су муслимански освајачи, полажући темеље великом Могулском царству, пустошили индијска села из којих су, поред плена, одводили и најлепше девојке. Да би се од њих разликовале и некако означиле свој статус и тако заштитиле, удате жене прибегле су „мехнди“ — цртежима. Обичај настао из нужде традиција је касније окаменила у правило које се и данас поштује — само удатим женама дозвољено је да каном украшавају тела.

Док је у другим земљама давно заборављена и ишчезла, Индија је сачувала прастару вештину. Жене Раџастана тако и данас, као оне вековима пре њих, стрпљиво на телу исцртавају сложене геометријске и цветне шаре.

ОСАМ САТИ СТРПЉЕЊА

Како то оне раде?

Сасушено лишће кане дроби се у ситан прах коме се додаје лимунов сок, зашећерена вода и неколико капи керозина (пречишћеног петролеја). Добија се лепљива паста црвенкасто-наранџасте боје. Пре него што је нанесу на шаке и стопала, жене ће ове делове тела добро опрати.

Наношење се врши шибицом, танком жицом или чак кажипрстом. Цртежи се најчешће добијају тзв. „батик“ методом, код којег се на црвену подлогу кане наноси бели кречни прах. Да би се црвена боја што дуже одржала, пре него што се на њих нанесе кана, шаке и стопала се претходно добро истрљају сусамовим уљем.

Добијена шара траје две до три недеље. На њу Индијка утроши четири до осам сати стрпљивог рада.

Каном украшене шаке и стопала симбол су брачне среће. Верује се да што је црвена боја тамнија, муж више воли своју жену. Девојкама, удовицама и трудницама, традиција забрањује да користе „мехнди“.

Све жене, међутим, у гроб одлазе украшене лепим цртежима.

„Мехнди“ цртежи су обавезан украс на ногама и рукама младе. За ову свечану прилику Индијка ће утрошити и највише времена и труда. За обред вен-

чања везан је још један обичај: млада и младожења, држећи се за руке, стоје пред светим огњиштем у кога је бачена куглица кане — што боја коју дланови упију буде тамнија, то ће и њихов брачни живот бити срећнији.

ПАУН И ПАПАГАЈ

Врло чест и популаран мотив мехнди-сликарства је скорпија. Овај инсект смртоносног убода симбол је љубави. Често се на дkatlановима раџастанских жена може видети и папагај — љубавни гласник. Прелепи паун заштитник је жена чији су мужеви далеко.

Компликоване шаре приказују и све оне предмете којима је Индијка свакодневно окружена — на длановима и стопалима тако могу да се виде њени омиљени слаткиши, одећа, цвеће...

Цртежи који приказују небеска тела — сунце, месец, звезде — представљају савршен и хармоничан брачни живот. Цвеће се црта за срећу, недозрели плодови манго симболишу девичанство и долазак лета.

Свако од три годишња доба за које Индија зна — лето, киша и зима — има и своје мотиве. Лети Индијке цртају стотине лепеза најразличитијих облика које симболично приказују ваздух и призивају олакшање од жеге. У кишном периоду лепота и савршенство цртежа достижу врхунац. Један од симбола који се тада јавља јесте и морски или речни талас који представља навирање осећања среће и животне радости. Најтужнији период за „мехнди“ је зима — цртежа је тада најмање, валда и због расхлађујућег дејства кане.

За време Холија, једне од најживописнијих индијских светковина која слави доба верских сукоба, жена ће на длану исликати један од два најстарија музичка инструмента.

Највећи празник за „мехнди“ ипак је Гангур, светковина у част брака. Последњег дана девојка која прижељкује младожењу украсиће зидове свога дома са 32 „мехнди“ симбола. Удате жене нацртаће слаткише — молба беговима да им брачни живот буде вечан.

И сваки други већи догађај у животу жене она ће пропратити „мехндијем“: трудноћа, порођај, брак и улазак у свекрвину кућу, сваки од ових тренутака прастара уметност бележи и шаром симболичног значења.

»МЕХНДИ« И У ПОСЛОВИЦАМА

С временом, шаре су се мењале. Код „старог мехндија“ оне се исцртавају унутар квадрата или правоугаоника који од зглоба до врхова прстију прекрива читаву површину длана. Код новог „мехндија“ цртежи се постављају унутар концентричних кругова који прекривају само средишњи део длана. Око централног мотива остаје тако доста празног простора који се само местимично допуњава ситнијим шарама.

„Стари мехнди“ је, дакле, тежио да што мању површину испуни што већим бројем шара. Код новог, лепота централног мотива истиче се и потцртава остављањем празног простора око њега — поступак карактеристичан за модерно сликарство.

Па, и ако је време у нечему изменило древну вештину, сигурно је да је оно још задуго неће прогутати. У коликој мери је „мехнди“ део живота народа који га већ вековима негује, говори и чињеница да се „мехнди“ увукао и у пословице. Једна од њих каже:

— „Мехнди“ (кана) даје боју само када се дроби на камену тешким тучком.

Значење пословице је да само кроз тешкоће човек може да дође до искуства и знања о животу.

М. И.

ПОТРЧКО: ПРЕДНОСТ

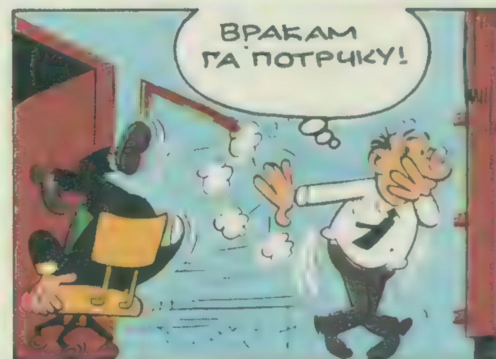

ХТЕО САМ САМО ДА ВАМ ПОКАЖЕМ...

ЗАИСТА НЕМАМ ВРЕМЕНА ДА СЕ ДИВИМ ТВОМ ПЕРОРЕЗУ!

АААДЈ!

НИСМО ВИДЕЛИ ПОТРЧКА!

СИРОМА' ДИША! НИЈЕ МУ ЛАКО, АЛ' ШТО НЕ ГЛЕДА ГДЕ СЕДА!

МИСЛИО СИ ДА МИ УМАКНЕШ!
ЦАНГР!
ЦАНГР!
А БАШ САМ СЕ ДОБРО ПРЕРУШИО!

ОДНЕСИ ОНАЈ ОРМАР КОД СТОЛАРА ДА ГА ПОПРАВИ!
ДООБРО!

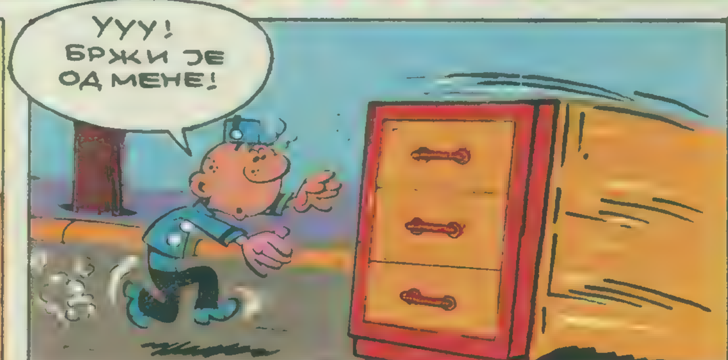

СТИГ'О МИ ЈЕ НОВ АУТО! ИДЕМ ПО ЊЕГА!

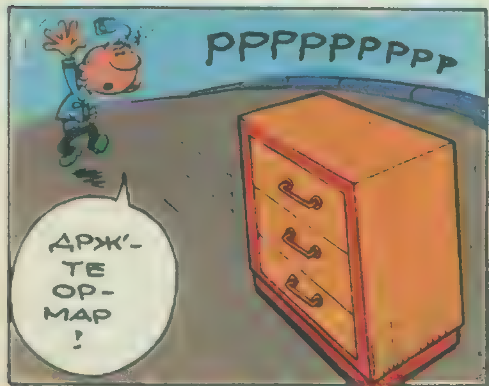

СКУПО САМ ГА ПЛАТИО АЛ' ЋУ БАР УДОБНО ДА СЕ ВОЗИМ!

ГОТОВ ЈЕ ОРМАР! МОЖЕШ ДА ГА НОСИШ!

ИМА ТОЧКИЋЕ, АЛ' ОПЕТ НИЈЕ ЛАКО ДА СЕ ГУРА!

НАЈЗАД СТРМА УЛИЦА!

УУУ! БРЖИ ЈЕ ОД МЕНЕ!

РРРРРРРРР
ДРЖ'ТЕ ОРМАР!

МОЈ АУТО! МОЈ НОВИ АУТО!
ПОЛАКО! МАЛИ НИЈЕ НИШТА КРИВ! УОСТАЛОМ, ИМАО ЈЕ ПРЕДНОСТ!

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ЏЕК ВИЛИЈАМСОН

МЕТ

Сувоњави је круто дохрамао до мене.

— Тиборн колец?

Његови људи су имали тамна латинска лица, а његове осакаћене и преплануле црте бејаху скривене коврџавом жутом брадом.

— Ту смо — промрља тихо, на шпанском, својим људима. Они уз гримасе спустише дугачку кутију на тле. Погледао ме.

— Познајете ли професора Расела?

— Ја сам Расел.

— Ако је тако, ми смо обавили задатак. — Показао је на сандук. — Ово је за Вас.

— Шта је то?

— Сазнаћете. — Његове очи се сузише. — Мислим да ћете желети да то сазнање сакријете.

Проговорио је људима и они однесоше сандук на трем.

— Чекајте, ко сте ви?

— Само носачи — љубазно се наклони. — Већ смо плаћени.

Климнуо је главом људима и они пожурише назад.

— Али, не разумем...

— Наћи ћете писмо у кутији — рече. — Погледајте у њу и дајте нам двадесет и четири часа. Келвин нам је то обећао.

Без журбе је отхрамао.

Полако се вратих до сандука. Није био закључан. Подигох поклопац. Потпуно наг, жигосан чудном модроцрвеном мрљом на грудима, лежао је метални човек. Поред његове главе је била искривљена алуминијумска кутија скерлетне боје. Под њом је лежао свежањ хартије прекривен Келвиновим старинским рукописом.

Отетурах кући да прочитам Келвинов спис.

Драги Раселе,

Зато што си ти мој најразборитији пријатељ, удесио сам да се овај рукопис и тело предају теби. Не могу да оценим хоће ли ове делимичне тврдње бити штампане или забрањене, нити могу више да се борим са овим немилосрдним људима који хоће да опљачкају оно што мисле да сам нашао.

Као што знаш, мој циљ прошлог лета било је извориште реке Ел Рио де ла Сангре. То је поточић који утиче у Пацифик. Годину дана раније открио сам снажну радиоактивност у његовим црвенкастим водама, па сам се надао да ћу негде узводно набасати на уранову руду. Четрдесетак километара од ушћа, река је извирала из Кордиљера. Речни брзаци се протежу неколико километара, а онда долази први водопад. Нико никада није био иза водопада.

Прошле зиме сам учио летење и купио један излужени авион. Био је стар и спор. Када је дошло лето, лађом сам га пребацио у Вака Морену. Првога дана јула полетео сам уз реку до њеног неистраженог врела.

Поток испод мене изгледао је као црвена змија која гамиже кроз планине према мору. Пратио сам га иза водопада до предела високих, оштрих врхова.

Река се губила у уском црном ждрелу. Кружио сам тражећи место за слетање, али свуда је био голи гранит и назубљена лава. Издигао сам се високим процепом и нашао кратер.

Невероватан базен зелене ватре, петнаест километара у пречнику, опасан мрким вулканским стењем. У почетку сам помислио да је то зелено вода, али на магличастој површини не беше таласа. Закључио сам да је то неки тешки гас.

Ноћ се приближавала. Требало је да се вратим. Ипак, остао сам над кратером. Нисам могао да откријем настанак гасног базена. Када је сунце пало ниже, догађале су се још чудније ствари. Тамна зелена измаглица дигла се са врхова. Струјала је према језеру као да се улива у њега. Тада се покренуло и само језеро. Његово је средиште нарастало увис, у ужарену куполу.

Кугла

Гас се повукао и видео сам огромну црвену лопту како се диже из шупљине. Њена површина је била глатка, метална и густо назубљена великим шиљцима жуте ватре.

Ускоро је лопта висила изнад мене. Жути шиљци су засијали светлије и она букну као велика златна планета.

Неочекивано, кугла пада у глатко зелено море. Сенке прекрише кратер. Погледах колико сам времена и горива утрошио. Кренух према обали. Помишљао сам, такође, да је неко доспео ту пре мене и да сам видео трагове атомског брода.

Угледах бледоплави жар како се шири по спољашњости кабине. Тренутно, цео авион, чак и моје тело, било је покривено.

Мада је мотор радио, нисам могао да се попнем. Вукла ме нека чудна сила. Вртоглавица ми је отупила мисли, а моје отежале руке покушавале су да повуку команде.

Тамна површина се назирала испод мене. Престао сам да пикирам и одлучио да се спустим на заравак од грубог црвеног песка. Као и зелени гас, и песак је мутно светлео.

Неко време сам био спутан у кабини сопственом тежином. Изишао сам из авиона носећи чутурицу и аутоматски пиштољ.

Неспособан да стојим усправно, отпузио сам преко песка. Био сам сигуран да ме овамо довео неко разуман. Иако смртно уплашен, ипак сам застао да се одморим.

Дуго нисам могао да се померим. Када, на крају, погледах нокте, њихови зелени врхови су били осветљени. Претварао сам се у метал.

Лежећи ту, можда стотину корака од авиона, видео сам пет плавих блескова како се крећу према њему кроз маглу. Мирно сам лежао и гледао њихово кретање. Њихови покрети су били троми и спори. Мало касније, нестадоше у магли. Авион ми се губио из вида.

Када сам устао осетих да губим способност за оријентацију. Ужас беспомоћног се склопио око мене. Светли црвени песак и густа зелена магла — то је било све што сам видео. Никаквог обележја, чак ни светлости која се креће. Тихи ваздух је притискао као тупи терет. Дрхтао сам престрашен осећањем мукле осаме.

Не знам колико сам ту стајао, бојећи се да не кренем погрешним правцем. Изненада, светлост пролете изнад мене као плави метеор. После неколико кривудавих корака ударих у нешто што одјекну као метал.

Потрес од открића потпуно ме ошамутио. Гласно сам крикнуо. Јасне, брзе светлости прођоше изнад мене али ја нисам обраћао пажњу. Неочекивано, стигох до велике лопте коју сам видео из висине. Она је почивала у црној, металној колевци. Жути пламен је нестао са шипки, али су искре плаве светлости лебделе изнад ње као плутајући светионици у магли.

Окренух се и побегох. Правац није био важан, чак ни време.

Лењи црвени поток текао је кроз честар. То мора бити Ел Рио де ла Сангре, мислио сам. Нашао сам се у лавиринту. Падох на тле јецајући.

Дуго нисам могао да се померим. Када, на крају, погледах нокте њихови зелени врхови су били светлији. Претварао сам се у метал.

Збуњено сам тражио пут спаса. Морао сам или да копам зидове кратера, или да оспособим авион, а био сам сувише слаб да се покренем. Мада нисам осећао стварну глад, помислих да ће ми храна дати снаге.

Спасоносни плодови биљке

Немарно покупих неколико бобица. Имале су сланкаст, металан укус. Испљунух их, мислећи да се могу разболети. Док сам их кидао, њихов сок ми је остао на прстима.

ШРАФКО

…АЛНИ ЧОВЕК

Открих, на моје изненађење и неочекивану срећу, да ми је метални обод нестао са ноктију.

Надао сам се. Еволуција биљака, мислио сам, створила је нешто што се опире преображају. Јео сам бобице док ми се није смучило. Онда, просух воду из чутурице, исцедих из плодова сок и напуних је.

Лежао сам до зоре и, упркос страху, задремао неколико пута. Сунце се цедило кроз наслаге гаса. Дању, зелено је постајало зеленосиво, црвени песак је изгледао мање сјајан.

Кренуо сам низводно бројећи кораке. Нисам прешао ни пет километара, дођох до истуреног стења. Оштро и црно, штрчало је увис. Река је нестајала под њим у шумном вртлогу црвене пене. То је, био сам сигуран, била западна ивица кратера. Пошао сам на север испод несавладивог зида. Понекад сам се саплитао преко нечега што је морало бити живо пре него је пало овде.

Нашао сам пукотину у окомитом зиду: дуг, широк засек. Ивица је била добрих сто метара изнад мене. Покушао сам да се попнем, али склизнух назад. Руке почеше да ми крваре. Одустао сам.

Негде напред, тетурајући од умора и очаја, набасах на насеље летеће светлости. Витки црни шиљци били су расути по црвеном песку. Сваки од њих се завршавао печуркастим наранџастим пламеном. Нови налет страха ме укочи. Летећа светлост, посумњах, мирује дању. Од помисли на ноћ, смучи ми се од страха.

По мом рачуну, удаљио сам се двадесет и пет километара од реке. Требало је да сам близу источног зида кратера. Оставих ивицу и кренух око насеља. Покушао сам да те бледе пламенове не губим из вида али они ипак нестадоше. Скренух улево. Наишао сам на пространи равни песак под дебелом зеленом тмином. Лутао сам даље док песак и ваздух не постадоше светлији. Летећа светлост ће се ускоро покренути. Прошле ноћи је летела право, високо и брзо.

Заробљеник светлости!

Долазила је све ближе. То је био кристал. Срце му је било плава шестокрака звезда. Плава ватра је пулсирала кроз њу. Ни биљка, ни животиња, чак ни машина, али била је жива, жива од светлости.

Пала је право на мене. У несвесном тренутку панике извукох пиштољ и опалих три метка. Застала је. Конци црвене ватре се спустише до мене. Обавише ми се око тела и осетих како ми тежина ишчезава. Био сам подигнут до кристалне звезде. Њен печат видиш на мом телу. Додир ме ошамути слепим болом. Цело тело ми се изви. Имао сам утисак да се и други кристали роје. Снага схватања ми је слабила.

Пробудио сам се слободно лебдећи на сјајном наранџастом облаку. Истезао сам се, увијао, али ништа чврсто нисам могао да додирнем. Чутурица ми је висила или се лелујала на рамену. Пиштољ ми је још био у џепу, чврст, али без тежине.

Борећи се за покрет, осетих чудну укоченост у слабинама. Раздерах кошуљу и видех да ми је ожиљак скоро зарастао. Веровао сам да су се та створења увукла у мене, као што сам се ја увукао у њихов свет. Неко време сам лебдео као човек у свемиру. Спавао сам, претпостављам, до ноћи.

Док сам се борио као буба прободена чиодом, ватрени облак лагано постаде светлији. Ноћ је долазила. Кристали ће се ускоро пробудити да доврше посао. Постојао је само један начин да их надмудрим.

Већ сам извлачио пиштољ да испалим метак у главу. Тада се сетих. Шест пута брзо опалих у маглу. Пиштољ је, пошто нисам имао тежине, деловао као ракетни мотор. Сваки хитац ме помери даље од успаваних кристала. Склизнух из облака.

Гравитација ме, у почетку врло ружно, поново прихвати. Падох на хладан песак и нађох авион довучен у подножје. Био је недирнут.

Мотор застаде за тренутак, као да су кристали били и у њему. На крају закашља. Полетех наслепо...

Овде се рукопис прекида. Остатак је на последњој исцепаној страни. Изгледа као Келвинов старомодни рукопис, али ту су нечитљиве шкработине оловком.

Крај мога . . . Мислио да сам . . . Моје тело и последице које ће имати остављам науци. Капетан Ценцер ће допунити . . . моје приче. Застрашујућа . . .

То је било све. Капетан Ценцер никада није рекао шта іе знао.

ЈЕДНА АЛИ ВРЕДНА

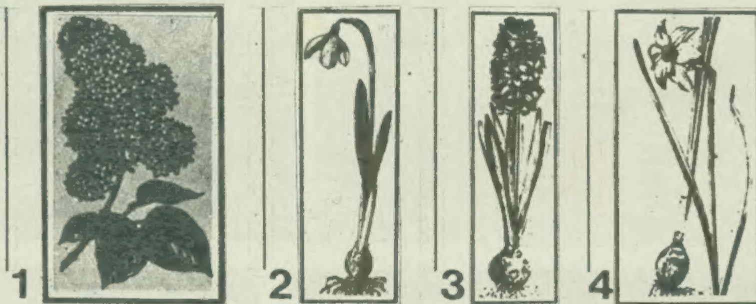
Мудрац сам себи гради судбину.
(Јувенал)

укрштене речи

УКРАСНЕ БИЉКЕ

1. Биљка лепог цвета и јаког пријатног мириса, гаји се по вртовима и парковима, **2.** Биљка луковача, цвета рано у пролеће белим цветовима, **3.** Украсна биљка јаког и пријатног мириса, цветови су разних боја скупљени у гроздастим цвастима, **4.** Вишегодишња зељаста биљка пријатног мириса, обично има само један цвет, зове се и суноврат:

АУТОР: ВЕ-МАК	1	КОШАРКАШКИ КЛУБ ИЗ ЂЕНОВЕ		ДЕО, ФРАГМЕНТ / ГОРЊИ ДЕО РУКЕ	ПАСТИРСКА ПЕСМА		ПРИПАД. ИЛИРСКОГ ПОКРЕТА / И. Н.	ЦАРИНАРНИЦА	СРЕДСТВО ЗА СКИДАЊЕ ЛАКА
ЧАМАЦ СА ЈЕДРОМ									
ЧЛАН МЛАДЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ									
ПРОНАЛАЗАЧ ТЕРМОМЕТРА							ЗНАК РЕНИЈУМА		
НАУШНИЦА (ПОКР.) / ЖИТЕЉ БОСНЕ							ИВО ТИЈАРДОВИЋ		
							НОБЕЛИЈУМ / 2		
ТОКИ...					АМЕР. ШАХИСТ ЛАРИ	ЈЕЗЕРО У ТУРСКОЈ / ОБЛИЧЈЕ			
АРНЕРИЋ НЕДА			ЦЕЛОКУПНИ / 3					ОТАЦ (СЛОВ.)	4
АЗОТ		НЕСАМОСТАЛАН / ЗНАК ТАЛИЈУМА							
	ОВДЕ / ЈЕДНОЦИФРЕН БРОЈ			ГРАД У ЈАПАНУ / АОРИСТ (СКР.)					
ВРАТАР, ЧУВАР ГОЛА						НОЋНИ ЛОКАЛ / НЕУПОТРЕБЉАВАН			
СУМПОР		ПРИТОКА САВЕ / АУТО ОЗН. МОСТАРА						УЉЕНИК / РАЧУН (СКР.)	
РЕКА У СИБИРУ					АВАРИ				
МЕСТО У БАЧКОЈ, НА ТИСИ				ПРЕДУЈАМ					

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: А, г, град, тер, Равел, сом, етала, цца, т, го, Бакр (Ахмед Хасан), аба, ријал, Гарборг, е. Ардени, фи, рента, тад, Блед, сари, По, реферат, У, Виктор, Анди, Тали, Марс, Ерих.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА", Македонска 29, 11000 Београд. Директор НИП „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живорад Стојановић. Уредници: Кринка Виторовић, телефон 324-191/525, Нурихана Ђозић, телефон 324-483. Технички уредник Владимир Горбунов, телефон 326-620. Секретаријат: телефон 324-191/523. Претплата за нашу земљу: тромесечна 66,00 дин, полугодишња 132,00 дин, годишња 264,00 дин. Претплата за иностранство: тромесечна 132,00 дин, полугодишња 264,00 дин, годишња 528,00 дин. Текући рачун за уплате из земље број 60801-601-822. Годишња претплата у страној валути: Долар 29.—, ДМ 68.—, Ффр. 143.—, СФрс. 73.—, Шкр. 125.—. Девизне уплате слати преко Београдске банке — Београд, на рачун број 60811-620-292-32000-000-00054, са обавезном назнаком за „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК". Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/II, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез

ПРИПРАВНИК ПЕЦА

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

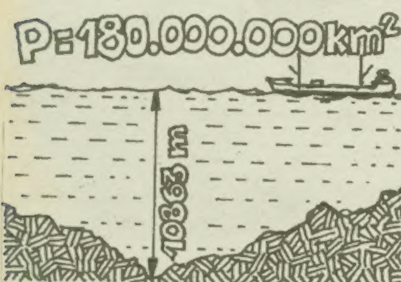
Драги Забавниче,

НАЈДУБЉИ ОКЕАН

Интересује ме колика је површина Пацифика и која је његова највећа дубина?

Жаклина Гашић,
Шесте пролетерске бр. 33,
Сарајево

Тихи океан, Велики океан или Пацифик је највећи океан на Земљи, а простире се између Америке,

Азије, Аустралије и Антартика. Укупна површина му је око 180 милиона квадратних километара (близу 50 одсто свих морских површина у свету), а највећа дубина измерена је источно од Маријанских острва — 10863 метара, као и источно од филипинских острва Минданао — 10830 метара.

ПОЛАГАЊЕ ВОЗАЧКОГ ИСПИТА

Желно бих да знам са колико се година постаје пунољетан. када се добија лична карта, и са колико се година старости може полагати возачки испит.

Зоран Матић, Ријека

Према нашим законима, човек постаје пунолетан у 18. години живота. Међутим, лична карта може да се добије и у 16. години, али је

обавезно да је сваки наш грађанин поседује чим наврши 18. годину. Што се тиче полагања возачког испита, и пре пунолетства могу да се похађају курсеви у ауто-школама, па чак и да се заврши комплетна обука, али ученик стиче право да пријави испит тек када наврши 18 година живота.

ЖИВИ МРТВАЦИ

Поставио бих ти једно питање на које мој отац није умио да одговори. Обожавам филмове страве и ужаса, па сам у једном од њих видио да је Франкенштајн оживљавао неке мртваце тако што је кроз њихово тело пропуштао струју. Ја вјерујем да је то немогуће. Да ли сам у праву?

Дамир Ковач,
ученик VII разреда,
Сарајево

Оживљавање помоћу електричне струје, у тренутку када срце престане да ради, данас се и те како примењује. Конструисан је и апарат који се налази у свим болницама или колима хитне помоћи, а назива се дефибрилатор: помоћу њега

се покреће заустављено срце. Наиме, преко две електроде, тај апарат се прикопча за грудни кош унесрећеног човека и кроз његово тело се пропусти струја, односно организам се подвргава електрошоку. Тако се поспешује рад одређених нервних чворова у срцу, из којих се наставља уједначено емитовање импулса; они омогућују систоле и дијастоле ,то јест стезање и ширење „пумпе живота“. Наравно, оваково оживљавање је могуће само ако је срце мировало, најдуже 3 минута! Што се тиче Франкештајна — — човека састављеног од делова мртвих људи а који постоји само у филмовима страве и ужаса — овакав начин оживљавања је немогућ; догађа се само на филмском платну, захваљујући разним триковима.

КОЛИКА ДИОПТРИЈА?

Мој брат тврди да наочаре могу да се купе, а ја кажем да се добијају код оптичара. Ко је у праву?

Александар Нешић,
Београд

Наочаре се добијају у оптичарској радњи, али уз лекарски рецепт. Наиме, офтамолог, лекар специјалиста за очи, прво треба да прегледа очи и утврди за свако око по-

себно — да ли је реч о кратковидости или далековидости или каквом другом недостатку и у ком степену, да измери размак између зеница итд. Наочаре са диоптријом не треба куповати напамет, јер би, уместо да поправе, могле и да — покваре вид.

ЋЕЛАВОСТ ЈЕ НАСЛЕДНА

Интересује ме колико коса може да нарасте за један дан?

Аида Мујезиновић,
Тузла

Имам 14 година и идем у осми разред. Недавно сам приметио да ми је чело прилично високо и да се на крајевима дубоко увлачи у косу. Да ли дечаци мојих година могу да почну да ћелаве?

Данко
из Сврљига

Као и нокти, коса је рожна творевина: на глави црнопутих особа има и до 200.000, док они светлије коже имају од 90.000 до 140.000 коже имају од 90.000 до 140.000 власи. Иако дневно опада око 40 власи, њихова дужина живота је 2 до 5 година. Коса расте истом брзином као и нокти, заправо, за месец дана нарасте сантиметар до сантиметар и по... Њен квалитет зависи од начина исхране, хигијене...

а ако се узима храна богата витаминима и беланчевинама коса ће брже и да расте.

Данко из Сврљига нема разлога да се брине, јер високо чело и дубоки залисци могу да буду, како каже наш народ, знак интелигенције. Свакако је прерано да ћелавиш — ако имаш ту предиспозицију коса ће „почети да те напушта“ тек после завршетка пубертета. Јер, ћелавост је наследна — и то само за мушкарце.

МЕЊАМО, ПОКЛАЊАМО, ТРАЖИМО

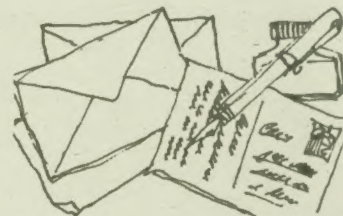
Ко ми пошаље разгледницу свога мјеста, добиће од мене разгледницу Загреба. **Кристина Леш, 41020 Нови Загреб, Маретићева 16/9**

За две слике Здравка Чолића дајем четири салвете. **Јасмина Кнежевић, 11272 Добановци, Стеве Јовановића 78**

За једну значку шаљем двије разгледнице Бола на Брачу. **Миранда Шимуновић, 58420 Бол на Брачу**

За пенкала, оловке и постере глумаца и пјевача дајем значке, разгледнице маркице и стари новац. **Мира Марчић, 72246 Ћатићи**

Дајем разгледницу Вировитице за три маркице или једну значку. **Јосип Миколчић, 43400 Вировитица, ОШ „Владимир Назор“, VIIIc**

Дајем пет разгледница за сваку добијену значку. **Драган Радојевић, 11409 Ковачевац**

Недостају ми сличице мото-старта: 1, 3, 17, 26, 30, 33, 38, 45, 54, 57, 63 и 71. Заузврат шаљем по једну маркицу за сваку слику. **Зоран Цековски 91000 Скопље, Охридска 4**

Скупљам привјеске радних организација и спортских клубова и желим их размјењивати. Дајем 20 аутомобилчића за 20 привјесака. **Дражен Скобе, 41000 Загреб, Огризовићева 34**

За сваку добијену значку дајем осам поштанских марака или пет разгледница. **Крунислав Грујић, 23000 Зрењанин, Првомајска 1а**

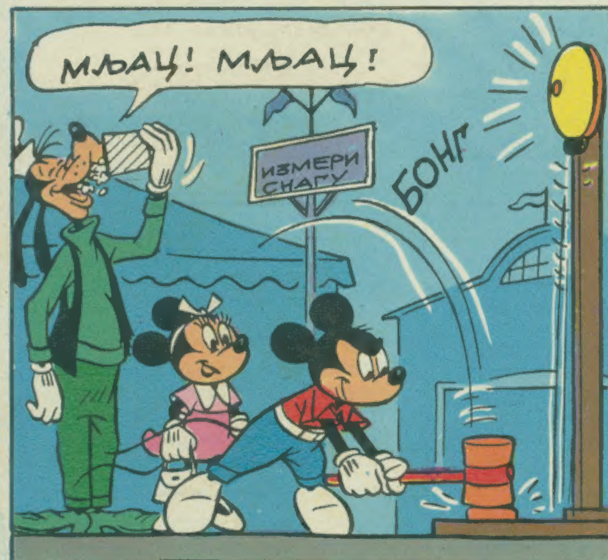
Дајем пет разгледница из целог света за једну добијену значку (не пластичну). **Бруно Јовановски, 91000 Скопље, Салвадора Аљендеа 39а**

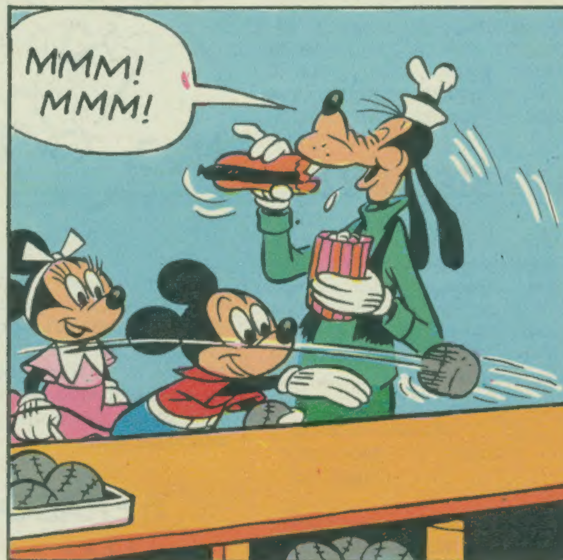

WALT DISNEY
МИКИ

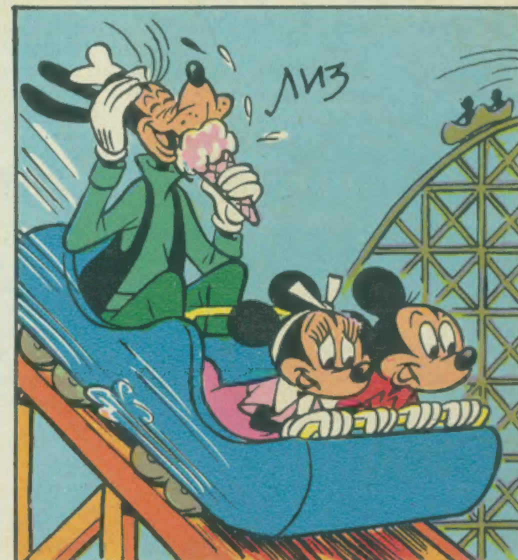

ШТА МИСЛИШ ... 'ОЋЕ Л' МИ ДАТИ ДЕЧЈУ УЛАЗНИЦУ?
ЗАБАВНИ ПАРК

А ЗАШТО БИ ТИ ЈЕ ДАЛИ?

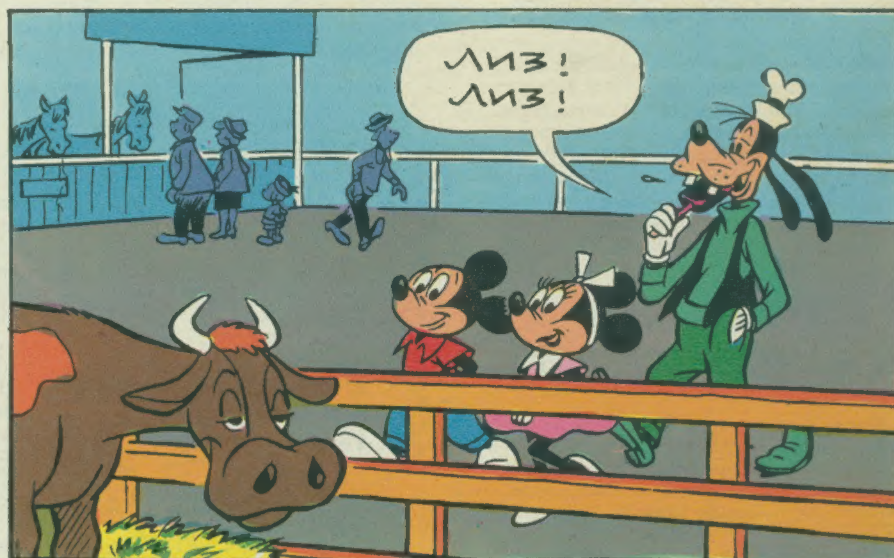

ЗАТО ШТО СЕ У ЗАБАВНОМ ПАРКУ УВЕК ОСЕЋАМ К'О ДЕТЕ!

МЉАЦ! МЉАЦ!
ИЗМЕРИ СНАГУ
БОНГ

МММ! МММ!

ЛИЗ

ЧАРОБНА ОГЛЕДАЛА
ГРИЦ! ГРИЦ!

ЛИЗ! ЛИЗ!

А ШТА ЋЕМО САД, ШИЉО?
Copyright © 1977 Walt Disney Productions World Rights Reserved
12-4

'АЈДЕ ДА ... КЛО-КЛО ... ПОТРАЖИМО КАКАВ РЕСТОРАН!
Distributed by King Features Syndicate.

ОД ОВОГ ХОДАЊА ПО ЗАБАВНОМ ПАРКУ УВЕК ОГЛАДНИМ!
СМЕЋЕ